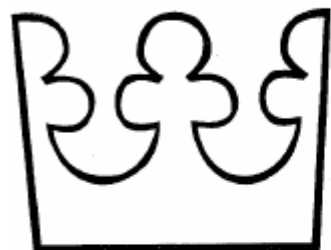

BIBLIOTHECA REGIA

Kungl.
biblioteket

SVERIGES NATIONALBIBLIOTEK

ÅRSREDOVISNING
2002

KUNGL. BIBLIOTEKETS (KB) uppdrag är att som nationalbibliotek främja svensk forskning, vetenskap och svenskt kulturliv.

KB är först och främst Sveriges nationalbibliotek. Allt svenskt tryck ska finnas här oavsett kategori: böcker, tidningar, tidskrifter, affischer, kartor, vykort, noter, reklam, kataloger, verksamhetsberättelser med mera. Från och med 1994 omfattar pliktexemplarslagen även publikationer framställda i elektronisk form.

KB är en central biblioteksmyndighet med bland annat ansvar för samordning av forskningsbiblioteken och för bibliotekssystemet LIBRIS.

KB är en strategisk resurs åt regeringen för det samlade biblioteksväsendet.

KB ska fortsätta att vara ett kvalificerat och modernt forskningsbibliotek med en högklassig service och samtidigt bli mer tillgängligt för nya besöksgrupper.

Riksbibliotekariens inledning	3
Organisation och personal	6
Resultatredovisning	8
Utgångspunkter för resultatredovisningen	9
Totala intäkter och kostnader 2002 (tkr)	10
Kostnader per verksamhetsgren	11
Verksamhetsgren Förvärva och bevara	13
KB:s förvärv	14
Insamling av svensk tryckproduktion samt svensk produktion av nya medietyper och informationsbärare.....	15
Övrigt förvärv.....	18
Särskilda insatser som nationalbibliotek	20
Identifikatorer.....	22
KB:s insatser inom bevarandet	24
KB:s särskilda insatser för kulturarvet	25
Bevarandeåtgärder	25
Reproduktionsverksamhet	27
Nationell bevarandeplan – Nationellt bevarandeseckretariat.....	28
Bevarande inom Avdelningen för specialsamlingar.....	28
Digitalisering.....	30
Verksamhetsgren Beskriva och tillhandahålla	31
Beskriva	32
Den svenska utgivningen.....	34
Katalogisering av utländskt förvärv	38
Stödsystem för katalogisering och förbättrad informationsåtervinning	39
Tillhandahålla : service till besökare och låntagare	42
Referensverksamhet	43
Låneverksamheten.....	46
Reproduktionsverksamhet	47
Framtagning ur KB:s magasin.....	48
Det lokala bibliotekssystemet Regina	49
Tillhandahållande inom Avdelningen för specialsamlingar.....	51
Verksamhetsgren Infrastruktur och informationsförsörjning	54
LIBRIS	55
Uppfyllelse av LIBRIS verksamhetsmål – sammanfattning	56
LIBRIS Drift	57
LIBRIS Utveckling.....	59
BIBSAM	62
Inledning.....	63
Ansvarsbibliotekssystemet	63
Övrig samordning och utveckling	64
Sammanfattande bedömning av kvalitetsaspekter.....	73
Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet (SBI)	75
Verksamhetsgemensamma funktioner	76
PR- och information	79
Styrelse	82
Ekonomisk redovisning	83

Riksbibliotekariens inledning

Denna inledning skiljer sig delvis från den praxis som utvecklats i KB:s årsredovisningar sedan 1995. Sammanfattning av viktigare händelser under verksamhetsåret har nu placerats under respektive verksamhetsgren. Min inledning koncentrerar sig till en omvärldsanalys och tankar kring KB:s framtid samt ett avsnitt kring internationellt samarbete. Årsredovisningen följer regleringsbrevets anvisningar. Kompletterande information som lämnas sker i samråd med utbildningsdepartementet.

Omvärldsinformation

Förra året nämnde jag i min inledning att en av de viktigaste frågorna för biblioteksväsendet 2001 var att övervaka implementeringen av EU:s direktiv om en harmonisering av upphovsrätten (2001/29 EG) som kom i februari. Frågan är ännu inte avgjord. Förhoppningsvis får vi en remiss att ta ställning till i vår och frågan kommer därför att få stor uppmärksamhet även under 2003.

Över hela världen uppmärksammas nu på olika sätt och i olika internationella organisationer frågor kring insamlande, förtecknande, bevarande och tillhandahållande av den elektroniska informationen. Sverige befinner sig i den absoluta forskningsfronten vad beträffar framför allt webb-arkivering. Den förordning som antogs den 1 juli 2002 (2002:287) *Om behandling av personuppgifter i Kungl. bibliotekets digitala kulturarvsprojekt* har blivit mycket uppmärksammat internationellt, särskilt i Europa genom den s.k. Conference of European National Librarians (CENL). Förordningen innebär ett genombrott för möjligheten att bevara framför allt s.k. efemär information, föreningstryck, företagstryck, kalendrar mm, som i allt större utsträckning enbart förekommer på nätet. Detta material är av mycket stort intresse för forskningen då det speglar samhällsutvecklingen ur en alternativ synvinkel. Fortfarande saknas för svensk del en lagstiftning som gör det möjligt att också samla in annan elektronisk information, e-böcker, e-tidskrifter mm. (mer om detta nedan). Vad gäller katalogisering och tillhandahållande av det elektroniska materialet är det synnerligen angeläget att utvecklingen internationellt går mot standardisering och gemensamma lösningar, och att möjligheterna att komma åt den elektroniska informationen i framtiden inte blir sämre än vad som gäller för det traditionella trycket.

Arkiv, bibliotek och museer behandlas i ett sammanhang i EU:s 6. ramprogram. Detta har medfört behov av gränsöverskridande projekt som attraherar kulturarvsinstitutioner med olika uppdrag. De omedelbara positiva reaktionerna har uteblivit. Fortfarande är det ganska få projekt som lyckats fånga in deltagare från samtliga sektorer. I Storbritannien och Norge har det under senare år etablerats myndigheter med ett sektorsövergripande uppdrag. Andra länder, bland dem Sverige, har varit avvaktande. Kulturdepartementet gav hösten 2001 KB, KUR, RA och RAÄ i uppdrag att utreda frågan om ett eventuellt närmare samarbete mellan olika sektorer inom kulturarvssektorn. Utredningen kom i april och den rekommenderade inrättande av ett mindre sekretariat vid någon av de nämnda institutionerna. Sekretariatet skulle bl.a. arbeta med övergripande planering och samordning, upprättande av utvecklingsplaner, initiera insatser, bedöma ansökningar och utvärdera projekt. Remisstiden utgick i november och de förslag som föreläggs riksdagen under det kommande året får sannolikt stor betydelse för hur samarbetet framöver kommer att utvecklas.

KB:s uppgifter

Stora uppgifter väntar KB under de närmaste åren. Även om det inkommande trycket ingalunda tenderar att minska så publiceras alltmer information digitalt. I rapporten *Preserving tomorrow's memory: preserving digital content for tomorrow* (2002) nämner chefen för enheten Cultural Heritage Application vid EU, Bernhard Smith, att 93% av all den information som produceras i dag skapas direkt i digital form. Det mesta trycks sedan på vanligt sätt. Givetvis kommer nationalbibliotekens uppgifter i framtiden att förändras. Alltmer information kan förväntas tillhandahållas enbart digitalt. Den förordning som nämnts ovan (2002:287), som från 1 juli 2002 givit KB rätt att inte bara samla in och bevara utan också tillhandahålla den svenska webben, är ett viktigt steg i rätt riktning som visar att det digitala materialet bör jämföras med det tryckta. Men mycket återstår att göra. Främst gäller det att utveckla säkra system för att sortera materialet på ett godtagbart sätt. Sedan måste vi också ha möjlighet att söka i de enorma informationsmängder som skapats och kommer att skapas och även

tillhanda informationen på ett för alla parter acceptabelt sätt. Det vore även rimligt att KB inom en nära framtid kunde få arkivera de digitala originalen av verk som sedan trycks. Jag tror inte detta är omöjligt.

Bland allmänheten kan man ibland träffa på åsikten att: ”nu finns väl all information på webben”. När den frågande då blir upplyst om att av KB:s samlingar, som nu uppgår till närmare 4 miljoner volymer och 9 miljoner s.k. småtryck och en omfattande handskriftsamling, är bara en bråkdel tillgänglig digitalt, blir förvåningen stor. Bakom denna till synes lite naiva uppfattning ryms ett stort problem. I takt med att teknisk utrustning sprids i hemmen kan vissa förledas tro att all information numera kan inhämtas via Internet. Sakernas tillstånd är en helt annan. KB saknar i dagsläget helt resurser för att påbörja en digitalisering av de historiska samlingarna i någon större omfattning vilket är beklagligt med tanke på de förväntningar som finns inom skilda samhällssektorer. Det stora och berättigade intresset för vår historia kräver tillgång till centrala och viktiga dokument som kan användas i våra olika skolformer. Även den nya pedagogiken, som ställer krav på elevernas självständiga sökande, stimuleras kraftigt av tillgång till viktiga urkunder. Tillsammans med andra kulturarvsinstitutioner och med stöd av Riksbankens jubileumsfond har dock en grund lagts för hur det tekniska arbetet skall läggas upp. KB arbetar för närvarande även med en strategisk plan som skall fastlägga urvalskriterier, samarbetspartners, tidplaner mm. Internationellt har Bibliotheque Nationale i Frankrike, British Library i Storbritannien och framför allt Library of Congress kommit långt, men även i Finland finns ett ambitiöst digitaliseringsprogram. I samband med att regering och riksdag tar ställning till förslagen i ABM-utredningen kan möjligen processen ta fart men det behövs stora investeringar.

De vid LIBRIS-avdelningen inledda förberedelserna för upphandling av en nationell biblioteksportal, eller närmare bestämt ett system för samsökning av nätbaserade informationsresurser, lägger grunden till det sedan länge aviserade och av många emotsedda svenska elektroniska forskningsbiblioteket. Strävan är att därvid också skapa goda förutsättningar för kostnadseffektiva lokalt anpassade portallösningar.

BIBSAM arbetar, i direkt samverkan med universitets- och högskolebiblioteken, vidare med uppbyggnaden av biblioteksstöd för det nätbaserade lärandet i högskolan. Ytterligare en viktig samverkanspartner är Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet. Målet är att integrera bibliotekarierna i den pedagogiska processen. Möjligheterna att uppnå detta mål har, trots utebliven medelförstärkning, förbättrats under senare tid.

Jag fäster även stora förhoppningar vid den översyn av KB som regeringen beslutade om den 19 december och som skall vara avslutad den 1 oktober 2003. Här formuleras ett antal frågor – bland annat ovanstående – vars svar kommer att bli avgörande för hur KB skall utvecklas de närmaste åren. Översynen gäller även KBs bibliotekspolitiska uppgifter, d.v.s. ansvaret för det nationella bibliotekssystemet *LIBRIS* och ansvaret för samordning av forskningsbiblioteksverksamheten. Här är det av yttersta vikt att systemet i framtiden kan hållas samman och medge möjlighet till nya lösningar till gagn för forsknings- och utvecklingsarbete i hela landet. Denna strävan bör också karaktärisera samarbetet mellan samhällets olika minnesinstitutioner och mellan ansvariga tillsynsmyndigheter. I ett decentraliserat universitetssystem som det svenska finns ett starkt behov av gemensamma strategier som motverkar fragmentisering och kostsamma sär lösningar.

Avslutningsvis vill jag kommentera KB:s ekonomi. Den budgetreglering som verkställdes 2000 medförde att inkomster och utgifter kom att balanseras. För 2001 och 2002 har uppräkningsindex varit alldeles otillfredsställande. Genom ett svårbegripligt omräkningstal fastställdes pris- och löneomräkning för 2001 till 1,3% och för 2002 till 1,5%. Samtidigt har KB tagit nya magasinsutrymmen i bruk vilket medfört ökade kostnader. Samlingarna växer som framgår på annan plats i ÅR med över 1 000 meter per år. Omförhandling av hyrorna har skett dels för biblioteksdepån i Bålsta, dels för *LIBRIS* lokaler på Biblioteksgatan, dels för Roggebiblioteket i Strängnäs. Slutresultatet ryms inte alls inom de givna ramarna. Till detta kommer utgiftsökningar i form av nya löneavtal och prisjusteringar. Omprioriteringar har gjorts i syfte att klara de ökade omkostnaderna men nysatsningar på viktiga områden, som exempelvis digitalisering av samlingarna, ett elektroniskt arkiv för digitala

dokumentleveranser och infrastrukturella insatser för Nätuniversitetet, har helt uteblivit. Jag är av uppfattningen att om inte KB återigen skall hamna i samma besvärliga situation som 1999 måste uppräkningsarna baseras på faktiska utgifter och inte på obegripliga omräkningstal och vara i paritet med övriga myndigheters.

Internationellt samarbete

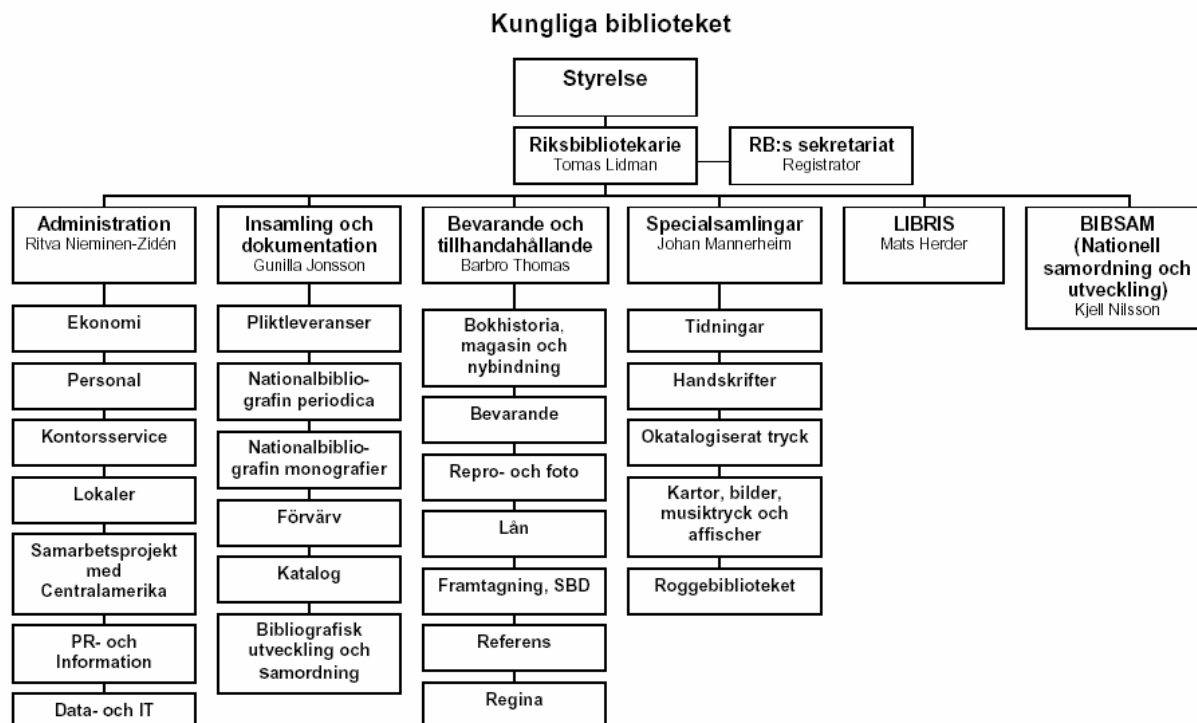
Det tål att upprepas igen: det internationella samarbetet på biblioteksområdet är av tradition mycket starkt. Det beror på att många av de problem biblioteken står för är av gemensamt slag. Hur skall information samlas in, på vilket sätt skall man beskriva den och hur skall den lagras för att på bästa sätt överleva tidens tand. Här råder egentligen inte någon konkurrens mellan biblioteken utan det bästa sättet att hitta bra lösningar är att samarbeta över alla gränser. Och behoven har ingalunda minskat. Nya tekniska landvinningar med digital information på nätet och i bokhandeln har snarare accentuerat behovet av samarbete. Det gäller att se till att vi hanterar den digitala informationen med samma pregnans som gäller för vanligt tryck. På det globala området sker samarbetet ofta inom ramen för *IFLA*, den internationella biblioteksorganisationen. Som central biblioteksmyndighet deltar KB genom olika medarbetare i ett flertal sektioner och arbetsgrupper. Grupperna är indelade efter sakområden. På europeisk nivå finns olika samarbetsorgan. Nationalbiblioteken samarbetar inom ramen för *CENL* (se ovan) nära med EU och bedriver projekt som har att göra med statistik, utveckling av gemensamma gränssnitt och elektronisk information. Consortium of European Research Libraries (*CERL*) driver gemensamt en europeisk databas för äldre tryck före 1830. Inom båda dessa organisationer spelar KB en framträdande roll. I Norden finansierar *NORDINFO* – ett av Nordiska ministerrådets expertorgan – regelmässigt utvecklingsprojekt och konferensverksamhet inom området. De viktigaste projekten just nu gäller former för tidningsdigitalisering, sökverktyg i elektroniska arkiv och samsökning i de nationella elektroniska katalogerna.

Sedan ett drygt decennium tillbaka stöder KB, med hjälp av *SIDA*, en uppbyggnad av biblioteksväsendet i El Salvador, Guatemala, Honduras och Nicaragua. Projektet förlängdes under innevarande år till 2005. KB tog under året också initiativ till ett samarbetsprojekt med det återuppståndna biblioteket i Alexandria. Det syftar i första hand till kompetensutveckling. Projektet kommer att administreras av Göteborgs universitetsbibliotek, men KB ingår i styrgrupp och i underprojekt. Under kommande år förväntas också ett samarbete inledas med nationalbiblioteken i Sydostasien: Laos och Vietnam. Båda projekten stöds av *SIDA*.

Tomas Lidman
Riksbibliotekarie

Organisation och personal

Skiss över KB:s organisation

Personal

Antalet anställda 2002-12-31 var 310 personer, vilket var 11 personer fler än budgetåret innan. Detta motsvarar 259 årsarbetskrafter, vilket är 4,4 årsarbetskrafter fler än budgetåret innan.

Av de anställda var 189 (61%) kvinnor och 121 (39%) män, vilket är 1 %-enhet fler män än budgetåret innan.

De tre största kategorierna utgörs av bibliotekarier (163), biblioteksassistenter (25) och förste bibliotekarier (24).

Antal årsarbetskrafter totalt

Avdelning	Antal årsarbetskrafter		
	2002	2001	2000
LEDNING MED STAB	3,1	3,3	18,1
Riksbibliotekarien	1,0	1,0	1,0
Rb:s sekretariat	1,8	2,0	2,0
Data- och IT-enheten	0,0	0,0	14,0
PR & Information	0,0	0,0	0,8
Facklig verksamhet	0,3	0,3	0,3
ADMINISTRATION	34,1	34,5	22,0
Ledning	1,5	1,4	1,0
Ekonomienhet	3,0	3,5	3,8
Personalenhet	4,8	4,5	4,5
Kontorsserviceenhet	9,0	9,5	10,0
Lokalenhet	2,0	2,0	2,0
Biblioteksbestånd till Centralamerika	0,8	0,8	0,7
PR & Information	1,4	0,8	0,0
Data- och IT-enheten	11,6	12,0	0,0
INSAMLING OCH DOKUMENTATION	73,7	66,8	64,8
Ledning	3,0	2,5	1,0
Pliktleveransheten	11,0	10,7	10,4
NBp-enheten	15,1	11,6	11,6
NBm-enheten	14,1	13,7	13,5
Förvärvsenheten	9,0	9,0	9,0
Katalogenheten	11,3	10,9	10,4
Bibliografisk utveckling och samordning	10,2	8,4	8,9
BEVARANDE O TILLHANDAHÅLLANDE	63,0	63,7	61,3
Ledning	2,0	1,0	2,3
Bokhistoria, magasin och nybindning	11,5	11,3	11,5
Bevarandeenheten	6,4	5,8	4,8
Repro- och fotoenheten	9,5	10,1	9,8
Låneenheten	11,5	11,3	16,0
Framtagningsenheten, SBD	11,6	11,5	11,0
Referensenheten	8,0	11,1	5,9
Reginaenheten	2,5	1,6	0,0
SPECIALSAMLINGAR	59,0	57,8	56,1
Ledning	2,3	2,1	1,2
Tidningsenheten	13,0	14,8	15,0
Handskriftsenheten	14,0	11,7	10,1
Enh. för okat. tryck med affischsamlingen	8,0	8,0	9,0
Enh. för kartor, bilder, musiktryck och affischer	6,8	6,3	4,8
Roggebiblioteket	14,9	14,9	16,0
LIBRIS	15,9	18,6	19,1
BIBSAM	10,3	10,0	8,9
	259,1	254,7	250,3

Resultatredovisning

Utgångspunkter för resultatredovisningen

Årsredovisningen omfattar kalenderåret 2002

Fr.o.m. den 1 januari 1997 blev organisationen tydligare strukturerad med hänsyn till KB:s verksamhet. Detta har medfört positiva effekter för mål- och verksamhetsuppföljning.

I årets årsredovisning motsvarar jämförtalen fem hela verksamhetsår enligt den nya organisationen och i den "nya byggnaden".

Regleringsbrevet för 2002 har förändrats jämfört med tidigare år. Antalet verksamhetsgrenar har minskat från sex stycken 2000, fyra 2001 till tre 2002. De gamla verksamhetsgrenarna Samla och Bevara har blivit verksamhetsgren Förvärva och bevara, Beskriva och Tillhandahålla har slagits ihop till en med samma namn. Verksamhetsgrenarna LIBRIS och BIBSAM slagits ihop till en under namnet *Infrastruktur och informationsförsörjning*. Respektive verksamhetsgren återrapporteras i resultatredovisningen i två huvudblock som i stort motsvarar de gamla verksamhetsgrenarna. De "gamla" verksamhetsgrenarna går i KB:s redovisningsplan under beteckningen "aktivitet".

Under verksamhetsgren	Redovisas KB:s aktiviteter
Förvärva och bevara	Samla Bevara
Beskriva och tillhandahålla	Beskriva Tillhandahålla
Infrastruktur och informationsförsörjning	LIBRIS BIBSAM

De interna verksamhetsmålen har fastställts med utgångspunkt i de av regeringen i regleringsbrev och instruktion föreskrivna.

Intäkter och kostnader är fördelade på verksamhetsgrenarna. De direkta kostnaderna, t.ex. lönekostnader, har fortlöpande fördelats direkt på verksamhetsgrenarna. De indirekta kostnaderna, t.ex. ledningsfunktionen inom respektive avdelning, har fördelats efter schablon. Gemensamma kostnader för Stab och Administration har fördelats enligt tidigare fördelningsprinciper, dvs. lokalhyror som är direkt hänförliga till en verksamhetsgren har påförts denna. Övriga gemensamma intäkter och kostnader har fördelats med hänsyn till antalet årsarbetskrafter per avdelning. De intäkter och kostnader som inte kan hänföras till viss verksamhet redovisas under rubrik Övrigt. Dit hör bidrag till de Sida-finansierade projekten i Nicaragua m.fl. länder.

Kostnadsutvecklingen redovisas totalt per verksamhetsgren. Beräkningsgrunder och fördelningsprinciper är oförändrade sedan tidigare år.

Som produktivitetmått används styckkostnad per enhet. Måttet bör ses som en grov skattning.

Totala intäkter och kostnader 2002 (tkr)

	2002	2001	
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	207 611	201 021	3%
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	6 326	7 094	-11%
Intäkter av bidrag	20 625	14 985	38%
Finansiella intäkter	804	795	1%
Summa	235 366	223 895	5%
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-105 339	-99 839	6%
Kostnader för lokaler	-60 332	-59 300	2%
Övriga driftkostnader	-52 432	-51 878	1%
Finansiella kostnader	-1 738	-2 011	-14%
Avskrivningar och nedskrivningar	-16 739	-12 577	33%
Summa	-236 580	-225 605	5%
Verksamhetsutfall	-1 214	-1 710	-29%
Transfereringar			
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	25 849	33 716	-23%
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag	2 303	3 172	-27%
Lämnade bidrag	-27 702	-27 585	0%
Saldo	450	9 302	-95%
Årets kapitalförändring	-764	7 592	-110%

Förklaringar av vissa stora förändringar

Minskningar av *intäkter av avgifter och andra ersättningar* med elva procent eller 768 tkr, kan bl.a. förklaras av att LIBRIS i och med det nya systemet är helt avgiftsfritt. Intäkterna för LIBRIS har minskat med 656 tkr.

Posten *Intäkter av bidrag* har ökat med 38 %. En förklaring är att KB har fått bidrag från Kammarkollegiet för att subventionera avgifter för databaslicenser. Bidraget 2002 uppgick till 10 000 tkr (6 500 tkr 2001).

Posten *Avskrivningar* har ökat med 33 %. Under 2002 gjordes justeringar av tidigare års avskrivningar på motsvarande 1 372 tkr.

Kostnader per verksamhetsgren

Fördelning av gemensamma kostnader

Gemensamma kostnader och intäkter för stab och administration har fördelats på respektive biblioteksavdelning inom KB enligt en fördelningsmodell beräknad på antalet årsarbetskrafter under verksamhetsåret. Vissa direkta lokalkostnader såsom magasinshyror som hör till en viss aktivitet har påförts denna direkt

Avdelning	Procentuell fördelning
Avd Insamling och dokumentation IDA	33 %
Avd Bevarande och tillhandahållande BERTIL	28 %
Avd för Specialsamlingar	27 %
LIBRIS	7 %
BIBSAM	5 %

Avdelningarnas kostnader, både direkta och indirekta har fördelats på aktiviteterna samla, bevara beskriva, tillhandahålla, LIBRIS och BIBSAM enligt nedanstående tabell.

Fördelningsprocent för varje avdelning på respektive aktivitet

	Samla	Bevara	Beskriva	Tillh	LIBRIS	BIBSAM
Avd Insamling och dokumentation IDA	50 %		50 %			
Avd Bevarande och tillhandahållande BERTIL		50 %		50 %		
Avd för Specialsamlingar	25 %	25 %	25 %	25 %		
LIBRIS					100 %	
BIBSAM						100 %

Verksamhetsgrenarna, enligt regleringsbrevet, består av en eller flera aktiviteter. Genom ovan beskrivna fördelningar har samtliga kostnader med undantag för bidrag till SBI, Svenska barnboksinstitutet, 5 200 tkr och Sidafinansierade utvecklingsprojekt i Centralamerika 2 303 tkr, fördelats på respektive verksamhetsgren

Intäkter och kostnader per verksamhetsgren

Totala kostnader	fördelade på verksamhetsgrenarna				
	Totala intäkter och kostnader	Förvärva och bevara	Beskriva och tillhandahålla	Infrastruktur och informationsförsörjning	Bidrag
Verksamhetens intäkter					
Intäkter av anslag	207 611	96 707	76 896	34 008	0
Intäkter av avgifter	6 326	1 964	3 507	855	0
Intäkter av bidrag	20 625	3 435	7 015	10 175	0
Finansiella intäkter	804	354	354	96	0
Summa intäkter	235 366	102 460	87 772	45 134	0
Verksamhetens kostnader					
Kostnader för personal	-105 339	-32 974	-56 258	-16 107	0
Kostnader för lokaler	-60 332	-38 986	-15 930	-5 416	0
Övriga driftkostnader	-52 432	-24 050	-10 653	-17 729	0
Finansiella kostnader	-1 738	-765	-764	-209	0
Avskrivningar och nedskrivningar	-16 739	-4 749	-4 917	-7 073	0
Summa kostnader	-236 580	-101 524	-88 522	-46 534	0
Verksamhetsutfall	-1 214	936	-750	-1 400	0
Transfereringar					
Medel som erhållits från statsbudget	25 849	0	5	20 329	5 515
Medel som erhållits från myndigh	2 303	0	0	0	2 303
Lämnade bidrag	-27 702	0	-5	-19 879	-7 818
Saldo	450	0	0	450	0
Årets kapitalförändring	-764	936	-750	-950	0

Verksamhetsgren Förvärva och bevara

Mål och återrapportering enligt regleringsbrev

Mål

Säkra det svenska tryckets informationsinnehåll och originalutformning.

Återrapportering

KB skall redovisa

- utvecklingen vad gäller insamlandet av svensk tryckproduktion samt svensk produktion av nya medietyper och informationsbärare,*
- sina särskilda insatser för kulturarvet och som nationalbibliotek,*
- sitt arbete inom bevarandeområdet,*
- utveckling och verksamhet vad gäller bevarande av nya medietyper samt redogöra för bevarandeinsatser inom digitaliseringsområdet samt*
- kostnadsutvecklingen för verksamhetsgrenen samt en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter.*

Verksamhetsgrenen redovisas i två avsnitt, ett per aktivitet: Samla och Bevara

Kostnadsutveckling (tkr): Verksamhetsgren Förvärva och bevara

För verksamhetsgrenen

	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	44 305	38 910	38 670	40 147	39 812
Gemensamma kostnader	56 894	57 282	54 789	57 181	56 819
	101 200	96 192	93 459	97 327	96 631

Per aktivitet

Samla	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	19 952	17 771	16 378	17 206	16 885
Gemensamma kostnader	16 229	16 056	14 932	15 762	15 410
	36 181	33 827	31 310	32 968	32 295

Bevara	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	24 354	21 138	22 292	22 941	22 927
Gemensamma kostnader	40 665	41 226	39 857	41 418	41 409
	65 019	62 365	62 149	64 359	64 336

KB:s förvärv

Mål och återrapportering för Förvärv

Mål

Säkra det svenska tryckets informationsinnehåll och originalutformning

Återrapportering

KB skall redovisa

- utvecklingen vad gäller insamlandet av svensk tryckproduktion samt svensk produktion av nya medietyper och informationsbärare,
- sina särskilda insatser för kulturarvet och som nationalbibliotek
- kostnadsutvecklingen för verksamhetsgrenen samt en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter

Kostnadsutveckling och resultat för aktivitet Samla (KB:s förvärv)

(Verksamhetsgren Förvärva och bevara)

Aktivitet Samla	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	19 952	17 771	16 378	17 206	16 885
Gemensamma kostnader	16 229	16 056	14 932	15 762	15 410
Summa	36 181	33 827	31 310	32 968	32 295

Antal förvärvade enheter:	2002	2001	2000	1999	1998
Pliktleveranser	346 265	359 222	371 286	419 192	374 335
Förvärv och gåvor	20 729	17 824	22 209	23 752	17 603
Summa	366 994	377 046	393 495	442 944	391 938

Antal hyllmeter	2002	2001	2000	1999	1998
Pliktleveranser	544	511	538	606	617
Periodica	2	5	7	7	7
Förvärv	296	319	312	310	321
Tidningar, svensk dagspress	113	115	118	117	115
Handskrifter	94	39	120	75	37
Okatalogiserat tryck	4	5	4	4	3
Summa	1 053	993	1 099	1 119	1 100

Kostnad per hyllmeter

Budget- år	Direkt kostnad	Total kostnad
1998	15 350	29 359
1999	15 383	29 475
2000	14 903	28 490
2001	17 891	34 056
2002	18 947	34 360

Målet är att samla in det svenska trycket i dess helhet samt att förvärva en samling utländsk litteratur och en svensk textproduktion i nya medier som är representativa. Detta skall göras i enlighet med upphovsrättsliga bestämmelser. KB skall också samla annat material som stärker biblioteket i dess roll som nationalbibliotek och humanistiskt forskningsbibliotek, såsom handskrifter, författararkiv, porträtt och andra bilder i olika tekniker.

Insamling av svensk tryckproduktion samt svensk produktion av nya medietyper och informationsbärare

Monografier, seriella publikationer, affischer, kartor, broschyrer m.m.

Tabell Samla 1

Resultat	2002	2001	2000	1999	1998
Svensk tryckproduktion*	215 376	226 620	232 057	280 194 [†]	236 139
”Nya media”	223	233	231	886	557
Summa	215 599	226 853	232 288	281 080	236 696

Summan av den svenska tryckproduktionen omfattar tryck som inkommit som pliktleveranser med automatik och tryck som inkommit efter åtgärd av något slag. Uppgifterna grundar sig på manuellt förd statistik.

Med ”nya media” avses s.k. kombinerat material och elektroniska dokument i fixerad form (cd-rom och disketter).

Totalt finns idag drygt 7 320 leverantörer av olika slag i Pliktleveransens register. Tryckerierna utgör fortfarande den största enskilda kategorin av dessa.

Cirka 780 tryckerier erhöll krav på leveranser som uteblivit föregående år. De årliga kraven till tryckerier, vars leveranser helt eller delvis uteblivit under föregående år, har senarelagts och intensifierats under detta år. Eventuella vitesförelägganden kommer därför att utfalla först under första kvartalet nästa år.

Kompletteringar

Omkring 1 570 ärenden rörande kompletteringar av svenskt tryck till KB:s svenska samling behandlades och avslutades under året. Omräknat i enskilda skrifter blir det 5 849 enheter 2002 jämfört med 6 200 år 2001. Av dessa inkom 862 tryckalster genom krav, 4 987 titlar erhöles som gåvor. Dessbättre behövde inga skrifter köpas detta år.

Särskilda kompletteringsåtgärder avseende seriella publikationer har givit en tillväxt på 2 hyllmeter fördelade på 468 enheter under 2002.

Tendenser

Under 2002 kan en markant minskning skönjas för det s.k. okatalogiserade trycket, som räknar nästan 12 000 enheter färre än 2001. Denna typ av material kan i viss mån ha övergått till små skraddarsydda upplagor, som därmed inte blir leveranspliktiga. En viss del kan också ha övergått till webbpublicering i stället för papper.

* Exklusive dagstidningar, som redovisas nedan.

[†] Detta år avarbetades restantier som ackumulerats under en följd av år.

För övrigt noteras en viss ökning av andra kategorier, som monografier, enskilda häften av periodiska skrifter, delar i rapportserier, tidskriftshäften och årsböcker. 41 196 tidskriftsnummer, delar i monografiserier och årsböcker har tagits emot som pliktleveranser via Pliktleveransenheten jämfört med 40 028 under 2001. (Summan ingår i redovisning av tryckleveranser i Tabell Samla 1). Särskilda kompletteringsåtgärder avseende seriella publikationer har givit en tillväxt på 2 hyllmeter fördelade på 468 enheter under 2002.

Vissa kategorier, som vykort och affischer kräver oftast särskilda informationsinsatser för att hålla jämnt inflöde. Detta har inte skett under år 2002, vilket visar sig i delvis markanta nedgångar i dessa kategorier. Glädjande nog har de extra insatser, som satts in för kartleveranser, givit gott resultat. Likaså kan man se en viss ökning av antal levererade musiktryck. Antalet dispensärenden, som rör digitalproduktion har fortsatt att öka även detta år.

Totala antalet levererade så kallade nya media i fixerad form med text och fast bild uppgår till drygt 220 enheter, vilket bekräftar den sedan flera år nedåtgående trenden.

Teknikutvecklingen har möjliggjort att pliktleverantörerna har blivit en stor och heterogen skara, som kräver stora informationsinsatser. Textproduktionen har också ändrat karaktär och i viss mån övergått från leveranspliktig till icke leveranspliktig produktion. Att samla den svenska textproduktionen i sin helhet torde därför vara en omöjlighet. Ambitionsnivån måste ändå även fortsättningsvis vara hög och inriktas på att KB skall ha en representativ och i möjligaste mån fullständig samling av material som ges avsiktlig, allmän spridning. En mer strukturerad kartläggning knuten till informationsinsatser för att fånga upp nya typer av leverantörer har påbörjats men är ännu bara i inledningsfasen.

Dagstidningar

KB har till uppgift att mottaga pliktleveranser av svenska dagstidningar och ombesörja mikrofilmning av dem.

Tabell Samla 2

Dagstidningar	2002	2001	2000	1999	1998
Antal enheter	130 666	131 024	136 578	135 812	135 700

Tabellen redovisar antalet mottagna pliktexemplar av dagstidningar (i pliktleveranserna ingår två utländska tidningar som trycks i Sverige, Financial Times och International Herald Tribune). Med enheter avses tidningsexemplar+löpsedlar.

Antalet tidningstryckerier har sedan fjolåret minskat från 73 till 72. Antalet mottagna tidningsexemplar har också minskat. Antalet tidningar har varit 196, varmed avses huvudeditioner. Därtill kommer 13 editioner med eget namn och 106 övriga editioner. Antalet reklamationer p.g.a. ofullständiga eller uteblivna leveranser ökade från 484 till 556. Pliktleveranshanteringen kompliceras en del av tidningarnas produktionsförhållanden. För nio tidningar gäller att produktionen är spridd på olika tryckerier. En tidning trycks utomlands. Tre tidningar trycks delvis utomlands.

En stor samling utländska tidningar, huvudsakligen ryska, på sammanlagt 267 hyllmeter har skänkts till KB av Stockholms universitetsbibliotek.

Kartor, bilder, musiktryck och affischer

Tabell Samla 3

Kartor, bilder, musiktryck, affischer	2002	2001	2000	1999	1998
Antal tillförda enheter	20 465	16 345	19 088		
varav leveranser från tryckerierna ¹	12 732	13 722	11 507		
varav gåvor, antikvariskt förvärv	7 733	2 623	7 581	9 462	1 160

Pliktleveranserna bestod av 1 195 kartor, 3 340 bilder, 1 155 musiktryck och 7 042 affischer. För åren 1998 – 1999 redovisas enbart gåvor och köp i tabellen.

Svenska konsulatet i New York har under året skänkt en samling på cirka 4 300 fotografier, vykort, tryckta bilder med mera. Genomgång och uppordning av gåvan har påbörjats under året. Förutom porträtt innehåller gåvan bilder på föremål, evenemang, företeelser, topografi etc., allt samlat för att ge en representativ bild av Sverige i utlandet. Bland fotografierna märks ett flertal välkända fotografer och ateljéer såsom Goodwin, Jaeger, Uggle, Hernried, KW Gullers och Lutfi Özkök.

En ambrotypi, som visar Ulla Casparsson Mörner, utökade KB:s samling av äldre fotografiska tekniker, framför allt daguerreotypi, ambrotypi och pannotypi till 89 objekt. 15 originalfotografier har också förvärvats av den internationellt kända lettiska fotografen Inta Ruka. Det är porträtt av människor på den lettiska landsbygden tagna på 1980- och 90-talen.

Ett annat intressant förvärv är ett tjugotal tryckta bonader från 1930-50-talen. Denna period var en glansperiod för de tryckta bonaderna. Det såldes påsk-, vår-, sommar- och höstbonader men populärast var ändå julmotiven. Första upplagan av ett motiv kunde på 1950-talet tryckas i 250 000 exemplar och få stor spridning över hela landet. Idag sker ingen nyproduktion, de gamla motiven återanvänds. De tryckta bonader som har förvärvats är gjorda av konstnärer som Anders Olsson, Jenny Nyström, Curt Nyström, och Sigrid Kjellin. Motiven varierar från jul och påsk till landskap och badscener. De tryckta bonaderna har saknats i KB:s samlingar och kompletterande förvärv kommer att ske nästa år.

Filminstitutet har skänkt 278 affischer till KB. Bland inköpen kan nämnas varietéaffischen Scaramouche av Jules Cheret 1890 och en filmaffisch från 1924 av bröderna Stenberg. Cirka 1 900 affischer i det s.k. europaformatet 120 x 170 cm från 1999-2002 har ännu inte omhändertagits och saknas därför i statistiken.

Okatalogiserat tryck

Med okatalogiserat tryck menas det svenska tryck som inte katalogiseras. En väsentlig del av samlingen utgörs av material från företag, institutioner och föreningar. Andra typiska kategorier är skolkataloger, taxeringskalendrar, teater-, konsert- och filmprogram, telefonkataloger, tidtabeller och turistbroschyrer. Monografiska publikationer under 16 sidor sorteras också i allmänhet till enheten.

Enhetens förvärv kommer huvudsakligen via tryckleveranser. Äldre delar av samlingen kompletteras i viss utsträckning antikvariskt. Reklamation av uteblivna leveranser görs endast av årsredovisningar från företag. Samlingen är därför långt ifrån komplett. Det är naturligtvis otillfredsställande, men att eftersträva fullständighet skulle vara mycket kostsamt och dessutom i praktiken omöjligt att genomföra. Man får acceptera att samlingen är av sådan karaktär att trycken i den skall ses som exempel på olika företeelser i det svenska samhället. Ett komplett bestånd är inte absolut nödvändigt.

¹ Dessa siffror ingår i tabell Samla 1

Tabell Samla 4

Okatalogiserat tryck	2002	2001	2000	1999	1998
Antal tillförda enheter	146 514	159 561	162 805	203 454	163 478
varav leveranser från tryckerierna ¹	144 327	156 296	160 677	200 978	160 307
varav gåvor och antikvariskt förvärv	2 187	3 265	2 128	2 476	3 171

Den höga siffran 1999 för antalet enheter som levererats från tryckerierna berodde inte på en ökning av antalet inkomna tryck utan på en satsning på avarbetning av obehandlat material som skedde det året. Rimligen borde detta betyda att siffran för 1998 i själva verket skulle varit högre. En successiv minskning av tryckproduktionen för de kategorier som ingår i den okatalogiserade samlingen kan därför konstateras över de senaste fem åren. Minskningen 2002 på 8 % är anmärkningsvärt mycket högre än för tidigare år.

Övrigt förvärv

Utländskt förvärv

Kungl. biblioteket förvärvar utländsk litteratur i egenskap av både nationalbibliotek och forskningsbibliotek. Biblioteket förvärvar också äldre svensk och utländsk litteratur som saknas i samlingarna. Även de extra exemplar av svensk litteratur som behövs för olika referenssamlingar i biblioteket samt exemplar för tjänstebruk anskaffas genom köp. Härtill kommer bytesverksamhet med utländska vetenskapliga bibliotek.

Tabell Samla 5

Resultat	2002	2001	2000	1999	1998
förvärv av monografier	10 481	11 612	12 202	11 539	12 946
varav suecana	1 956	2 281	2 394	2 260	2 403
övriga medier	328	324	298	275	326
summa monografier och övriga medier	10 809	11 936	12 500	11 814	13 272
tidskrifter och serier	5 238	5 325	5 445	6 137	6 559
elektroniska tidskrifter, fulltext	2 912	3 130	2 092	1 573	1 297
summa seriella publikationer	8 150	8 455	7 537	7 710	7 856

Tabell Samla 6

	2002	2001	2000	1999	1998
medieanslag	6 350 000	6 407 000	5 815 000	7 180 000 (varav 500 000 IÖ)	8 016 000

Gåvor

Under året har ett flertal myndigheter hört av sig till Kungl. biblioteket med önskemål om att biblioteket skall överta verk de inte längre har utrymme för. Efter genomgång har ett urval från Konstfacks bibliotek, Nordiska museets bibliotek, Musikmuseet och Justitiekanslern överförts till Kungl. bibliotekets samlingar. En del av denna litteratur har gått direkt till samlingarna utan att passera Katalogenheten, en del är ännu ej bearbetad av Förvärvsenheten. Detta är förklaringen till att förvärvssiffrorna inte överensstämmer med Katalogenhetens antal mottagna verk.

Bland de gåvor som biblioteket tagit emot under året märks en raritet, Augusta Armfelt *Kurzer Abriss der Russischen Geschichte*, Berlin 1799, skänkt av Björn Wahlroos.

¹ Dessa siffror ingår i tabell Samla 1

Analys

Kungl. biblioteket avslutade år 1998 bytesförbindelserna med ca 500 bibliotek och institutioner, antalet bytesprogram har under året varit 33 till antalet. För två år sedan slutfördes genomgången av de tidskrifter som p.g.a. bytets upphörande måste avslutas eller beställas som köp och i de tre senaste årens statistik kan den förändring det avslutade bytet innebär avläsas. Detta är förklaringen till att antalet tidskrifter fortsatt att sjunka. På monografisidan avspeglas det avslutade bytet i de fyra senaste årens statistik. Bokanslaget har de tre senaste åren inte varit tillräckligt, bl.a. har den svaga kronan begränsat handlingsutrymmet. Om KB i framtiden skall kunna hålla den kvalitativt höga nivå som genom åren varit utmärkande för förvärvet krävs en kraftfullare satsning på förvärvsbudgeten.

Under året har biblioteket prenumererat på ett basbestånd av utländska s.k. pinntidningar.

Tendenser

Förvärvet i sin helhet har förändrats de senaste åren p.g.a. den tekniska utvecklingen. Möjligheten att snabbt belägga och beställa önskat material har förbättrats. Samtidigt måste konstateras att anslutning till on-line-resurser via konsortieavtal medför en förändring i förvärvsprofilen. Dessa avtal medger inte selektion i enlighet med förvärvsplanen.

En finfördelad förvärvsstatistik som tas fram ur LIBRIS redovisas vartannat år på KB:s hemsida. Denna statistik redovisar i tabell- och diagramform förvärvet enligt antal titlar per ämne, kostnad per ämne, antal titlar per utgivningspråk, antal titlar per utgivningsland samt mediankostnad per ämne. Man kan konstatera att historia och litteraturvetenskap i enlighet med förvärvsplanen är KB:s största ämnen, vilket även avspeglas i den ekonomiska redovisningen ämne för ämne. Engelska är det största språket, följt av tyska. Men Tyskland med sin vetenskapliga produktion är det största utgivningslandet. Dessa övergripande förhållanden har varit oförändrade sedan 1995.

Kvalitetsaspekter

Det måste finnas en kontinuitet i KB:s verksamhet. Därtill krävs ett underhåll av vissa specialsamlingar så att dessa behåller sitt värde och inte enbart är av intresse som historiskt väsentliga samlingar. Naturligtvis måste nya metoder och forskningsriktningar avspeglas i förvärvet. Utmärkande för Kungl. bibliotekets förvärv skall vara relevans för dagens behov och värde för framtiden. Med hjälp av LIBRIS-statistik kan konstateras att KB ämnesmässigt följer förvärvsplanen, en förvärvsplan som samtidigt är en beskrivning av samlingarna.

Det kan konstateras att KB:s fjärrutlåning av yngre och äldre tryck samt fjärrutlånekopiering av äldre tryck uppvisar en ökande tendens. KB:s förvärv är alltså viktigt för övriga bibliotek. Vad gäller det äldre trycket är förklaringen att KB:s bestånd till stora delar är unikt.

En annan viktig kvalitetsaspekt är snabb leverans från leverantörerna till biblioteket. Leveranstiden är idag 14 dagar. Inom två dagar slussas det högprioriterade materialet vidare från Förvärvsenheten till Katalogenheten.

Det antikvariska förvärvet har förbättrats både vad gäller lokalisering och leverans. Listan över önskade tryck är tillgänglig via Internet samt är ansluten till en stor kanadensisk databas, ABE, där den kontinuerligt matchas mot basens bestånd.

Handskrifter

Tabell Samla 7

Handskrifter	2002	2001	2000	1999	1998
Förvärv i hyllmeter	94	39	120	73	33

Under året har drygt 100 enheter – arkiv, delar av arkiv eller enskilda dokument – förvärvats. Efter nedskärningar av inköpsbudgeten har viktiga tillskott till Strindbergssamlingen kunnat förvärvas endast med hjälp av myndighetens fondmedel.

Roggebiblioteket i Strängnäs

Varje år utökas biblioteket genom donationer från institutioner och enskilda i staden/kommunen, stiftet och länet, vilket tyder på att biblioteket behållit sin status av central insamlingsplats för informativt och kulturbärande tryckt och handskrivet material från olika epoker och alltså i detta avseende fortfarande fungerar i sin gamla roll som Stifts- och läroverksbibliotek.

Tabell Samla 8

Donationer	2002	2001	2000
Hyllmeter	18	22	25

En stor donation var kyrkoherde Nils Apelgårdhs (1917-2002) predikningar jämte ett urval tryckta böcker. Den s.k. Hebbeska donationen av musiktryck (1840) har åter införlivats med f.d. gymnasiebibliotekets samlingar i Roggebiblioteket.

Särskilda insatser som nationalbibliotek

Online-publicationer

Elektronisk publicering

Arbetet med avtalsreglerade elektroniska leveranser, som påbörjades föregående år, har utvidgats till att omfatta även leveranser av seriella publikationer. Två sådana avtal har slutits under 2002. KB har inte haft ekonomiska möjligheter att helt färdigställa den infrastruktur som krävs för att hantera materialet och måste därför gå ganska långsamt fram med utökningar. Ett trettiotal aktörer med elektronisk publicering har anmält sitt intresse till KB för att teckna avtal om elektroniska leveranser. Många av dessa aktörer är myndigheter och högskolor, som alltmer övergår från tryckt produktion till uteslutande webbpublicering.

Under 2002 har 8 e-boksfiler levererats, jämfört med 177 under 2001. Skillnaden avspeglar inte något trendbrott utan snarare ryckighet i leveransmönstret – det är redan tydligt att siffran för 2001 kommer att överträffas för 2003. 53 digitalt publicerade delar i rapportserier har levererats under 2002. KB förutser en stor tillväxt, framförallt på myndighetssidan. Samarbetet med Uppsala universitetsbibliotek beträffande rutiner och teknik för digitala leveranser har fortsatt och kommer att ge praktiska resultat under 2003.

Kvalitetsaspekter

Föregående års ambition att säkra det svenska kulturarvet oavsett utgivningsform har fortsatt även i år. Kungl. biblioteket får alltför många frågor om leveranser av elektroniskt publicerade resurser. Den kommersiella sidan utvecklas fortfarande långsamt medan universitet och myndigheter i betydande utsträckning håller på att gå över till digital publicering. Pappersexemplar distribueras fortfarande till dem som begär det, men det är i enkel form, i praktiken ofta bara en samling datorutskriften hopfogade med vanlig häftklammer.

Nätpublicationer

Kulturarw3 – långsiktigt bevarande av elektroniska dokument

Målet för Kulturarw3 är att utarbeta metoder för att samla in, bevara och tillhandahålla svenska elektroniska dokument som finns tillgängliga på Internet. Parallellt med utvecklingsarbetet sker också en regelbunden insamling av svenska webbsidor.

Sedan 1 juli 2002 är verksamheten reglerad enligt förordning 2002:287. Enligt den har KB rätt att samla in svenska webbsidor och göra dem tillgängliga, dock endast i Kungl. bibliotekets lokaler.

I augusti återupptogs insamlingen som legat nere sedan datainspektionens yttrande hösten 2001. Nedan ges statistik för tre olika år sedan starten 1997. Observera att insamlingen av det senaste varvet i skrivande stund inte är avslutat. Observera också att fler varv har samlats in än vad som här redovisas.

I nedanstående tabell visas antalet webbplatser fördelade på olika toppdomäner

Tabell Samla 9

Domäner	2002	1999	1997
.se	68 500	37 100	22 000
.com, .org .net	47 000	14 200	5 000
.nu (Niue)	17 100	11 600	
Totalt	132 600	62 900	27 000

Anm.: Niue är ett land i Stilla havet som säljer domännamn och som har blivit mycket populärt i Sverige p.g.a. landskoden "nu".

Nedan ges statistik för olika typer av dokument samt insamlad datamängd. Kolumnen "ackumulerat" visar storleken av det insamlade materialet t.o.m. slutet av 2002. Kolumnerna "Ett varv" visar resultatet av en insamling (ögonblicksbild) av den svenska delen av www. Enheten är miljoner filer utom för "Datamängd" vilken anges i Gigabyte (10^9 byte).

Tabell Samla 10

	Akkumulerat	2002	1999	1997
Text (html m.m)	99,8	18,4	7,1	5,5
Bilder	75,4	16,2	6,9	3,4
Övrigt	8,8	1,8	0,5	0,5
Totalt antal filer	184	36,4	14,5	9,4
Datamängd	4 800	1 400	240	200

Under året har ett pilotförsök med att samla in Aftonbladets webbplats varje dag påbörjats. Avsikten är att utvidga det till alla dagstidningar på nätet.

Allt material är nu överfört till det digitala arkivet.

Samarbetet med liknande projekt i andra länder fortsätter. Det nordiska samarbetet med att utveckla ett fritextssökningssystem avslutades. En fortsättning på det projektet är dock beslutad. Avsikten är bl.a. att utöka funktionaliteten i programvaran.

Identifikatorer

ISBN och ISMN

International Standard Book Number och International Standard Music Number fördelas inom Sverige av ISBN-centralen i KB. Verksamheten återspeglas i följande siffror:

Antal utgivare med nummersviter av ISBN eller ISMN var år 2002: drygt 6 100 bokutgivare och 70 musikförlag, dvs. en liten ökning jämfört med år 2001. Utgivare omfattar såväl kommersiella förlag som institutioner, organisationer m.m.

Utgivare med nummersviter av ISBN eller ISMN

Tabell Samla 11

År	2002	2001	2000	1999	1998
ISBN	6 132 [‡]	5 475	5 167	4 947	4 749
ISMN	70	60	58	55	51

Utdelade nummersviter och enskilda nummer

Tabell Samla 12

År	2002	2001	2000	1999	1998
ISBN					
utdelade nummersviter	443	360	348	293	349
utdelade enstaka nr	1 447	1 470	1 401	1 435	1 300
utdelade diss.nr	438	490	618	631	319
nyetablerade utgivare	379	278	220	260	250
utgivare som upphört	35	36	10	6	9
ISMN					
utdelade nummersviter	2	3	3	4	8
utdelade enstaka nr	4	6	1	3	2
nyetablerade musikförl.	1	2	3	4	8
musikförl. som upphört	0	0	0	0	0

Uppgifterna är hämtade från den databas över utgivare med ISBN/ISMN, som Kungl. biblioteket har bytt till under året. En viss reservation för smärre felaktigheter får göras detta år.

Totalt sett har det skett en smärre ökning av antalet utdelade nummersviter. Antalet utdelade nummer till doktorsavhandlingar fortsätter sin nedåtgående trend. Antalet nyetablerade utgivare har ökat med nästan 100 stycken. Detta är förmodligen resultatet av att information om och administration av ISBN-tilldelning numera även finns på vår hemsida, vilket ökar smidigheten och tillgängligheten för målgrupperna.

De diskussioner på internationell nivå angående nuvarande ISBN:s framtida struktur och identifikatorer för nätverksbaserade texter, som påbörjades år 2000, har fortsatt och ytterligare konkretiserats detta år. Slutresultatet kommer att ligga färdigt under 2003, och det kan komma att få omfattande praktiska konsekvenser för biblioteket.

[‡] Siffran redovisar det totala antalet bokutgivare, som finns i förlagsregistret, exkl. utgivare med s.k. enstaka nummer eller med doktorsavhandlingar. Hur många av dessa som idag har aktiv förlagsverksamhet är osäkert, eftersom regelbunden registervård av detta omfattande register skulle innebära ett oproportionerligt stort arbete.

ISSN

Den nationella centralen för International Standard Serial Number (ISSN) finns inom KB. ISSN-centralen delade ut 603 nummer till svenska seriella publikationer. Det har inte varit möjligt att få fram statistik för nyregistrerade och uppdaterade ISSN-poster i LIBRIS för år 2002. Det har p.g.a. hög arbetsbelastning på LIBRIS-avdelningen inte heller varit möjligt att under 2002 exportera poster till den internationella periodicadatabasen ISSN Online vid International Centre i Paris, dit KB brukar kunna skicka omkring 2 000 poster per år.

Tabell Samla 13

År	2002	2001	2000	1999	1998
Utdelade ISSN	603	697	753	839	780

URN:NBN

KB har under året etablerat en nationell generator för URN:NBN:se- (Uniform Resource Name:National Bibliography Number:Sverige-) enligt den internationellt fastlagda strukturen. Det är möjligt att generera enstaka nummer för enskilda dokument, men organisationer och institutioner kan också hos KB begära en egen "namnrymd" under URN:NBN:se- för att sedan sköta sin numrering själv inom denna. Grundläggande informationstexter på KB:s hemsida och en offentlig e-postlista för frågor om URN:NBN har också skapats.

KB:s insatser inom bevarandet

Mål och återrapportering för Bevarande

Mål

Säkra det svenska tryckets informationsinnehåll och originalutformning.

Återrapportering

KB skall redovisa

- *sina särskilda insatser för kulturarvet och som nationalbibliotek, sitt arbete inom bevarandeområdet,*
- *utveckling och verksamhet vad gäller bevarande av nya medietyper samt redogöra för bevarandeinsatser inom digitaliseringsområdet samt*
- *kostnadsutvecklingen för verksamhetsgrenen samt en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter.*

Kostnadsutveckling och resultat för aktivitet Bevara

(Verksamhetsgren Förvärva och bevara)

Aktivitet Bevara	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	24 354	21 138	22 292	22 941	22 927
Gemensamma kostnader	40 665	41 226	39 857	41 418	41 409
Totala kostnader tkr	65 019	62 365	62 149	64 359	64 336

KB:s särskilda insatser för kulturarvet

Målet med KB:s bevarandeinsatser är att säkra det svenska tryckets informationsinnehåll och originalutformning. Detta sker genom anpassning av magasinen, genom nybindning samt genom olika skyddsåtgärder, t.ex. kapsling av dokumenten. För att skona hårt slitna och sköra originaldokument erbjuds låntagaren i stället mikrofilm eller annan reproduktion.

Bevarandeuppdraget avseende KB:s samlingar ställer krav på långsiktig och övergripande planering. En förutsättning för att kunna fullfölja detta uppdrag är att resurserna inom bevarandeområdet används på ett så effektivt sätt som möjligt. Det saknas idag en övergripande bild av tillståndet hos KB:s samlingar och det är därför i vissa fall svårt att prioritera bevarandeinsatserna. Samarbetet över enhetsgränserna är en viktig del i denna strävan och det är önskvärt att denna arbetsform kan utvecklas. I ett längre perspektiv är inrättandet av en bevarandeplan för KB:s samlingar en nödvändighet.

Bevarandeprojekt

Under året genomfördes i projektform flera fördjupade insatser på KB:s samlingar. Urval och prioritering av åtgärder skedde i samråd med berörda enheter.

Intresset för KB:s samlingar av fotografiskt material har ökat under året. Detta har lett till ett omfattande samarbete med Handskriftsenheten och Enheten för kartor, bilder, musiktryck och affischer (KBMA) kring metoder för hantering och förvaring av fotografier och negativ. Detta samarbete involverar även Repro- och fotoenheten eftersom rutiner behöver skapas för förvaring och åtkomst i samband med att fotografiskt material reproduceras.

Bevarandeenheten har bedömt tillstånd och utfört preliminära åtgärder på flera samlingar i samband med förvärv och katalogisering. Nya typer av kapslar har utvecklats och har bl.a. använts vid åtgärder på delar av RAR-samlingen samt åtgärder på vissa särskilt utsatta broschyrksamlingar. Samarbetet med övriga enheter har även omfattat insatser kring speciella problemområden, t.ex. hantering och förvaring av stora format.

Programmet för undervisning av KB:s personal i bevarandefrågor återupptogs under hösten och kommer att fortgå under 2003.

Erfarenheterna från tidigare år visar också att internundervisningen bidrar till en ökad medvetenhet kring bevarandefrågorna, vilket förbättrar förutsättningarna för en effektiv bevarandeverksamhet på KB.

Bevarandeåtgärder

Vissa typer av åtgärder, t.ex. tillskärning av omslag, folderläggning, avsyning och extern/intern rådgivning utförs i sådan omfattning att en redovisning i antal åtgärdade objekt inte bedömts praktiskt genomförbar. Den stora skillnaden i tidsåtgång mellan olika typer av åtgärder innebär dessutom att en redovisning i kvantitativa termer endast till viss del förmår spegla verksamhetens omfattning. Kvaliteten och de långsiktiga effekterna av bevarandeverksamheten låter sig heller inte redovisas i antal åtgärdade objekt.

Åtgärdade objekt

Tabell Bevara 1

	2002	2001	2000	1999	1998
Ordinarie verksamhet	2 976	2 492	1 945	2 177	2 126
Bevarandeprojekt*	0	0	0	1 559	5 381
Bevarandeenheten tot.	2 976	2 492	1 945	3 776	7 507

*Under 1998 och 1999 avsattes medel för extra bevarandeinsatser.

I samband med arbetet med den kompetensanalys som genomfördes 2002 gjordes en översyn av verksamheten. Detta har lett till förändringar bl.a. avseende rutiner för dokumentation och arbetsflöden. Översynen har också gett en möjlighet att i framtiden upprätta nya tydligare och mätbara verksamhetsmål för att på så sätt bättre kunna utvärdera verksamheten.

Förberedelsearbetet inför Birgittautställningen 2003 har varit omfattande och kommer att ta mycket resurser i anspråk även under våren.

Analys

Utvecklingen mot en mer behovsbaserad bedömning av åtgärdsbehoven har lett till ett bättre utnyttjande av resurser. Det nära samarbetet mellan Bevarandeenheten och övriga enheter inom Avdelningen för bevarande och tillhandahållande och Avdelningen för specialsamlingar har varit en förutsättning för denna utveckling eftersom användning och tillgänglighet bör bedömas av de enheter som ansvarar för dessa samlingar. Samarbetet kring åtgärder på samlingarna av fotografiskt material är ett exempel på ett sådant samarbete. Projektorganisationen kring digitaliseringen av Suecia Antiqua visar hur ett sådant arbetssätt kan formaliseras.

Nybindning och magasinering

Förra årets satsning på revision av rutiner i samarbete med berörda enheter på Avdelningen för insamling och dokumentation har varit framgångsrikt. Revision och bindning av äldre periodika har fortsatt med målet att höja servicenivån gentemot låntagarna. Snabbare nybindningsrutiner har lett till att antalet lånebeställningar och abonnemang sjunkit med över 20%, från 3 010 år 2001 till 2 284 år 2002. Bindningsvolymen har därför avtagit något jämfört med 2001 i och med att antalet restantier, dvs. böcker som väntat på bindning i mer än två-tre månader, nästan har eliminerats.

Volymen på nybindningsverksamheten har sjunkit markant jämfört med 2001. Sammanlagt har 35 484 enheter bearbetats (2001: 44 489). Antalet band bundna av kommersiella bokbindare har sjunkit med knappt 20% jämfört med 2001, från 14 543 till sammanlagt 12 211. Ökade material- och bindningskostnader har emellertid medfört en kostnadsökning på 1,5%. Upphandlingen av nybindning för bandtyper B och F genomfördes vid årsskiftet 2000/2001

Antalet märkningar av fr.a. förlagsbundna böcker steg till 9 995 till en kostnad av 15 123 kronor. Roggebibliotekets svarade för bindning av 4 595 volymer (2001: 7 069). Enheten har administrerat 10 621 kapslar och köpt in nya standardkapslar för 57 884 kronor. 524 böcker har skickats för konserveringsåtgärder till Bevarandeenheten.

Streckkodningen i magasinet minskar efterhand. Streckkodning och registrering i Regina av inflödet av nya böcker är dock oförändrat. Förutsättningarna för effektiv användning av magasinet i Humlegården har förbättrats genom en särskilda insatser i slutet av året.

Den fortsatta översynen av rutiner och samarbete med andra enheter har lett till effektivisering och rationalisering. För närvarande råder balans mellan nybindning och inflöde av nya svenska och utländska monografier.

Bokhistoriska projekt

De bokhistoriska databaserna har utökats med nya poster. Henk Rispens samling har visats på utställning på KB. Visningar av Praktrummet samt studiebesök av samlingar och magasinet i Humlegården har genomförts vid ett flertal tillfällen. Ett antal donationer och depositionsärenden har hanterats inom enheten. Översynen av Björnstiernska boksamlingen på Almare Stäkets herrgård som genomfördes av BMN 2001-2002 resulterade i ett reviderat depositionsavtal april 2002.

Tabell Bevara 2: Statistik:

	KB		Rogge		Kommersiella bokbindare		Totalt 2002	
	Antal	Kostnader ¹	Antal	Kostnader ¹	Antal	Kostnader ²	Antal	Kostnader
Nybindning								
Skinn- & pergamentband	A				8	9 810	8	9 810
Buckramband	B				699	266 539	699	266 539
Standardband	C				215	70 636	215	70 636
Förvaringsband och andra enkla band	F		2 768		11 095	647 032	13 863	647 032
	G		1 827		600	16 800	2 427	16 800
		0	6 721	4 595	31 906	1 010 817	17 212	1 049 444
Märkning av fr.a. förlagsband		9 995	15 123				9 995	15 123
Förvaringskapslar totalt		10 621	57 884				10 621	57 884
egen användning		621						
andra enheter		10 000						
Bevarande								
Konserveringsåtgärder, om-bindning och lagning		524					524	
Lånebeställningar och Abonnemang		2 284	4 124				2 284	4 124
SUMMA:		23 424	83 852	4 595	31 906	1 010 817	40 636	1 126 575

Tabell Bevara 3: Statistik 1998-2002:

		2002	2001	2000	1999	1998
Bokbindning:	Antal volymer	16 806	21 612	19 214	19 259	17 582
	Kostnad kr	1 034 385	1 007 006	852 915	780 836	760 979
Verksamhet totalt:	Antal enheter	40 636	44 489	29 523	30 687	30 889
	Kostnad kr	1 126 575	1 079 943	876 506	780 836	775 006

Reproduktionsverksamhet

En stor del av materialet är mycket skört och kräver att reproduktionsmetoderna anpassas. Om det efterfrågade verket finns på annat bibliotek hänvisas låntagaren ofta dit för att undvika slitage på KB:s exemplar. Olika former av reproduktion används för att undvika fortsatt slitage på originaldokumentet. Den vanligaste reproduktionsmetoden är fortfarande mikrofilmning. Denna metod ger en svart/vit bild. Efterfrågan på digitala bilder har därför ökat. Ett digitalt bildarkiv har efterhand byggts upp. Arkivet innehåller för närvarande 3 824 filer, skannade i faksimil kvalitet. Arkivet har utvecklats genom att vid externa beställningar ur kart- och bildenhetens samlingar material har digitaliserats. Den digitala filen medger framställning av färgutskrift, färgfoto och diabilder. I arkivet ingår även t.ex. cirkusaffischer och Suecia Antiqua.

Ett samarbete har inletts med Roggebiblioteket i Strängnäs avseende mikrofilmning av material som av bevarandeskäl inte kan tillhandahållas i original, främst broschyrer på skört papper.

Tabell Bevara 4

Reproduktionsverksamhet inom bevarande	2002	2001	2000	1999	1998
Fototjänster	88 180	104 800	154 000	65 300	19 300

I begreppet **fototjänster** ingår fotografering på film (dia, svartvitt, färgnegativ i formaten 24x36, 6x7, 4x5”), mikrofilmsexponeringar (operforerad svartvit 135-film), skanning med kamerabakstycke (max 12 000 x 15 000 pixlar), färgutskrift på bläckstråleskrivare respektive pictograph (fotokvalitet).

Nationell bevarandeplan – Nationellt bevarandesekretariat

Verksamheten inom projektet Nationell Bevarandeplan inriktades under året på arbetet med att framställa en handledning i bevarandefrågor samt att erbjuda hjälp och rådgivning. Eftersom det nationella bevarandesekretariatet officiellt inte hade påbörjat sin verksamhet bedrevs detta som en småskalig försöksverksamhet. Det visade sig dock att intresset var stort och under året arbetade sekretariatet med rådgivning på bl.a. biblioteken vid Vitterhetsakademien, Nordiska Museet, Vin & Spritcentralen och Arkitekturmuseet. Av resursskäl fick insatserna koncentreras till Stockholmsregionen. Sekretariatet erbjöd rådgivning till ett stort antal bibliotek via telefon och e-post under denna period.

Som en uppföljning till den bevarandekonferens som hölls 2001 bjöd KB i april in representanter från bibliotek med äldre samlingar till ett möte för att informera om arbetet med bevarandesekretariatet. Sekretariatet kommer att starta i januari, initialt som en verksamhet inom Bevarandeenheten.

Bevarande inom Avdelningen för specialsamlingar

Mål

Målet är att bevara originalen dels genom omvårdnad, dels genom att tillhandahålla ömtåligt och efterfrågat material i sekundär form. Traditionellt sker detta genom mikrofilmning men nu allt mer genom digitalisering.

Dagstidningar

Inkommande originaltidningar har förpackats i 1 818 kapslar. En gråzon mellan dagstidningar och reklamtryck bildar annonsbladen, gratistidningar finansierade med annonser och innehållande mindre än 50% redaktionellt material. Annonssbladen katalogiseras som dagstidningar i LIBRIS, men redovisas inte i Svensk periodicaförteckning. De mikrofilmas inte, men arkiveras på samma sätt som dagstidningar. Annonssbladen har förpackats i 140 kapslar.

Tabell Bevara 5: mikrofilmning

Mikrofilmning	2002	2001	2000	1999	1998
Antal rullar	3 017	2 522	2 409	2 607	2 639

Sedan fjolåret har produktionen av tidningsfilm ökat från 1 877 till 2 152 på den kontinuerliga sidan och från 645 till 865 på den retrospektiva sidan. Produktionsökningen kan tillskrivas personalförstärkningar hos KB:s mikrofilmmande samarbetspartner Samhall AB i Kalmar samt rationaliseringsvinster tack vare det nya datasystemet Signe. Introduktionen av detta system orsakade ett visst produktionsavbrott under 2001. Resterande filmer har producerats under 2002, vilket också bidrar till årets höga siffror.

Utställningen 750-50=1953 (se vidare avsnittet om utställningar) visade tidningssidor från 1953 skannade från negativ mikrofilm. Utställningen blev därigenom ett test på filmmediets förmåga att bevara och återge information.

Kartor, bilder, musiktryck och affischer

Insatserna för att bevara samlingarna berör främst den nödvändiga konvolutläggningen av in planomaterialet inklusive fotografier. 255 mera tidskrävande vårdinsatser har statistikförts, varav 185 som varade i över 3 timmar. En särskild arkivläggning av cirka 1 000 fotografier ur gåvan från Svenska konsulatet i New York har skett under året (se under rubriken Samla).

Tabell Bevara 6

Affischer	2002	2001	2000	1999	1998
Antalet digitaliserade affischer	35	197	487	24 000 (1997-99)	
Antalet utsträckta och lagda i omslag	7 579	9 149	6 025	8 554	6 431

I projektet att digitalisera 7 000 cirkusaffischer har ca 719 affischer gjorts av Repro- och fotoenheten 2000-2002. Affischerna skannas direkt i hög upplösning för faksimilkvalitet. Projektet har tills vidare avbrutits i brist på resurser.

Okatalogiserat tryck

Målet att säkra dokumentens originalutförning upprätthålls inte för delar av samlingen. Det finns en stor mängd äldre tryck av skör papperskvalitet som egentligen inte tål att tas fram. Materialet slits även då det görs sökningar som inte resulterar i utlån. Digitalisering är en bevarandemetod som lämpar sig väl för enhetens material och har även använts för en mindre del av samlingen. Tyvärr har det inte funnits medel under året för att bedriva denna verksamhet. Tillräckliga åtgärder för att skydda andra delar av trycket skulle vara att byta ut trasiga kartonger och kapslar och lägga omslag om varje tryck. Dessa åtgärder kräver utökade personalresurser.

Roggebiblioteket i Strängnäs

1968 införlivades Strängnäs f.d. stifts- och läroverksbibliotek med Kungl. bibliotekets organisation och fick namnet Roggebiblioteket. Det är beläget i Roggeborgen, byggd som biskopsresidens i slutet av 1400-talet, traditionellt känd genom kungavalet den 6 juni 1523, från 1626 säte för Sveriges andra gymnasium. Roggebiblioteket tillkom i samarbete mellan Kungl. biblioteket och Länsarbetsnämnden i Södermanlands län, med syftet att bevara ett äldre forskningsbibliotek och kunskapscentrum och samtidigt kunna skapa anställningsmöjligheter utöver ordinarie arbetsmarknad. I enlighet med dessa riktlinjer har verksamheten sedan dess bedrivits och successivt utökats.

Roggebibliotekets huvuduppgifter:

1. vårda, dokumentera och tillgängliggöra sitt bestånd - ca 70 000 volymer från sex sekel - och bidra till att skapa intresse för Strängnäs som exempel på ett historiskt svenskt kunskaps- och lärdomscentrum och därvid
2. ta tillvara och vidareutveckla sina förutsättningar som forskningsbibliotek
3. på lämpligt sätt utgöra en resurs för Kungl. biblioteket.
4. bereda meningsfull och utvecklande sysselsättning för ca 20 personer anställda med lönebidrag.

Sedan många år tillbaka utför Roggebiblioteket arbete för Kungl. biblioteket inom verksamhetstyperna bokbinderi, foto/repro, tryckeri samt konvertering för LIBRIS.

Tillverkning för KB:

Bokbinderiarbete	13 263 enheter
Fotokopior	9 623 (varav för LIBRIS-konverteringen 3 127)
Fototjänster	3 603 (varav 632 skanningar)
Tryckning	145 000 tryck

Digitalisering

Som framgår av ovanstående har KB under året arbetat i ganska liten skala med digitaliseringsprojekt. Det är en nedgång jämfört med åren 1998 och 1999. Skälet är främst bristande finansiering, men också den ryckighet som uppstår när man lägger resurser på kortsiktiga projekt. KB har istället under de senaste åren främst satsat på projekt som syftar till att skapa standarder och kvalitetsnormer för digitalisering och registrering i samband med digitalisering och till att lägga grunden för långsiktigt samarbete inom ABM-området (dvs. arkiv, bibliotek och museer) både nationellt och internationellt.

Ett sådant projekt som KB tagit initiativ till är *Bilddatabaser och digitalisering – plattform för ABM-samverkan*, vilket genomförts i samverkan med Nationalmuseum, Riksantikvarieämbetet och Riksarkivet. Det har pågått under 22 månader 2001 och 2002, finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och de deltagande institutionerna. Mer än trettio personer har deltagit i projektet, varav 13 från KB.

Arbetet har rört tre områden, terminologi, registreringsprinciper och (teknisk) kvalitet och standard. Fyra grupper har arbetat med olika aspekter på registrering: objektkategorier, personer och namnformer, obligatoriska dataelement och motivindexering. Resultatet är en omfattande rapport med ett antal förslag, vilka kan utgöra utgångspunkter för ett fortsatt bredare samarbete mellan institutionerna inom ABM-området. En webbplats har skapats som en bas för detta samarbete (<http://abm.kb.se>). Den kommer att upprätthållas av KB. Där finns en praktiskt inriktad vägledning till digital bildhantering samt rapporten i sin helhet i digital form.

Ett annat mer praktiskt inriktat, rent KB-projekt, är det så kallade Suecia-projektet. Erik Dahlberghs *Suecia Antiqua et Hodierna* (1660-1715) är ett omfångsrikt bildverk från svensk stormaktstid. Bilderna återges ofta i dagspress, tidskrifter och böcker och reproduktioner ur verket efterfrågas därför ofta. Ständigt återkommande arbete med framtagning och reprofotografering har kostat mycket, både i tid och resurser. Den flitiga hanteringen har även medfört stort slitage på KB:s volymer av verket.

För att lösa frågorna kring att såväl bevara som att göra verket tillgängligt har man inom Suecia-projektet digitaliserat hela verket i hög och jämn kvalitet. Inför fotograferingen åtgärdades den fotograferade volymen av KB:s konservatorer. Därefter har verkets 353 bilder katalogiserats i LIBRIS. En inventering har skett av KB:s samtliga exemplar av verket, vilket bland annat har medfört att originalen har spärrats för vidare framtagning. I stället tillhandahålls kopior på papper eller i digital form. *Suecia Antiqua et Hodierna* kommer även under våren 2003 att presenteras i sin helhet på KB:s webbplats.

För den samnordiska webbplatsen Tiden (tiden.kb.se) har ca 6 000 tidningssidor skannats. Själva skanningsarbetet har utförts och bekostats av Kulturarvs-IT i Strömsund. För rutinmässig digitalisering har det inte funnits medel. Sedan tidigare föreligger ca 18 000 sidor på webbplatsen, där även nationalbiblioteken i Danmark, Finland och Norge finns representerade. På isländskt initiativ har det under året inletts diskussioner med syfte att knyta ihop Tiden med motsvarigheten Vestnord, där Landsbókasafn Íslands-Háskólabókasafn, Føroya landsbókasavn och Nunatta Atuagaateqarfia (Grönlands nationalbibliotek) samverkar. Det isländska nationalbiblioteket har utverkat USD 28 000 från Mellon Foundation för bestridande av sammanträdeskostnader.

Verksamhetsgren Beskriva och tillhandahålla

Mål och återrapportering enligt regleringsbrev

Mål

Biblioteket skall upprätthålla hög service och tillgänglighet till såväl biblioteket som dess samlingar. Nationalbibliografiska produkter skall ha hög kvalitet och god täckning.

Återrapportering

KB skall i enlighet med vedertagna selektiva principer och med utgångspunkt från gällande internationell standard redovisa

- *katalogiseringsverksamheten och arbetet med att göra pappersbaserad kataloginformation tillgänglig i LIBRIS,*
- *arbetet med att skapa stödsystem för katalogisering och förbättrad informationsåtervinning, en analys av den svenska utgivningen, av den utländska litteratur biblioteket förvärvar och av bibliotekets utländska tidsskriftsprenumerationer,*
- *hur tillhandahållandet utvecklats i allmänhet samt redovisa hur in- och utlån fördelar sig på fjärrlån, lokala hemlån och läsesalslån,*
- *på vilket sätt KB:s roll som humanistiskt forskningsbibliotek stärkts under året,*
- *sitt arbete med att säkra och synliggöra kulturarvet,*
- *en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter samt kostnadsutvecklingen för verksamhetsgrenen.*

Verksamhetsgrenen redovisas i två avsnitt, ett per aktivitet, Beskriva och Tillhandahålla.

Kostnadsutveckling (tkr) för verksamhetsgren Beskriva och tillhandahålla

för verksamhetsgrenen totalt

	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	54 365	48 504	45 747	45 878	40 836
Gemensamma kostnader	34 158	34 222	31 952	35 008	34 735
Totala kostnader	88 522	82 726	77 698	80 887	75 571

och per aktivitet

Aktivitet Beskriva	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	26 461	24 092	23 184	24 253	21 952
Gemensamma kostnader	16 553	16 056	14 932	15 762	15 410
Summa kostnader	43 014	40 148	38 116	40 015	37 362

Aktivitet Tillhandahålla	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	27 904	24 412	22 563	21 625	18 884
Gemensamma kostnader	17 605	18 166	17 020	19 246	19 325
Summa kostnader	45 509	42 578	39 583	40 871	38 209

Beskriva

Mål och återrapportering för Beskriva

Mål

Nationalbibliografiska produkter skall ha hög kvalitet och god täckning.

Återrapportering

KB skall i enlighet med vedertagna selektiva principer och med utgångspunkt från gällande internationell standard redovisa

- *katalogiseringsverksamheten och arbetet med att göra pappersbaserad kataloginformation tillgänglig i LIBRIS,*
- *arbetet med att skapa stödsystem för katalogisering och förbättrad informationsåtervinning, en analys av den svenska utgivningen, av den utländska litteratur biblioteket förvärvar och av bibliotekets utländska tidsskriftsprenumerationer,*
- *en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter samt kostnadsutvecklingen för verksamhetsgrenen.*

Inledning

I början av år 2002 bytte det nationella katalogiseringssystemet LIBRIS systemlösning. Under årets första månad fanns inget system att katalogisera i, och sedan krävde utbildning och inkörning av det nya systemet sin tull i form av förlängda tider för katalogisering av inkommande material. Konverteringen av den gamla, befintliga LIBRIS-databasen förde också med sig ett antal problem, som delvis måste åtgärdas manuellt av katalogisatörer. Sammantaget har detta förorsakat exceptionella bortfall av katalogiseringstid och en nedgång i arbetsresultat för alla katalogiserande enheter. När systemet nu är inkört, katalogisatörerna rutinerade och de värsta konverteringsfelen åtgärdade finns ändå många fördelar med det nya systemet, och för framtiden finns det anledning till optimism.

Ytterligare en följd av systembytet är att man ännu inte kan få ut statistik över katalogiseringar som är jämförbar med föregående år i alla delar, framförallt saknas uppgifter om i vilken utsträckning befintliga poster återutnyttjas.

Kostnadsutveckling och resultat för aktivitet Beskriva

(verksamhetsgren Beskriva och tillhandahålla)

Kostnadsutveckling (tkr)

Aktivitet Beskriva	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	26 461	24 092	23 184	24 253	21 952
Gemensamma kostnader	16 553	16 056	14 932	15 762	15 410
Summa kostnader	43 014	40 148	38 116	40 015	37 362

Antal LIBRIS-poster	2002	2001	2000	1999	1998
Periodicaenheten	1 043	2 387	3 437	3 964	3 480
Monografienheten	13 501	16 291	16 867	20 160	19 231
Katalogenheten	8 260	11 052	12 146	11 281	13 282
BUS: SHB auktoritetsposter/konvertering	224 011	237 476	205 100	154 491	229 490
Tidningsenheten, svensk dagspress	1 304	1 479	3 351	3 955	3 207
Enh för okatalogiserat tryck	4 979	4 902	5 874	3 185	5 808
Kart- & bildenheten, inkl musiktryck	2 397	3 040	3 002	2 906	2 704
Antal poster	255 495	276 627	249 777	199 942	277 202

Kostnad per post

Budget- år	Direkt kostnad	Total kostnad
1998	79	135
1999	121	200
2000	93	153
2001	87	145
2002	104	168

Den svenska utgivningen

Monografier

Tabell Beskriva 1

LIBRIS-poster:	2002	2001	2000	1999	1998
NB-nivå	10 515	12 547	13 173	13 774	14 575
S (b-nivå)	714	1 505	1 677	807	1 117
Leveransposter	2 272	2 239	2 017	5 579	3 539
Summa	13 501	16 291	16 867	20 160	19 231

Under budgetåret 2002 producerades 10 515 nationalbibliografiska katalogposter. Jämfört med tidigare år är detta en kraftig minskning. Denna minskning beror på övergången till nytt LIBRIS-system vilken ägde rum under våren 2002. Fram till den 23 januari var det inte möjligt att katalogisera i LIBRIS-basen och därefter vidtog en längre period av intrimning av systemet samt upplärning av personalen i användandet av detsamma och därför sjönk produktionen. Under det andra halvåret 2002 har produktionen återgått till tidigare nivåer.

NB-poster kännetecknas av att de följer den högsta beskrivningsnivån i internationell standard och är försedda med fullständig SAB-klassifikation och kontrollerade ämnesord.

Utöver NB-posterna registrerades 714 publikationer som inte uppfyller de urvalskriterier som ställts för upptagning i Svensk bokförteckning/bokkatalog.

Fortlöpande har inkommande material som inte omedelbart katalogiserats för nationalbibliografin leveransregistrerats i LIBRIS. Under året har 2 272 publikationer behandlats på detta sätt.

Analys av den svenska utgivningen

I den nationalbibliografiska redovisningen ingår både organisations- och institutionsutgivna böcker och förlagsutgiven litteratur. Den förlagsutgivna andelen visar en sjunkande tendens, däremot ökar den andel därav som erhålles från distributionsföretaget Seelig AB och inkommer i anslutning till första försäljningsdag. Dessa böcker katalogiseras och är tillgängliga i LIBRIS-basen inom åtta arbetstimmar.

Tabell Beskriva 2

Förlagsutgivnet	2002	2001	2000	1999	1998
Totalt antal	7 076	7 616	8 013	8 609	8 630
Erhållet via Seelig	5 956	6 273	5 621	5 460	5 476

De 3 439 titlar som inte är förlagsutgivna är huvudsakligen framställda av föreningar, firmor, centrala myndigheter och enskilda personer. Svensk bokförteckning 2001 publicerades under våren 2002.

I samband med den nationalbibliografiska behandlingen framställs också auktoritetsposter för svenska författare, vilket framgår i Tabell Beskriva 10, samt indexerats samlingsverk inom humaniora, vilket redovisas i Tabell Beskriva 13.

Resurserna har hittills inte räckt för att registrera fullständiga katalogposter på allt inkommande material. Innehållet i katalogposterna har under de senaste två åren setts över, urvalet till nationalbibliografin likaså. På grundval av denna översyn har det visat sig nödvändigt att göra enklare poster, s.k. leveransposter på visst material. Dessa ska, när resurser finns, uppgraderas till fullständiga katalogposter. För närvarande väntar 9 604 leveransposter, ackumulerade sedan 1998, på uppgradering. För närvarande uppgraderas dessa poster enbart på förekommen anledning, dvs. om trycket efterfrågas.

Den under 2000 påbörjade katalogiseringen av e-böcker har fortsatt, men leveranserna av e-böcker har avmattats markant under 2002. Under året levererades åtta e-böcker till KB (år 2000: 26, år 2001: 177) och dessa har katalogiserats på nationalbibliografisk nivå. Ett nära samarbete har etablerats med förlagen vad gäller framställning av katalogdata, och en modell, som etablerades under 2001, har vidareutvecklats med LIBRIS-avdelningens hjälp under året. Denna modell kommer att innebära en väsentlig arbetsbesparing den dag e-boksutgivningen kommer igång på allvar. Modellen kommer att vara klar att tas i drift under 2003. Ett flertal förlag har anmält intresse för modellen och en ökning av antalet levererade titlar under 2003 är trots den tillfälliga nedgången under 2002 mycket trolig.

Kvalitetsaspekter

Ett överordnat mål för verksamheten är att det tryck som kommer in till KB så snabbt som möjligt skall bli synligt i LIBRIS-basen och kunna utnyttjas av bibliotek, forskning och allmänhet. För 50 % av det som katalogiseras till nationalbibliografien har fullständiga katalogposter producerats inom åtta timmar från mottagandet. Inom fem dagar har det övriga nationalbibliografiska materialet fått antingen en fullständig katalogpost eller en leveranspost.

Den stadigt växande LIBRIS-basen kräver stor precision i katalogiseringen för att sökbarheten skall bli tillfredsställande. Detta innebär behov av adekvata ämnesord, katalogisering av enskilda artiklar i samlingsverk, standardiserade uppgifter av författarnamn och institutioner. Dessa uppgifter tar uppskattningsvis minst tre fjärdedelar av arbetstiden i anspråk.

Seriella publikationer: tidskrifter, rapportserier och årsböcker

Tabell Beskriva 3

Summa seriella publikationer	2002	2001	2000	1999	1998
Huvudposter i LIBRIS	553	1 377	2 325	2 811	2 111

Analys

Antalet huvudposter som tillförts LIBRIS är 553 jämfört med 1 377 år 2001 som framgår av tabell Beskriva 3. Antalet nykatalogiseringar för 2002 är lågt och enheten har en tillfällig arbetsanhopning av obehandlade rapportserier. Man kan ändå se att det låga antalet nykatalogiseringar speglar en fortsatt nedgång i antalet nystartade seriella publikationer i tryckt form. Arbetsanhopningen beror på att det varit nödvändigt att prioritera uppdatering av katalogposter i LIBRIS. Anledningen är att viktig bibliografisk information inte kom med vid LIBRIS konvertering till MARC21. Detta gällde drygt 7 000 seriella publikationer och dessa katalogposter har nu uppdaterats och till stor del redigerats manuellt.

Svensk periodicaförteckning 2001/2002 färdigställdes planenligt under året. Den omfattar 5 071 titlar fördelade på 3 471 tidskrifter, 1 380 årsböcker och 220 dagstidningar. Även här kan man notera en nedgång i det totala antalet titlar när det gäller tidskrifter och årsböcker jämfört med föregående utgåva. Svensk periodicaförteckning 1999/2000 omfattade 3 932 tidskrifter och 1 571 årsböcker. Rapportförteckningen ingår från 2001/2002 inte längre i Svensk periodicaförteckning utan redovisas i KB:s onlinebaser. (LIBRIS, Regina och Persy).

I samband med den nationalbibliografiska behandlingen indexerades också årsböcker inom humaniora, vilket redovisas i Tabell Beskriva 13.

KB bevakar kontinuerligt utgivningen av online-tidskrifter som är fritt tillgängliga via Internet genom att uppdatera länklistan *Svensk periodica online*. Endast tidskrifter innehållande redaktionellt material tas med.

Tabell Beskriva 4

Onlinetidskrifter	2002	2001	2000	1999	1998
Summa	490	472	434	334	-
Nettotillväxt	63	38	-	-	-

Listan kompletteras med ca 8 nya titlar per månad och redovisar nu 490 titlar. Tillströmningen förefaller relativt stabil, 8 titlar per månad 2002 och 10 år 2001. Titlar och inaktuella länkar raderas fortlöpande och det gör att nettotillväxten för 2002 blir 63 titlar. Tidskrifterna presenteras i en alfabetisk och en systematisk avdelning. 55 % kommer ut både i tryckt form och online. Under året har 5 % lagt ner onlineversionen men fortsätter att komma ut i tryck, 5 % har gått andra vägen och fortsätter online men har upphört med den tryckta utgåvan. 35 % är rena onlineutgåvor från start.

Kvalitetsaspekter

Det övergripande målet är att bibehålla ett snabbt flöde vilket innebär att svenska seriella publikationer registreras och katalogiseras i den takt de kommer in till biblioteket. Informationen blir på så sätt tillgänglig för användarna via LIBRIS, KB:s lokala system och periodicaregistret, Persy. Bortsett från en tillfällig arbetsanhopning (se ovan) hålls jämn takt med flödet.

En viktig del i kvalitetsarbetet är indexering av artiklar och det utökade arbetet med ämnesord samt auktoritetsposter för institutioner för att öka sökbarheten i LIBRIS-basen. En annan viktig del i kvalitetsarbetet är urvalet till den svenska nationalbibliografin beträffande seriella publikationer. Publikationer med huvudsakligen lokal spridning tas inte med i nationalbibliografin men finns naturligtvis i alla onlinebaser (LIBRIS, Regina, Persy).

Dagstidningar

KB tillhandahåller information om svensk dagspress genom att katalogisera och bibliografera dagstidningar.

Tabell Beskriva 5

Dagstidningar	2002	2001	2000	1999	1998
Bibliografiska poster	1 304	1 479	3 351	3 955	3 207

De bibliografiska posterna utgörs huvudsakligen av nya eller ändrade s.k. bibliografiska tavlor på tidningsfilmen. T.o.m. 2001 redovisades varje ändrad tavla i sin helhet. Fr.o.m. 2002 redovisas nya bibliografiska poster registrerade i det nya datasystemet Signe. De två beräkningssätten stämmer rätt väl överens med varandra. LIBRIS har tillförts 49 poster. Tidningsbibliografin Nya Lundstedt har tillförts 39 retrospektiva poster.

En femte omarbetad upplaga har utgivits av beståndskatalogen *Tidningsfilm: mikrofilmade dagstidningar på bibliotek och andra institutioner i Sverige*. På webben finns en kontinuerligt uppdaterad version av denna katalog med adress <http://www.kb.se/ts/Mikrofilm.htm>.

KB bevakar utgivningen av online-tidningar genom länklistan Svenska dagstidningar online (<http://www.kb.se/Ts/Tsonline.htm>) som uppdateras kontinuerligt. Vid utgången av 2002 upptog listan 254 titlar.

Kartor, bilder, musiktryck och affischer

Tabell Beskriva 6

Katalogiseringar och registreringar	2002	2001	2000	1999	1998
Kartor, bilder, musiktryck	2 397	3 040	3 002	2 906	2 704
Affischer i LIBRIS	1	0	0	1 125	2 035
Affischer klassificeringar	7 579	9 149	6 025	8 554	6 310

Det är främst kartor och musik som har registrerats i MARC-formatet och LIBRIS. 231 kartor har registrerats under året och kommer att ingå i *Svensk bokförteckning* samt i särtrycket *Svensk kartförteckning*. 803 musiktryck har registrerats, varav cirka 600 poster utgör retrospektiv katalogisering av populärmusik från perioden 1964-65.

År 1999 började musikbibliotekarien lägga in populärmusik/schlagernoter som ännu inte katalogiserats från musiksamlingen. Dessa noter var insorterade i kapslar efter tryckår och alltså ännu inte sökbara i LIBRIS. Startår var 1946 och slutår är 1975. Nu har katalogiseringen hunnit fram t.o.m. 1964 = 14 års utgivning och omfattar 4 195 poster. Den beräknas vara slutförd inom ett par år. Exempel på schlagers som har katalogiserats är Sån't är livet, Underbart är kort, Flickor bak i bilen, Ta av dej skorna, Katinka, Jag har bott vid en landsväg, Säj inte nej, säj kanske och Fröken Fräken.

KB fick i december 2001 en stor samling musikalier efter tonsättaren Natanael Berg (1879-1957). Donationen bestod i huvudsak av tryckta noter, ibland med införda rättelser och kommentarer, men även manuskript. Eftersom Bergs arkiv finns på Handskriftsenheten fördes även detta material dit, men musikbibliotekarien uppordnade det systematiskt efter genrer och förtecknade det. Gåvan består av 92 volymer inom följande genrer: Baletter, orkestermusik, kammarmusik, pianomusik, vokalverk (inklusive operor). Samma verk kan förekomma både som partitur och klaverutdrag.

Förvärvade bilder har i allmänhet registrerats enbart på listor eller kort i väntan på en mera långsiktig lösning. Bara de som katalogiserats i LIBRIS ingår i ovanstående tabell, bl.a. bilderna i Suecia antiqua (se vidare avsnittet om digitalisering). Resurser för katalogisering av affischer i LIBRIS har inte funnits.

Okatalogiserat tryck

Per definition skall materialet inte katalogiseras. Detta är inte längre acceptabelt. Nutida användare förväntar sig att hitta information i databaser. Det är därför mycket otillfredsställande att de drygt 40 000 posterna i Regina med OKATKB signum inte ens hänför sig till 1 % av samlingens ca 9,5 miljoner tryck. Successivt måste man sträva efter att göra en större del av materialet tillgängligt i maskinläsbar form. Att katalogisera varje tryck är naturligtvis orealistiskt. En rimlig målsättning är att redovisa de företag, institutioner, föreningar och liknande man har material ifrån. Under året har därför för inkommande material enkla poster registrerats i Regina med ”institutionens” namn och placering. På sikt borde man sträva efter att retroaktivt göra detta för hela samlingen. En fullständig katalogisering görs successivt av ”affärstrycket” från 1800-talet.

Tabell Beskriva 7

Okatalogiserat tryck	2002	2001	2000	1999	1998
Katalogiseringar i LIBRIS	4 979	4 902	5 874	3 185	5 808
Katalogiseringar i Regina	441	404	237
Summa	5 420	5 306	6 111

Totalt fanns 40 662 poster med OKATKB signum i Regina den 31 december 2002. Förutom de ovan nämnda ”institutionsposterna” direktregistreras i Regina företags årsredovisningar och vissa andra periodiska publikationer. Det finns även 35 092 registreringar av OKAT material i en lokal bas, tillgänglig endast på enheten. Förhoppningsvis kommer dessa poster att kunna föras över till Regina under 2003.

Handskrifter

Ett antal arkiv har antingen förtecknats eller grovordnats. Den publika versionen av det i projektform digitaliserade brevskrivarregistret har försenats på grund av tekniska problem och samarbete har inletts med andra institutioner, främst Riksarkivet, för att om möjligt ha en gemensam server för register av motsvarande slag. Samarbetet med Hill Monastic Manuscript Library beträffande nykatalogisering och mikrofilmning av medeltida handskrifter har fortsatt både genom löpande filmning och genom att representanter för HMML periodvis har arbetat vid KB. Den av Wallenbergstiftelsen finansierade uppordningen av Astrid Lindgrens arkiv har pågått under året och haft stort massmedialt genomslag.

Roggebiblioteket

En viss lokal registrerings- och katalogiseringsverksamhet har bedrivits utanför LIBRIS ram. Under 2002 har omfattningen varit ca 10 500 åtgärder av varierande karaktär.

Katalogisering av utländskt förvärv

Tabell Beskriva 8

Resultat	2002	2001	2000	1999	1998
Katalogiseringar	8 260	11 052	12 146	11 281	13 282

Kommentarer och analys

Under året har totalt ca 9 800 vol. (varav 1 956 suecanamaterial) inkommit. Av dessa har ca 8 260 katalogiserats. Antalet katalogiserade poster suecanamaterial utgör 1 556 . Av dessa har 442 gjorts för Suecana extranea. Manuellt konverteringsarbete har upphört under året.

Antalet katalogiseringar visar en minskning jämfört med förra året och restantierna har ökat med ca 930 vol. till totalt ca 3 480. Det beror främst på att ett nytt katalogsystem LIBRIS Voyager tagits i bruk under 2002. Detta system skiljer sig väsentligt från det gamla och har därmed haft en lång inkörningsperiod, och mycket tid har också ägnats åt såväl extern som intern utbildning i katalogisering. Å andra sidan har även förvärvsvolymen minskat och därför är restantierna mindre än befarat.

Kvalitetsaspekter

Det överordnade målet för verksamheten är att inkomna böcker så snabbt som möjligt blir tillgängliga för användarna. Det blir de först när de är synliga i LIBRIS-basen och i KB:s lokala system Regina. Ambitionen är att hålla en sådan omsättningstakt att inga nya restantier uppstår. Dessa mål har dessvärre inte uppnåtts år 2002, men eftersom de värsta inkörningsproblemen undanröjts och personalsituationen stabiliserats bör utfallet bli bättre i fortsättningen.

Under de senaste åren har andelen primärkatalogiseringar och övertagande av utländska poster ökat i förhållande till sekundärkatalogiseringarna. I det nya katalogsystemet saknas tyvärr ännu möjligheten att få ut statistik på primär- resp. sekundärkatalogisering.

KB har under de senaste tre åren genomfört maskinella konverteringar som fortsätter att kräva insatser i form av dubblettutslagningar och rättningar i både LIBRIS och Regina. Bakgrunden är att katalogposterna har konverterats maskinellt upprepade gånger, varvid olika typer av fel har uppstått som måste åtgärdas.

Stödsystem för katalogisering och förbättrad informationsåtervinning

KB har det samlade ansvaret för att främja enhetlighet och kvalitet på innehållet i LIBRIS-basen. Det innefattar huvudansvar för ämnesordsarbete, klassifikation, auktoritetsarbete, konvertering och registervård i LIBRIS-basen.

Samordning och utveckling

En särskild hemsida utgör det viktigaste forumet för att nå ut till biblioteken. Här utvecklas och samlas riktlinjer inom det bibliografiska området.

Ämnesord

Nya ämnesord föreslås kontinuerligt av LIBRIS-biblioteken men också av andra söktjänster. Förslagen tas om hand av ämnesordsexperten, som utreder och godkänner samt infogar nya ämnesord i databasen Svenska ämnesord. Databasen har numera en direkt koppling till katalogklienten i LIBRIS och uppdateringar sker därifrån.

Tabell Beskriva 9

År	2002	2001	2000	1999	1998
Nya ämnesord och hänvisningar	7 154	3 787	3 994	1 650	1 600

Metadata

Liksom under tidigare år har KB deltagit i det internationella samarbetet kring utvecklandet av Dublin Core, som har kommit att bli ett allt mer betydande metadataformat för beskrivning av elektroniska resurser. På BUS hemsida finns en samlad information kring metadata som en hjälp för alla som sysslar med elektroniska dokument.

Auktoritetsarbete

Standardiserade former för namn på personer och institutioner är nödvändiga för att få en bra överblick och relevant information vid sökning i olika kataloger och databaser. Själva auktoriseringen av namnformer har i stort sett legat nere på grund av att LIBRIS inte ännu har kunnat hantera detta. Det återspeglas i statistiken i Tabell Beskriva 10.

Tabell Beskriva 10

År	2002	2001	2000	1999	1998
Auktoritetsposter	413	1 267	1 334	1 968	1 264

Under året har arbetet med att utforma och förankra de nya riktlinjerna för auktoritetsarbete fortsatt. Eftersom dessa på flera avgörande punkter skiljer sig från tidigare svensk praxis har KB valt att gå långsamt fram. Inriktningen har varit att anpassa oss och följa internationell standard på området – en nödvändighet i det globala sammanhang där bibliotekens kataloger numera ingår.

Kvalitetskontroll, registervård

Arbetet består av korrigeringar i LIBRIS-basen, respektive makuleringar av dubblettposter. Den mer mekaniska utslagningen av dubblettposter har nedprioriterats under året, till förmån för arbetet med riktlinjer och tillämpningar för auktoritetsarbetet.

Tabell Beskriva 11

År	2002	2001	2000	1999	1998
Registervård	2 177	4 135	4 701	5 042	3 039

Konvertering – pappersbaserad kataloginformation tillgänglig i LIBRIS-basen

Konverteringen av KB:s kortkataloger är nu avslutad och den sammanlagda mängd katalogposter som har bearbetats av SPI Technologies under år 2002 är 221 826. Matchning mot LIBRIS ska påbörjas nu när SPI är klar med sin del av projektet. En viss manuell konvertering genomförs av personal på KB som komplement, under 2002 endast vid Roggebiblioteket.

Tabell Beskriva 12

Konvertering	2002	2001	2000	1999	1998
SPI	221 826	235 000	198 685	59 833	
Övrig konvertering	6 914 [§]	6 897	5 251	4 600	24 447
Huvudposter till periodica	187	91	109		
Annan aktör				87 354	214 143
Summa	228 927	241 988	204 045	151 787	238 590

Kvalitetsaspekter

Arbetet med klassifikation, ämnesord och auktoritetsformer bör så långt möjligt anpassas till nationella och internationella standarder. Det är en förutsättning för att information skall kunna återfinnas och återutnyttjas.

Svenska ämnesord har under året utvecklats till att bli en standard för LIBRIS-biblioteken, även andra söktjänster använder Svenska ämnesord. Svenska ämnesord är numera även registrerat hos Library of Congress i USA i deras internationella lista över ämnesords- och klassifikationssystem. Ett omfattande utbildningsprogram har genomförts under hösten och det första referensgruppsmötet har hållits för denna verksamhet. KB har utbildat ca 500 personer från ca 70 olika bibliotek i hela landet. I LIBRIS-basen kan man avläsa resultatet av denna satsning genom att det numera är 30-40 % av katalogposterna som har försetts med ämnesord enligt systemet Svenska ämnesord.

Den föreläsningsserie kring ämnesordsindexering som genomfördes under 2001, baserad på Library of Congress Subject Headings, och som syftade till att höja kvaliteten på katalogposterna i LIBRIS-basen och genomföra en anpassning till internationell standard har under året fått ett mycket stort genomslag, och många bibliotek inom LIBRIS har gått över till Svenska ämnesord.

Arbetet med anpassningen till internationell standard har fortsatt även på andra områden. Ett omfattande arbete har lagts ner på att ta fram och förankra internationellt anpassade riktlinjer för auktoritetsarbete för personer och institutioner. Eftersom tidigare svensk praxis skilt sig från den som gäller i andra länder, framförallt vad gäller namnformer på personer, står KB nu inför ett stort korrigeringsarbete. Det kommer att ge merarbete på kort sikt, men utan tvekan kommer det att ge vinster på längre sikt i form av samutnyttjande av information både nationellt och internationellt.

[§] Ufört vid Roggebiblioteket i Strängnäs.

Specialbibliografi och indexering

Svensk historisk bibliografi (SHB) samt övrig indexering

Tabell Beskriva 13

År	2002	2001	2000	1999	1998
SHB	1 772	1 209	4 901	5 336	5 719
Samlingsverk	1 996	2 655	2 116	2 601	2 839
Årsböcker	935	919	1 003	1 153	1 369
Summa	4 703	4 783	8 020	9 090	9 927

För att höja kvaliteten på katalogiseringen av samlingsverk inom ämnesområdena humaniora och samhällsvetenskap indexeras dessa på artikelnivå. KB indexerar även ett hundratal årsböcker inom samma ämnesområden.

Projekt

Svenskt tryck före 1700

Utvalda delar av Stadslagen från 1628 har digitaliserats och presenterats på KB:s hemsida. Den anses vara den första bok på svenska språket som helt igenom har satts med typsnittet antikva. Femton publikationer av projektets nitton titlar är nu digitaliserade och utlagda på Internet tillsammans med utförliga kommentarer.

Festbokssamlingen

Festbokssamlingen består av ca fyrahundra utländska publikationer som dokumenterar ceremonier och fester av olika slag vid de europeiska hoven mellan ca 1500 och 1900. Katalogiseringen av samlingen har pågått från år 2000 och är nu avslutad. Under år 2002 färdigställdes ca sjuttio katalogposter jämte auktoriseringar av de personnamn som förekommer i publikationerna.

Årstrycket

Med medel från Riksbankens jubileumsfond och i samarbete med Riksarkivet startade under 2001 ett projekt för att bibliografera det så kallade årstrycket, svenskt författningstryck från början av 1500-talet och till och med 1833. Katalogposterna förses med ämnesord och andra systematiska sökingångar. 6 902 poster producerades under 2002, jämfört med 2 125 under 2001 – projektet startade dock inte förrän i april 2001.

Nya Lundstedt tidskrifter

Med medel från Riksbankens jubileumsfond startade i april 2002 ett projekt för att bibliografera svenska tidskrifter från år 1900 och framåt. Projektet skall också lägga grunden till en löpande bibliografering av svenska tidskrifter. 516 bibliografiska poster producerades under 2002 samt ett antal auktoritetsposter (ingår i redovisningen i Tabell beskriva 10).

InterParty

”InterParty – a framework for the unique identification of parties in e-commerce” är ett EU-projekt som syftar till att möjliggöra internationellt samutnyttjande av auktoritetsinformation om upphovsmän till intellektuella verk (författare, förlag, organisationer). Projektet samordnas av en central bokbranschorganisation i Storbritannien och deltagarna representerar olika bokbranschorganisationer i Storbritannien och Finland samt British Library, Kungl. biblioteket och IFLA, samt genom IFLA också Library of Congress. Projektet påbörjades i maj 2002 och kommer att avslutas under 2003.

Tillhandahålla : service till besökare och låntagare

Mål och återrapportering för Tillhandahålla

Mål

Biblioteket skall upprätthålla hög service och tillgänglighet till såväl biblioteket som dess samlingar.

Återrapportering

KB skall redovisa

- *hur tillhandahållandet utvecklats i allmänhet samt redovisa hur in- och utlån fördelar sig på fjärrlån, lokala hemlån och läsesalslån,*
- *på vilket sätt KB:s roll som humanistiskt forskningsbibliotek stärkts under året,*
- *sitt arbete med att säkra och synliggöra kulturarvet,*
- *en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter samt kostnadsutvecklingen för verksamhetsgrenen.*

Kostnadsutveckling och resultat för aktivitet Tillhandahålla,

(verksamhetsgren Beskriva och Tillhandahålla)

Tillhandahålla kostnadsutveckling tkr	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	27 904	24 412	22 563	21 625	18 884
Gemensamma kostnader	17 605	18 166	17 020	19 246	19 325
Summa kostnader	45 509	42 578	39 583	40 871	38 209

	2002	2001	2000	1999	1998
Antal besökare	194 400	200 600	202 000	217 000	199 000

Kostnad per besökare, kr

Budget- år	Direkt kostnad	Total kostnad
1998	95	192
1999	100	188
2000	112	196
2001	122	212
2002	144	234

Referensverksamhet

KB skall genom aktivt informations- och referensarbete tillhandahålla och informera om bibliotekets samlingar i tryckt respektive elektronisk form, upprätthålla och förmedla kritisk kunskap om referensverk, bibliografiska hjälpmedel och databaser samt stärka KB:s roll som humanistiskt forskningsbibliotek.

Besökare

Antalet besökare under verksamhetsåret 2002 uppgick till 194 400. Antalet besökare per dag är relativt konstant, 652 per dag år 2002 mot 673 år 2001. Sedan det lokala katalogsystemet Regina infördes kan KB-besökarna beställa sin litteratur från vilken internetuppkopplad dator som helst och kommer till KB först när man ska hämta ut och läsa litteraturen. Antalet externa söksessioner i Regina uppgick till ca 105 000. Antalet fysiska besökare har trots detta hållit samma nivå, ca 200 000, under senaste femårsperioden. Besökarantalet under dagen är högst mellan kl. 11.00-18.00.

Tabell Tillhandahålla 1

	2002	2001	2000	1999	1998
Antal besökare	194 400	200 600	202 000	217 000	199 000

De skriftliga referensfrågorna via e-post har ökat med ca 4%. Referensfrågor via brev och fax har däremot minskat kraftigt. Referensenhetens e-postadress reference@kb.se samlar referensfrågor som kommer till KB via LIBRIS, webbmaster, sekretariatet och informationen.

Tabell Tillhandahålla 2: skriftliga referensfrågor

	2002	2001	2000	1999	1998
Brev	71	110	193	234	275
Fax	12	27	44	57	84
E-post	822	788	678	553	249
Summa	905	925	915	844	608

Informationen

Cirka 40 personer från olika avdelningar inom biblioteket tjänstgör i referensdisken som är öppen måndag-torsdag 9-20, fredag 9-19, lördag 10-17. Åtta personer har 20% av sin tjänst på referensenheten med koncentrerad informationstjänstgöring (informationsbibliotekarier). I informationen besvaras referensfrågor via telefon alla tider KB håller öppet.

Vägledning för besökare, användare och personal

Introduktionskurser i databassökning för allmänheten hölls 7 gånger under år 2002 med totalt ca 30 personer. Dessutom har ett antal databaskurser och kurser i litteratursökning hållits för enskilda grupper och forskare samt 4 universitetskurser med ca 100 deltagare.

För KB:s personal hölls som ett led i kompetensutvecklingen 16 kurser med totalt ca 150 deltagare samt genomgång i små grupper av KB:s äldre kataloger och bibliografier.

Läsesalarna

Antalet besökare i läsesalarna har ökat markant under terminstid. Stora läsesalen är då ofta fullsatt, framför allt under eftermiddagstimmarna. Läsesalen är i första hand avsedd för dem som använder KB:s material. I mån av plats får läsplatserna användas för läsning av eget material.

Databaser 2002

KB har ett brett utbud av referensdatabaser, artikeldatabaser och fulltextdatabaser tillgängliga via referensenhetens hemsida. Nya databaser 2002:

- Arkitekturdatabasen
- Encyclopedia Britannica Online
- EROMM
- Gamla stan under 750 år
- Grove Dictionary of Art
- Landguiden
- Literature Resource Center
- OED, The Oxford English Dictionary
- Oxford English Reference
- Svensk medicinalhistorisk bibliografi

Databasanvändning

Statistik över användningen saknas för flertalet av databaserna. Några exempel på användningen av fulltextdatabaser visar på höga siffror på elektroniska artikelbeställningar:

Tabell Tillhandahålla 3

EBSCOhost	2002	2001
Antal sökningar	1 896	2 207
Abstracts	2 229	1 474
E-mails	197	148
Fulltextartiklar	3 456	3 012

Mediearkivet	2002	2001
Fulltextartiklar	13 102*	13 209

Presstext	2002	2001
Fulltextartiklar	17 512	13 809

*uppgifter t.o.m. juni 2002 har inkommit, dessa har dubblerats

www.kb.se

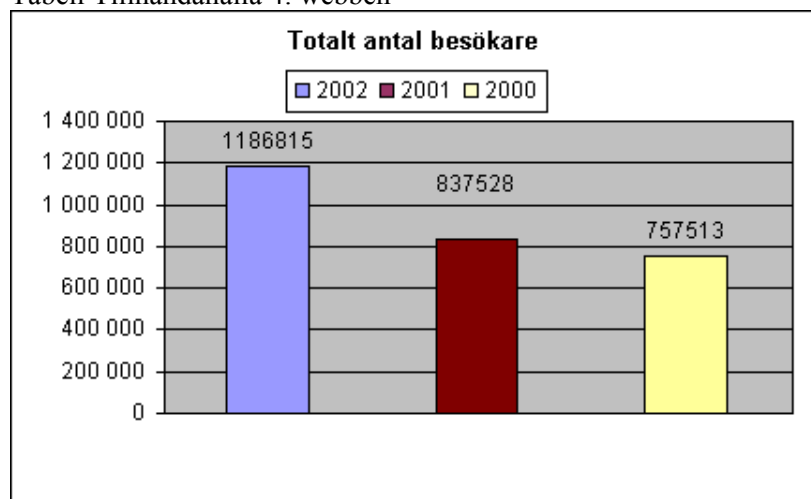
KB besöks inte bara fysiskt utan också i mycket hög grad virtuellt. Genom hemsidan www.kb.se är KB tillgängligt dygnet runt.

Webbplatsen har förutom normala uppdateringar haft två större förändringar.

I juli utökades huvudmenyn med ingångar till målgruppsanpassad presentation för länkar till information riktad till: Besökaren, bibliotek, förlag och utgivare, press och media, uppdragsgivaren.

I december ändrades startsidan där man nu kan presentera direkt information om utställningsaktiviteter och nyheter. Det genomsnittliga antalet besökare per dag på de externa webbsidorna var ca 3 250. Antal visningar av sidor ökade jämfört med föregående år och låg i genomsnitt på drygt 15 500/dag, en ökning med ca 25%

Tabell Tillhandahålla 4: webben

Besökarnas webbplats Webbhulnan.

Under hösten inleddes arbete med en total förändring av grafiskt utseende, innehåll och rutiner för uppdateringar. Projektet planeras vara genomfört första kvartalet 2003.

Under året har arbete inletts för att utvärdera möjligheten att använda något publiceringsverktyg, CMS, Content Management System, för arbetet med webbplatserna och medel för upphandling av detta föreslås i kommande budget

Referensbiblioteket

Referensbiblioteket består av cirka 33 000 volymer.

Mikrofilmsläsesalen

Tabell Tillhandahålla 5

	2002	2001	2000	1999	1998
Använda filmrullar	66 397	60 631	64 800	64 000	64 451
Kopior	18 677	34 994	37 000	40 600	46 000
Utskrifter	31 116	10 681	9 500	8 500	10 000
Summa kopior + utskrifter	49 793	45 675	46 500	49 100	56 000

Både antalet använda filmrullar och summa kopior och utskrifter har ökat. Tack vare de två nya A3/A4-skannarna har det blivit mer attraktivt att göra utskrifter och dessa har underlättat arbetet vid besökstoppar. I slutet av året påbörjades arbetet med att ta upp mikrofilmade tidskrifter från magasin och ställa dem i mikrofilmsläsesalen. Idun har fått sällskap av de filmade perioderna av Allers, FIB, Konsumentbladet och Vi. De svenska telefonkatalogerna 1880-1997 finns också tillgängliga på mikrofilm. Besöksgrupper från gymnasieskolor, universitetet och ett antal TV-filmare har ökat trycket i mikrofilmsläsesalen.

Analys och kvalitetsaspekter

KB:s roll som humanistiskt forskningsbibliotek har stärkts bl.a. genom det lokala bibliotekssystemet Regina som ökat tillgängligheten till KB:s samlingar. Material kan beställas via online-katalogen oavsett var i landet man befinner sig. Utbildningsinsatser och framställning av handledningar för besökare har bidragit till ökad kunskap om och därmed större efterfrågan på referenstjänster.

Den ökade användningen av fulltextdatabaser online har påverkat fjärrlånen, där siffrorna visar sig konstanta över de senaste åren medan användningen av fulltextdatabaser och referensdatabaser ökar.

Låneverksamheten

KB ska ge god service till dem som använder biblioteket. Det sker genom att snabbt och säkert tillhandahålla efterfrågat material både genom lokala lån och fjärrlån, informera om lånepolicy och lånevillkor samt handleda besökare.

Lokala lån

Tabell Tillhandahålla 6

	2002	2001	2000	1999	1998
Läsesalslån					
allmän läsesal	89 185	90 851	85 795	88 516	95 245
specialläsesal	7 018*	8 013	9 250	7 651	8 300
Summa Läsesalslån	96 203	98 864	95 045	96 167	103 545
Hemlån	21 874	22 964	20 337	15 558	10 101
Lokala lån totalt	118 077	121 828	115 382	111 725	113 646

* Specialläsesalen var stängd för ombyggnad under ca två månader

Lokala lån visar en minskning om ca 3% i förhållande till år 2001. Minskningen gäller såväl hemlån som läsesalslån i stora läsesalen och specialläsesalen. I ovanstående statistik ingår även böcker som beställts men inte hämtats ut av låntagarna. Antalet är oförändrat: drygt 11 000 år 2002 jämfört med 11 200 år 2001.

Även fjärrutlånen har hållit sig konstanta de senaste åren medan kopiebeställningarna minskat. En bidragande orsak är den ökade tillgängligheten av elektroniska tidskrifter online, vilket framgår av statistiken över den ökade databasanvändningen nedan.

Allt tryck från 1400-, 1500- och 1600-talen samt rariteter förmedlas till Specialläsesalen. Låneenheten undersöker om det finns mikrofilm, nytryck, faksimil eller annan godtagbar ersättning som kan tillhandahållas i stället för originalet. Antalet sådana ärenden uppgick under året till ca 900.

Av inkommande postärenden till enheten har e-posten ökat högst väsentligt. Av 466 ärenden kom 400 per e-post år 2002 och resulterade i 800 beställningar. Motsvarande siffror för år 2001 var 200 brev, som resulterade i 546 beställningar. Övrig post fördelades lika mellan fax och vanlig post.

Sedan starten av Regina i april 1999 har 32 103 lånekort utfärdats (31 016 lokala och 1 087 fjärr). Under år 2002 har 6 236 nya lokala låntagare registrerats plus 154 nya fjärr. Antalet aktiva låntagare har varit 10 181, vilket är drygt 8 % mer än år 2001.

Fjärrlån

Antalet fjärrinlån håller sig relativt konstant över tiden, mycket tack vare direktkontakten med besökarna, då man löser olika referens- och fjärrlånefrågor vid disken. Inlånen från de nordiska länderna ökar och ett nära samarbete har skapats.

Tabell Tillhandahålla 7: fjärrlån

	2002	2001	2000	1999	1998
Fjärrlån in	3 998	3 979	4 272	3 887	4 020
Därav kopior	335	308	437	255	440
Fjärrlån ut	9 726	9 244	9 744	9 488	7 700
Därav kopior	2 132	2 506	1 888	2 560	1 885

Förändring och utveckling av låneverksamheten

En ny MS Access applikation för att registrera boksåpsinnehavares besök i Forskarläsesalen har slutförts. Besökarna registrerar själva sina besök med hjälp av sitt lånekort. Böcker som av olika skäl inte återfinns på sina platser i magasinerna efterlysas på en intern lista. I de fall en bok inte kommit till rätta inom ett år, skickas ärendet vidare till Förvärvsenheten för antikvariskt förvärv.

Under några dagar i december gjordes en uppgradering av systemet och i samband därmed var det nödvändigt att stänga Regina och lånehanteringen sköttes manuellt. Under våren gjordes en mindre justering och systemet var stängt endast en kort tid. Efter den senaste uppgraderingen skickas första och andra kravet ut per e-post. På sikt bör antalet krav kunna reduceras och rutinerna effektiviseras.

Skrivaren för publika utskrifter var tidigare placerad i kataloghallen. Betalningsmoralen var låg och pappersförbrukningen hög. Sedan skrivaren flyttades in till låneexpeditionen har intäkterna ökat. Inkomsterna år 2002 uppgick till ca 33 500 kronor, en ökning med över 50% jämfört med år 2001 och mer än en fördubbling sedan år 2000.

En arbetsgrupp har sett över säkerhet och organisation i Specialläsesalen. Gruppens rapport har behandlats i chefsrådet och beslut har fattats att ansvaret för salen flyttas till Låneenheten.

Streckkodningen går efterhand snabbare men rättningar i katalogposter medför betydande merarbete. Många ärenden är tidskrävande och förutsätter kunskaper i katalogisering.

En Accessdatabas med information om framtagna böcker från tiden före 1700 påbörjades under året och över 300 poster har lagts in. Nya uppgifter förs in i databasen efterhand som böckerna beställs fram. Varje bok dokumenteras vilket underlättar arbetet nästa gång boken efterfrågas.

Låneenhetens databas över framtaget material från 1400-, 1500- och 1600-talet samt rariteter och exemplar ur praxissamlingen som startade 2001 omfattar nu över 800 verk. Uppgifter om eventuella nytryck, faksimileditioner, mikrofilmer eller andra exemplar förs in i basen. Uppgifter om ett dokument proveniens antecknas i förekommande fall.

Reproduktionsverksamhet

Beställningar tas emot i reproexpeditionen eller per telefon, e-post, fax och brev. Utförda reproduktioner uppgick till 398 000 under året. Minskningen i förhållande till föregående år förklaras delvis av att kvaliteten på kopiatorerna förbättrats vilket lett till minskat spill.

Tabell Tillhandahålla 8

Reproduktionsverksamhet totalt (tillhandahållande + bevarande)	2002	2001	2000	1999	1998
Fotokopior + fototjänster	398 000	495 900	552 400	522 200	422 700
Antal objekt	14842	21 900	23 500	27 400	25 300

I begreppet **fototjänster** ingår fotografering på film (dia, svartvitt, färgnegativ i formaten 24x36, 6x7, 4x5⁷), mikrofilmsexponeringar (operererad svartvit 135-film), skanning med kamerabakstycke (max 12000x15000 pixlar), färgutskriften på bläckstråleskrivare respektive pictograph (fotokvalitet). I begreppet **fotokopior** ingår papperkopior och digitala dokument från bokskanner, papperkopior från mikrofilmkopiator och vanliga fotostatkopior.

Tabell Tillhandahålla 9

Reproduktionsverksamhet	2002	2001	2000	1999	1998
Fotokopior	269 659	338 000	320 000	384 000	339 000
Antal objekt	13 317	18 900	19 100	23 300	21 400
Fototjänster	40 170	53 000	78 000	73 000	65 000

Framtagning ur KB:s magasin

Beställt material skall finnas till avhämtning enligt fastställda framtagningstider. Återuppsättning av återlämnat material skall ske fortlöpande. Framtagningseenheten har uppsikt över samlingarnas fysiska kondition i nära samarbete med övriga berörda enheter. Arbetet förutsätter god kännedom om samlingarna.

Resultat

Tabell Tillhandahålla 10

Antal beställningar inkl. SBD, Statens biblioteksdepå i Bålsta.

	2002	2001	2000	1999	1998
Antal beställningar	120 220*	121 832	117 669	127 499	122 991

Humlegården inkl. SBD:	2002	2001
Gamla samlingen	41 094	39 460
Nya samlingen	76 595	81 061
Filmrullar	1 116	1 332

* 1200 beställda böcker för projektet SCB

Antalet beställningar håller sig relativt konstant. En viss minskning kan noteras i förhållande till föregående år då antalet beställningar uppgick till 121 832 jämfört med 120 220 för år 2002. Beställningarna från den gamla samlingen har ökat något, vilket torde förklaras av att samlingen blivit synligare genom den lokala katalogen Regina.

Antalet beställningar per dag uppgår till mellan 600 till 700. De flesta beställningarna görs i Regina. Under år 2002 har en större del av den gamla samlingen blivit beställningsbar eftersom KB:s gamla ämneskatalog registrerats i Regina. Sedan februari 2002 är även skolböckerna beställningsbara i Regina. Riksdagstrycket blev beställningsbart under hösten 2002.

Antalet framtagna tidningslägg minskade från 2432 år 2001 till 1588 år 2002. Sedan februari 2002 kan tidningslägg inte längre beställas fram utan låntagarna hänvisas till SPD.

Antalet beställda mikrofilmade rullar totalt har minskat från 1 332 volymer till 1 116. I SBD har en ökning av framtagna mikrofilmsrullar skett, från 980 föregående år till 1 604 år 2002.

Utveckling

Framtagningseenheten har det övergripande ansvaret för streckkodningen. Andelen streckkodat material ökar efterhand. Dock förekommer en hel del arbete med korrigeringar och kompletteringar. Vid varje framtagningstillfälle får ca 1,5 timmar avsättas för registervård, korrigeringar och kompletteringar. Under sommaren gjordes en punktinsats avseende streckkodning av löpande serier.

Framtagningsrutinerna ändrades under våren. Beställningar tas ut vid tre tillfällen per dag. Fjärrlånekopieringen flyttades till Re/Fo vid årsskiftet. En extern telefonjour inrättades från och med

årsskiftet. Användningen har varit måttlig, medan den interna telefonjouren används flitigt. Enheten har för SCB:s räkning medverkat i en kvalitetsvärdering av ca 1 000 titlar som underlag för SCB:s bokprisindex.

Analys och kvalitetsbedömning

Antalet beställningar är relativt konstant. Streckkodningen är en integrerad del av arbetet men rutinerna är fortfarande under utveckling och behöver ses över fortlöpande. Allt större del av det beställda materialet är redan streckkodat. Emellertid tillkommer korrigeringar, om-streckkodning och länkningsar. Behovet av registervård visar ingen omedelbar minskning. Slitaget och hanteringen av KB:s material är stort. Detta medför ökat ansvar och insatser från Framtagningsenheten. Det är av stor vikt att kunskapen om samlingarna upprätthålls och att kompetens byggs upp kontinuerligt. Även om tekniken ersätter allt fler manuella rutiner ersätter den inte kunskapen om boksamlingarna. Det finns ett kontinuerligt behov av kompetensutveckling i boksamlingarnas historik, bokhistoria, materialkunskap mm.

Det lokala bibliotekssystemet Regina

De övergripande målen för Regina är:

- Att öka tillgängligheten till KB:s samlingar
- Att befrämja rationalisering av KB:s biblioteksadministrativa rutiner

Sedan systemet infördes våren 1999 har tillgängligheten till KB:s samlingar ökat radikalt genom att katalogen gjorts tillgänglig på Internet dygnet runt och att låntagarna kan göra sina beställningar hemifrån. En allt större del av KB:s samlingar har införlivats i databasen genom konvertering av kortkatalogerna. Härtill kommer att sökmotodik och tillhörande tjänster fortlöpande utvecklas och införlivas i Reginas publika gränssnitt.

Under 2003 kommer databasen att utökas med cirka 300 000 katalogposter från perioden 1956-86. I och med detta är konverteringen av KB:s kortkataloger avslutad, och KB:s samlingar av böcker och tidskrifter kommer i stort sett att vara inlagda i sin helhet och sökbara i Regina.

Regina fungerar också som stöd för ett stort antal av KB:s interna rutiner. Framför allt gäller det lån och beställningar, som är automatiserade i sin helhet. Reginaenheten har gjort mycket specialutveckling för att underlätta hanteringen av läsesalslånen, som utgör närmare 80% av den totala låneverksamheten. Med hjälp av speciella program har lånepersonalen kontroll över exakt var böckerna befinner sig: i läsesalen, i forskarskåp, på väntehyllan eller till kopiering.

Några andra viktiga funktioner som utförs med hjälp av Regina är magasinsbeställningar samt hantering av utländska periodica. All katalogisering görs i LIBRIS och posterna överförs sedan maskinellt till Regina där exemplaruppgifter skapas automatiskt.

- Regina innehåller cirka två miljoner bibliografiska poster
- Antalet exemplar i systemet är 1 826 406
- Antalet externa söksessioner (ej gjorda inom KB:s lokaler): ca 105 000.
- Antal beställningar i Regina: 133 028
- Antal lån i Regina: 121 548
- Andel redan streckkodat material av det som beställs i Regina: Cirka 72%
- Antal nya exemplar: 104 035

Övergång till Marc21

I början av verksamhetsåret slutfördes övergången till Marc21, som är den dominerande internationella standarden för formatering av bibliografiska uppgifter. Konverteringen var en följd av

LIBRIS övergång till detta format. En stor arbetsinsats erfordrades, men på längre sikt kommer denna anpassning till internationell standard att underlätta vidareutveckling och utbyte av bibliografisk information med andra system.

Webbkatalog och specialdatabaser

Under verksamhetsåret avslutades arbetet med att tillgängliggöra KB:s äldre samlingar (t.o.m. 1955), som är klassificerade enligt det gamla s.k. signeringsschemat (SiSch). En särskild databas i Regina utformades, där signeringsschemats ämnesrubriker finns som klickbara rubriker, vilket underlättar ämnessökning. Härigenom har tillgängligheten till KB:s äldre samlingar avsevärt förbättrats.

Det offentliga trycket har gjorts sök- och beställningsbart genom att drygt 6 000 katalogposter för riksdagstrycket fördes över från Riksdagsbiblioteket och bearbetades för KB:s behov.

Specialdatabaser för SOU, Departementsserien samt äldre offentligt tryck (författningstrycket 1522-1833) har också införts i Regina.

Exemplarredovisningen i Regina har förbättrats genom att beställningsfunktioner och låntagarinformation utökades med s.k. javascripts, som ger adekvat information om status för ett visst exemplar.

Administrativa system

I Reginaenhetens uppgifter ingår även att svara för utveckling av administrativa system, som samverkar med Regina. Systemet bygger på en relationsdatabas (Oracle), och detta gör det möjligt att använda information ur Regina för fristående system som kan skräddarsys för andra enheters behov. Under verksamhetsåret slutfördes ISBN-registret, som bland annat innehåller en tjänst där förlagen själva kan ansöka om ISBN via ett webbaserat gränssnitt.

Ett stort utvecklingsarbete har inletts för ett system som skall hantera pliktleveranser av svenska periodica. Detta måste tillfälligt avbrytas på grund av uppgraderingen till en ny version av Regina men kommer att återupptas med högsta prioritet under 2003.

Ny version av Regina

Regina bygger på systemet Aleph 500 från leverantören Ex LIBRIS, vilket tillsammans med Voyager från leverantören Endeavor är marknadsledande internationellt. Under året kom en ny version (14.2) som innehåller en mängd nya funktioner. Under hösten arbetade enheten på att installera denna och anpassa de specialutvecklingar som gjorts för att hantera läsesalslån och magasinsbeställningar.

Analys och kvalitetsaspekter

De överordnade målen för Reginaenhetens arbete är att befrämja tillgängligheten till KB:s samlingar och effektivisera interna rutiner.

Tillgängligheten har ökat avsevärt genom vidareutveckling av webbgränssnittet. De interna rutinerna effektiviseras fortlöpande genom nya funktioner i Regina samt utveckling av eller samordnande med system som används av olika enheter inom KB. Effektiva interna rutiner är en förutsättning för en god extern service, och det är viktigt att så mycket som möjligt förkorta bokens väg från förvärv till uppställning i samlingarna.

Under några år efter införandet av Regina uppkom en hel del merarbete i form av streckkodning och manuell inläggning av material som inte är registrerat i Regina. Detta har nu reducerats avsevärt, bland annat genom riktade insatser av olika slag. En stor del av det material som kan beställas i Regina är nu också streckkodat. En del extra arbete orsakas också av att det uppstått ganska många dublettposter för det äldre materialet i samband med olika konverteringsprojekt. Detta har varit oundvikligt, men kräver alltså en hel del registervård.

Vidareutveckling av systemet pågår kontinuerligt, och under 2003 kommer det nuvarande systemet för registrering av pliktleveranser av svenska periodica att moderniseras och integreras med Regina.

Några andra viktiga projekt som finns i verksamhetsplanen är stödfunktioner för nybindning samt inläsning av vissa arkivregister för de okatalogiserade samlingarna.

En ny version av Regina sjösattes i mitten av december. I denna ingår ett ytterligare förbättrat söksystem som kan hanteras av alla typer av webbläsare. Det finns också många utvecklingsmöjligheter i form av speciella söktjänster till KB:s låntagare, personliga profiler, lagring av sökresultat och sökprofiler samt länkning till interna och externa resurser av olika slag.

Tillhandahållande inom Avdelningen för specialsamlingar

Målet är att göra specialsamlingarna tillgängliga för forskare, studerande, media och allmänhet och ge dem den särskilt omfattande service som delar av samlingarna kräver. Ett andra mål är att göra efterfrågade och ömtåliga delar tillgängliga globalt och nationellt genom digitalisering och mikrofilmning.

Förbättring av säkerheten i specialläsesalen

Sedan KB utsatts för stölder av värdefulla, äldre kartor från specialläsesalen har säkerheten förbättrats. Personalen i läsesalen har utökats och nya rutiner vid lån och läsning i salen har införts. Dessa har utvärderats av en arbetsgrupp som också föreslagit ytterligare förbättringar. Under februari, mars och april skedde en ombyggnad av specialläsesalen som möjliggör bättre kontroll vid in- och utpassering. Samtidigt delades läsesalen i två rum, ett för tyst läsning och ett lågmålt rum för referens och service. Det senare behövs i synnerhet för att kunna hjälpa dem som söker kartor, bilder och affischer.

Dagstidningar

Av den under året producerade tidningsmikrofilmen framställdes fullständiga kopior åt universitetsbiblioteken i Lund, Uppsala, Umeå och Göteborg utan avgift för dem. Det rör sig om 2 152 rullar nyutkomna tidningar och 865 rullar nyfilmade äldre tidningar per bibliotek. Härigenom garanteras att dessa tidningar är tillgängliga för forskare och allmänhet i olika landsändar. KB:s kostnad för detta var sammanlagt 2,8 miljoner kronor. Härutöver har KB sålt tidningsmikrofilm till ett antal bibliotek för ca 1,5 miljoner kronor.

Kartor, bilder, affischer

Nedan redovisas service och lån av kartor, bilder och affischer. Musiktrycket ingår i den ordinarie framtagningen.

Tabell Tillhandahålla 13

Kartor, bilder	2002	2001	2000	1999	1998
Kundärenden	905	1 270	1 330	1 048	1 103
Framtagna enheter	3 333	4 764	7 829	4 553	5 106
Fotobeställningar	801	1 288	1 000	868	
Affischer					
Kundärenden	819	1 565	1 533	640	520
Framtagna enheter	1 243	2 759	1 475	1 202	1 136

P.g.a. materialets speciella beskaffenhet och den bristfälliga eller obefintliga registreringen är låneärenden för kartor och bilder tunga och tidskrävande. Drygt hälften av ärendena tog mer än en halvtimme i anspråk: 453 ärenden varade i mellan 30 minuter och 3 timmar, 35 ärenden tog mer än 3 timmar i anspråk. Antalet framtagna enheter har minskat med drygt 1 430 och antalet fotobeställningar med ca 490. De fallande siffrorna kan till en del förklaras av en viss begränsning av servicen under ombyggnaden av specialläsesalen. Personalen har också ökat sin träffsäkerhet vid framtagningen, vilket medfört att färre objekt än tidigare tagits fram i onödan. Nedgången för affischlån beror framför

allt på att intresset 2001 var exceptionellt högt p.g.a. affischutställningen året innan, men också på att servicen av resursskäl måste begränsas under cirka tre månader.

15 objekt har lånats ut till fyra utställningar i Sverige och i utlandet. Det stora intresse som KB:s affischutställning från 2000 "I blickfånget" rönt har fortsatt. Turnén fortsätter för tredje året runt om i landet under 2002-2003.

Okatalogiserat tryck

Tabell Tillhandahålla 14

Okatalogiserat tryck	2002	2001	2000	1999	1998
Beställningar	4 087	3 805	3 538	..	3 637
därav direktbeställda i Regina	1 014	863	606	..	
därav till Specialläsesalen	312	439	727	356	354
därav resultatlösa	255	343	484	500	751
Framtagna enheter	8 305	9 206	7 743	..	8 115
därav till Specialläsesalen	991	1 488	2 223	986	929

Siffrorna för totala antalet beställningar och framtagna enheter under 1999 (det år det lokala systemet Regina infördes) kunde av tekniska skäl inte redovisas. Siffrorna för år 1998 bygger helt och hållet på registreringarna i enhetens låntagarregister, en paradoxdatabas. För åren 2000-2001 utnyttjades denna bas även för lån till specialläsesalen, liksom för de resultatlösa beställningarna. I övrigt bygger siffrorna för år 2000-2002 dels på manuellt förd pinnstatistik över direktbeställningar ur Regina, dels på listuttag ur Regina över miniposter som upprättas vid utlåning av material som inte har exemplarposter i detta system. I februari 2002 kraschade paradoxdatabasen och all information om utlån fram till denna tidpunkt under 2002 gick förlorad. Detta innebär att siffran för antalet beställningar skulle vara högre än vad tabellen visar.

Trots detta har antalet beställningar ökat med 7,4 % och är den hittills högsta redovisade siffran. Ökningen hänför sig till direktbeställningarna i Regina. Detta beror på att det som är direkt sökbart i databaser är mest lättillgängligt. Minskningen av antalet resultatlösa beställningar över åren beror på flera olika faktorer: personalens ökade kompetens, det finns flera tryck tillgängliga p g a Pliktleveransenheterens insamlingsaktivitet, mer material från 1970- och 1980-talen är uppordnat, redovisningen i LIBRIS och Regina av tryckens placering i samlingen underlättar framtagningen.

Antalet beställningar och framtagna enheter till specialläsesalen minskar successivt över åren. Formellt skall endast publikationer med tryckår före 1900 läsas i specialläsesalen. Rutinerna för registreringen av lån i Regina till den vanliga läsesalen upplevdes under de första åren som tidsödande och särskilt vid stora beställningar var det betydligt enklare att använda sig av det gamla beprövade paradoxregistret. Man har nu vant sig vid det nya systemet och detta är troligen förklaringen till förändringen, inte att beställningarna på äldre material radikalt minskats.

Handskrifter

Tabell Tillhandahålla 15

Handskrifter	2002	2001	2000	1999	1998
Läsesalslån, enheter	6 373	7 700	6 565	7 259	8 440

Minskningen i antal läsesalslån kan delvis förklaras av ombyggnaden av läsesalen, delvis av att beställningar av original kan ha minskat p.g.a. tillgången till digitala och andra kopior.

Roggebiblioteket i Strängnäs

Biblioteket har ambitionen att göra sig påmint i kommunens kulturliv genom att i Rikssalen anordna publika arrangemang av god kvalitet. Från 16 april till 11 augusti visades en sommarutställning "20 matematiker i Roggebiblioteket" och "Mälarlitteratur" visades under senare delen av perioden. Två konserter har anordnats med strängnäsmusikerna Åsa Karlberg (flöjt) och Niklas Lundberg (gitar).

Man har också tagit emot studiebesök, gett service till forskare och övriga användare och haft gruppvisningar.

Verksamhetsgren Infrastruktur och informationsförsörjning

Mål och återrapportering enligt regleringsbrev

Mål

Förbättra och effektivisera informationsförsörjningen inom högre utbildning och forskning.

Återrapportering

KB skall redovisa

- vilka insatser som gjorts för att förbättra och effektivisera informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning,
- vilka projekt som BIBSAM drivit och varit involverat i samt uppgifter angående medelsbidrag till ansvarsbiblioteken,
- hur kompensation för expeditjonskostnader i samband med fjärrlån från forskningsbibliotek har fördelats,
- hur det nationella datasystemet LIBRIS utvecklats och hur det används som en bred nationell informationsresurs samt
- en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter.

Kostnadsutveckling (tkr) för verksamhetsgren Infrastruktur och informationsförsörjning

Total för verksamhetsgrenen

	2002	2001	2000	1999	1998
Direkta kostnader	56 032	54 019	63 593	51 738	50 997
Gemensamma kostnader	10 381	11 862	11 205	11 165	10 226
Totala kostnader	66 413	65 881	74 798	62 903	61 223

Kostnadsutveckling per aktivitet:

Aktivitet LIBRIS	2002	2001	2000	1999	1998
Kostnader	19 946	19 186	23 548	25 379	22 570
Gemensamma kostnader	6 822	8 155	7 700	7 431	7 280
Totala kostnader	26 767	27 341	31 248	32 810	29 850

Aktivitet BIBSAM	2002	2001	2000	1999	1998
Summa, inkl transfereringar	36 086	34 833	40 045	26 359	28 427
Gemensamma kostnader	3 560	3 707	3 505	3 734	2946
Totalt kostnader	39 646	38 540	43 550	30 093	31 373

LIBRIS

Mål och återrapportering för LIBRIS

Mål

Förbättra och effektivisera informationsförsörjningen inom högre utbildning och forskning.

Återrapportering

KB skall redovisa

- *hur det nationella datasystemet LIBRIS utvecklats och hur det används som en bred nationell informationsresurs samt*
- *en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter.*

Verksamhetsmål för LIBRIS

- LIBRIS ska främja forskning, utbildning och kultur genom att så fritt som möjligt tillgängliggöra den nationella samkatalogen för universitet och högskolor, offentlig förvaltning, näringsliv och allmänhet. Hög kvalitet och utökat informationsinnehåll ska eftersträvas.
- LIBRIS ska uppnå detta genom att stödja effektivisering av arbete med förvärv, katalogisering, innehållsbeskrivning, lokalisering och förmedling av litteratur inom svenskt biblioteksväsende.
- LIBRIS ska delta inom internationellt samarbete och verka för att internationella standarder följs.

Kostnadsutveckling och resultat för aktivitet LIBRIS

(Verksamhetsgren: Infrastruktur och informationsförsörjning)

	2002	2001	2 000	1999	1998
Intäkter av avgifter	240	896	1 334	1 847	2 329
Kostnader	19 946	19 186	23 548	25 379	22 570
Gemensamma kostnader	6 822	8 155	7 700	7 431	7 280
Totala kostnader	26 767	27 341	31 248	32 810	29 850

Uppfyllelse av LIBRIS verksamhetsmål – sammanfattning

Under det gångna året har de tre övergripande verksamhetsmålen för LIBRIS kunnat fyllas med mycket nytt innehåll. Från att under ett par år ha koncentrerat sig på det praktiska arbetet med byte av de gamla katalog- och fjärrlånesystemen och övergången till det nya MARC21-formatet, har avdelningen nu kunnat fokusera verksamheten kring de strategiska framtidsfrågorna. Detta har skett i samarbete med LIBRIS-biblioteken - framförallt genom LIBRIS ledningsgrupp - och övriga avdelningar inom KB.

Den 4-5 februari 2002 höll LIBRIS ledningsgrupp ett tvådagarsseminarium som uteslutande ägnades åt LIBRIS framtid. Tre områden framhölls som strategiskt viktiga att arbeta med under de närmaste två åren:

1. att LIBRIS även fortsättningsvis - och så fullständigt som möjligt - ska spegla LIBRIS-bibliotekens bestånd av informationsresurser, och att LIBRIS genom internationellt samarbete m.m. fritt ska tillhandahålla bibliografisk information åt medlemsbiblioteken.
2. att LIBRIS ska finna nationella lösningar på hanteringen av elektroniskt lagrade tidskrifter.
3. att LIBRIS ska bidra till att ytterligare rationalisera medlemsbibliotekens verksamhet genom att utvidga de centrala LIBRIS-systemen med funktionalitet som idag bara finns i de lokala bibliotekssystemen.

Insatser har gjorts inom alla de tre områdena under året (se följande avsnitt); både i form av utredningar och i form av praktiskt genomförande. Både samverkan med IDA, Avdelningen för insamling och dokumentation, inom KB, och de internationella kontakterna, har varit betydelsefulla för verksamheten inom det första området. Samverkan med framförallt IDA har varit framgångsrik, eftersom arbetet med LIBRIS-databasens innehållsliga aspekter därigenom kunnat löpa i nära anslutning till det tekniska arbetet med nytt katalogsystem. Tillsammans med BIBSAM har LIBRIS tagit fram förslag till en nationell lösning för hantering av elektroniska tidskrifter; denna modell håller nu på att genomföras.

Egen drift i ny teknisk miljö – egen programutveckling

LIBRIS samtliga system är nu överflyttade till en modern Unix- och Microsoft-baserad driftmiljö sedan ett nytt katalogsystem, Voyager, en standardprogramvara från det amerikanska företaget Endeavor Information Systems Inc., tagits i produktion i början av år 2002. LIBRIS-avdelningen ansvarar numera helt för driften av LIBRIS samtliga system och tjänster.

En mängd tilläggstjänster till det nya katalogsystemet har under året utvecklats av LIBRIS-avdelningens personal. Målsättningen har varit att uppnå LIBRIS-systemets tidigare funktionalitet i ny teknisk omgivning och därtill utnyttja de möjligheter till vidareutveckling och användaranpassning, som den nya miljön erbjuder. Som exempel på nyutveckling kan nämnas:

- uttagsprogram för framställning av den svenska nationalbibliografin för böcker, tidskrifter, dagstidningar och kartor,
- statistikprogram för redovisning av katalogverksamheten vid landets LIBRIS-bibliotek,
- frågeformulär i webbmiljö för hämtning av statistiska data och förteckningar över nyförvärd litteratur,
- rutiner för export av poster till LIBRIS-bibliotekens lokala bibliotekssystem,
- rutiner för uttag av svenska poster till Seelig AB respektive det svenska bidraget till den nordiska samkatalogen för periodika, NOSP.

MARC21-anpassning – LIBRIS Katalogråd

Det nya lagrings- och katalogformatet MARC21 tillämpas sedan årets början vid nyinläggning i LIBRIS databas. En konvertering och MARC21-anpassning av LIBRIS-systemen har genomförts och är i det närmaste avslutad. Ett Katalogråd för LIBRIS-biblioteken har tillsatts av LIBRIS-avdelningen

i samarbete med Avdelningen för insamling och dokumentation (IDA) inom Kungl. biblioteket för att underlätta diskussioner kring tillämpningen av MARC21-format och katalogregler inom Sverige. Ett nytt modernt katalogsystem möjliggör en effektivisering av katalogiseringssamarbetet LIBRIS-biblioteken emellan. Bl.a. har förutsättningarna för enhetlig sökning på namnformer förbättrats genom auktoritetskontroll.

LIBRIS webbsök

LIBRIS webbsök, det nationella bibliotekskatalogsystemet, har även under detta verksamhetsår försvarat sin plats som en av landets ledande söktjänster. Vissa dagar är utnyttjandet uppe i ca 160 000 transaktioner, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. LIBRIS webbsök används också som källa för det egenutvecklade fjärlånesystemet för att belägga eftersökt litteratur. Ca 1 100 bibliotek - en tredjedel folkbibliotek - använder LIBRIS fjärlånesystem för att beställa litteratur till sina besökare och användare.

Under verksamhetsåret har en omfattande modernisering avseende teknik, gränssnitt och design genomförts i LIBRIS webbsök och en rad nya funktioner har tillkommit i systemet. LIBRIS-avdelningens egen personal har ansvarat för projektarbetet.

bibliotek.se

Den nya nationella bibliotekskatalogen, bibliotek.se, ett samarbetsprojekt mellan LIBRIS och Bibliotekstjänst AB i Lund, togs i produktion hösten 2001. Databasen omfattar boksamlingarna vid i stort sett alla offentligt finansierade svenska bibliotek (folkbibliotek, universitets- och högskolebibliotek m.m.). Bibliotek.se redovisar ett ökat utnyttjande under år 2002. Nu görs ca 13 000 transaktioner per dag och vissa dagar uppgår antalet transaktioner till ca 25 500.

Utvecklingsprojekt

En viktig uppgift för LIBRIS är att bygga ut formerna för samverkan med de lokala bibliotekssystemen. Under hösten har utvecklats rutiner för hämtning av lokal statusinformation, s.k. lånestatus (dvs. om boken står på hyllan, är utlånad etc.), från olika lokala bibliotekssystem för redovisning i LIBRIS webbsök och LIBRIS fjärlån. Driftsättning av rutinen är planerad till efter årsskiftet 2002/2003. Bibliotekens låneverksamhet effektiviseras därmed och deras kunder får en förbättrad service.

En annan målsättning är att tillhandahålla nationella system för tillgång till elektroniska resurser (såsom tidskrifter och tidskriftsartiklar publicerade i elektronisk form). I dessa frågor har LIBRIS-avdelningen ett nära samarbete med BIBSAM, avdelningen för nationell samordning och utveckling inom Kungl. biblioteket. Två projekt med anknytning till elektroniskt lagrat material har påbörjats under året. Ett av projekten skall utveckla ändamålsenliga rutiner för hantering av elektroniska resurser i LIBRIS och bl.a. erbjuda en effektiv lösning för masshantering och massuppdatering av poster.

På uppdrag av LIBRIS ledningsgrupp förbereds inom det andra projektet en EU-upphandling av portalprogramvara och länkserver för LIBRIS, bl.a. för samordnad och effektiv åtkomst av de tidskriftsartiklar, som finns digitalt lagrade hos olika databasleverantörer. En kravspecifikation för upphandlingen kommer att offentliggöras efter årsskiftet 2002/2003.

LIBRIS Drift

LIBRIS-avdelningen ansvarar numera helt för driften av LIBRIS samtliga system och tjänster under ledning av en ny driftansvarig person, som tillträtt under året. Tjänsterna omfattar förutom ett nytt katalogsystem även de nationella söktjänsterna LIBRIS webbsök och bibliotek.se, LIBRIS fjärlånesystem i Windows resp webbmiljö samt Biblioteksdata-basen för administration av LIBRIS kunder och tjänster.

Avdelningen övervakar driften av hårdvara, operativsystem, databaser och applikationer. Under året har en arbetsordning för kontroll av den nya driftmiljön successivt byggts upp. En plan för vidareutveckling av drifrutiner har tagits fram, innefattande områden som jourverksamhet, larmhantering, dokumentation, datasäkerhet samt definitioner för mätbarhet av driften. Rutiner för bl.a. prestandaövervakning, feldetektering, felsökning och intern drifrapportering har skapats. Biblioteken får fortlöpande information om systemets databaser och tjänster via telefon och e-post genom den personal, som arbetar inom LIBRIS Kundservice.

LIBRIS tillväxt under året

Resultat

Tabell Infrastruktur och informationsförsörjning 1

	2002	2001	2000	1999	1998
Antalet titlar i databasen:	8 670 370	8 249 718	7 663 042	7 191 373	6 633 311

Tillväxten i databasen var 420 652 titlar, dvs. något lägre än tidigare år.

En mycket stor del av de nyförvärvade titlarna katalogiserades av de registrerande biblioteken i LIBRIS: de stora universitetsbiblioteken i Lund, Uppsala, Stockholm och Göteborg, KB:s katalogavdelningar samt övriga universitets-, högskole- och specialbibliotek. Hela den svenska nationalbibliografin finns registrerad i databasen.

Den främsta orsaken till den lägre tillväxttakten är att nya rutiner för maskinell inläsning av katalogposter, inköpta från utländska instanser (British Library, Library of Congress m.fl.), har behövt utvecklas under året. Inläsningen av dessa poster i LIBRIS databas har därför hittills endast skett sporadiskt. Rutiner för en fortlöpande maskinell postinläsning kommer att driftsättas i början av år 2003, varefter databasens tillväxt åter kommer att öka. Katalogposterna utgör ett viktigt stöd för bibliotekens förvärvs- och katalogiseringsarbete.

Antal bibliotek med fortlöpande beståndsredovisning i LIBRIS:

Tabell Infrastruktur och informationsförsörjning 2

	2002	2001	2000	1999	1998
Forskningsbibl.	228	216	203	191	178
Folkbibl.	20	18	17	14	12

Antalet bibliotek som visar sitt innehav av böcker och tidskrifter i LIBRIS ökar. Med ett nytt katalogsystem i LIBRIS kan nya bibliotek ånyo anslutas till systemet och erbjudas möjlighet till registrering av sina boksamlingar. Under år 2002 togs 14 nya bibliotek emot. Bland dessa bibliotek var 6 stycken bibliotek vid museer och arkiv. Totalt har nu 248 bibliotek en fortlöpande beståndsredovisning av böcker, tidskrifter m.m. i den gemensamma databasen. Ytterligare 16 bibliotek redovisar delar av sina boksamlingar i LIBRIS men vid dessa bibliotek sker ingen fortlöpande inregistrering i databasen. Därutöver tillkommer 46 medicinska bibliotek vid landets sjukhus. Den sistnämnda gruppen redovisar endast tidskriftsbestånd i LIBRIS.

Användningen av LIBRIS

Resultat

LIBRIS webbsök försvarar även under detta verksamhetsår sin plats som den nationella söktjänsten framför andra. Utnyttjandet fortsätter att öka och vissa dagar kan antalet transaktioner uppgå till ca 160 000. I bibliotek.se görs i medeltal ca 13 000 transaktioner per dag. Vissa dagar uppgår antalet transaktioner till ca 25 500.

LIBRIS nationella fjärrlånerutin

Resultat

Antal gjorda fjärrlånebeställningar i LIBRIS:

Tabell Infrastruktur och informationsförsörjning 3

	2002	2001	2000	1999	1998
Summa	510 633	536 897	570 779	580 924	525 027
därav webb	291 905	278 796	232 024	182 196	89 346
därav folkbibliotek	140 652	127 412	116 766	101 309	62 205
därav bokbest.	324 405	309 783	308 896	306 003	259 493
därav kopiebest.	186 228	227 114	261 883	274 921	265 534

Antal beställande bibliotek:

Tabell Infrastruktur och informationsförsörjning 4

	2002	2001	2000	1999	1998
Bibliotek totalt	1 122	1 004	939	826	664
därav folkbibliotek	377	355	318	261	206

Även detta år, liksom de två föregående, minskar antalet gjorda fjärrlånebeställningar, nu med 26 264 jämfört med år 2001. Hela minskningen ligger i princip på kopiebeställningarna, ett resultat av de elektroniska tidskrifterna, som upphandlats av Sveriges högskolor och universitet. Nu är andelen kopiebeställningar endast 36 % (42 % år 2001) av det totala antalet fjärrlånebeställningar. Andelen bokbeställningar har däremot ökat med 14 622 och uppgår nu till totalt 324 405 beställningar, dvs. 64 % av det totala antalet fjärrlånebeställningar (58 % 2001).

Antalet beställande folkbibliotek har återigen ökat - detta år med 22 stycken. Andelen beställningar från folkbibliotek utgör 28 % av det totala antalet fjärrlånebeställningar. LIBRIS fjärrlånesystem har blivit nationellt till sin karaktär och används nu även allmänt av folkbiblioteken.

LIBRIS Utveckling

Katalogsystemet Voyager

I slutet av januari 2002 driftsattes ett nytt nationellt katalogsystem för LIBRIS-biblioteken och ett nytt lagringsformat, MARC21, började tillämpas. Det nya katalogsystemet möjliggör effektivisering av katalogiseringssamarbetet mellan landets registrerade LIBRIS-bibliotek. Bl.a. kan nämnas införandet av auktoritetsposter för person- och institutionsnamn samt ämnesord för att få en mer enhetlig sökning på namnformer i det nya systemet.

Avdelningens arbete har under året till stor del koncentrerats på utveckling av tilläggsfunktioner till katalogsystemet, för att uppnå samma basfunktionalitet och tjänsteutbud som LIBRIS kunde erbjuda biblioteken då systemen drevs i stordatormiljö. Kompletteringsarbetet beräknas kunna avslutas under 2003. All utveckling drivs med LIBRIS-avdelningens egen personal och en nyanställd programmerare har förstärkt avdelningens kompetens inom de aktuella områdena.

Nya uttagsprogram för framställning av den svenska nationalbibliografin för böcker, tidskrifter, tidningar och kartor har färdigställts och nya statistikprogram för redovisning av katalogverksamheten vid landets LIBRIS-bibliotek har utvecklats. Via frågeformulär i webbmiljö kan statistiska data presenteras och ämnesförteckningar över nyförvärvad litteratur skapas, närhelst biblioteken har behov av detta.

Nyutvecklade rutiner för export av katalogposter till LIBRIS-bibliotekens lokala bibliotekssystem är driftsatta. Därigenom kan de sedan länge etablerade leveranserna av bibliografisk information från det nationella LIBRIS-systemet till de lokala bibliotekssystemen fortsätta i ett nytt tekniskt sammanhang.

Nya rutiner för maskinell inläsning av utländska poster i LIBRIS databas har utvecklats. Dessutom har specifikationer för de gängse uttagen av statistiska data till Statens Kulturråd och Sveriges författarfond tagits fram.

Uttagen ur LIBRIS av svenska poster till Seelig AB resp det svenska bidraget till den nordiska samkatalogen för periodica, NOSP, sker också med hjälp av nya program, som utvecklats inom LIBRIS-avdelningen under det gångna året.

MARC21-formatet, nya förbättrade systemversioner

MARC21-formatet, som alltmer fått rollen som standard för lagring av bibliografisk information, används sedan årets början som nytt lagrings- och katalogiseringsformat för LIBRIS databas. Ett Katalogråd för LIBRIS-biblioteken har tillsatts av LIBRIS-avdelningen i samarbete med Avdelningen för insamling och dokumentation (IDA) inom Kungl. biblioteket för att underlätta diskussioner kring tillämpningen av MARC21-format och katalogregler inom Sverige.

Övergången till nytt lagringsformat har föranlett omfattande konverteringsinsatser för redan inregistrerad bibliografisk information i LIBRIS. En konvertering av LIBRIS originaldatabas ägde rum vid årsskiftet 2001/2002. En MARC21-anpassning av den nationella söktjänsten LIBRIS webbsök har också genomförts, samtidigt som söktjänsten förbättrats genom ny funktionalitet. Även programvarorna för fjärrlån i Windows- resp webbmiljö har MARC21-anpassats och kompletterats med nya funktioner.

LIBRIS webbsök

Under verksamhetsåret har en omfattande modernisering genomförts i LIBRIS webbsök avseende teknik, gränssnitt och design och en rad nya funktioner har tillkommit i systemet. Arbetet med LIBRIS webbsök gynnas i hög grad av att avdelningens egen personal själv behärskar utvecklingsverktygen och kontrollerar den tekniska miljön. Söktjänsten kan nu maximalt anpassas till olika användares behov och till LIBRIS övriga tjänster, t.ex. fjärrlån och katalogisering.

Dessutom underlättas samverkan med de lokala bibliotekssystemen. Som exempel kan nämnas de rutiner för hämtning av lokal statusinformation, s.k. lånestatus, från olika lokala bibliotekssystem för redovisning i LIBRIS webbsök och LIBRIS fjärrlån, som har utvecklats under hösten för driftsättning efter årsskiftet 2002/2003.

LIBRIS-systemen redovisar i fortsättningen inte enbart vilket bibliotek, som har en eftersökt publikation i sina samlingar, utan även i vad mån det aktuella verket finns inne på biblioteket och är tillgängligt för lån. Detta innebär en betydande effektivisering av bibliotekens låneverksamhet.

Vidareutveckling av LIBRIS-systemen

I LIBRIS-systemen redovisas det gemensamma beståndet av informationsresurser vid LIBRIS-biblioteken. En målsättning är att även tillhandahålla nationella system för tillgång till elektroniskt lagrade tidskriftsartiklar. Även e-böcker och andra elektroniskt lagrade resurser kan komma att omfattas av de framtida gemensamma söksystemen. I denna vidareutveckling har LIBRIS-avdelningen ett nära och fortlöpande samarbete med BIBSAM, Avdelningen för nationell samordning och utveckling inom Kungl. biblioteket.

Två projekt kring de elektroniska resurserna har påbörjats under året. Ett av projekten skall utveckla ändamålsenliga rutiner för hanteringen av elektroniskt material i LIBRIS. I uppdraget ingår bl.a. att införskaffa poster för de titlar, som omfattas av nationella licensavtal och därefter komplettera med uppgift om bibliotekens bestånd. Dessutom skall ett system för mängdhantering och massuppdatering av såväl bibliografiska poster som beståndsposter för elektroniska tidskrifter utvecklas.

På uppdrag av LIBRIS ledningsgrupp har avdelningen dessutom påbörjat förberedelserna för en EU-upphandling av en portalprogramvara och en s.k. länkserver för LIBRIS-systemet.

En portalprogramvara erbjuder sökning i flera olika databaser samtidigt och redovisar en gemensam träfflista och bibliografisk information i standardiserat format. Det finns dessutom möjligheter att i viss utsträckning anpassa sidorna efter lokala önskemål och behov. Lokala tidskriftslistor, stående sökningar, sökhistorik, en personlig e-shelf m.m. kan erbjudas. En ämnesvis strukturering är också möjlig och klassificerade, strukturerade ingångar kan skapas. Länkservern omfattar en programvara och en databas, som möjliggör dynamisk vidarelänkning mellan elektroniska resurser, t.ex. från citering till fulltext.

En kravspecifikation för en nationell upphandling av portalprogramvara och länkserver kommer att offentliggöras i början av år 2003.

Information och utbildning

Avdelningen har under året informerat om LIBRIS verksamhet och utvecklingsplaner i olika sammanhang såväl inom Sverige som utomlands.

Vid Bok & Biblioteksmässan i Göteborg hölls ett seminarium med titeln "*Hur ser framtiden ut för det nationella biblioteksdatasystemet?*" LIBRIS-avdelningens personal har vidare medverkat i Svensk biblioteksförningens två höstkonferenser *Katalogisering.se - om katalogiseringssituationen i Sverige 2002* respektive *Från norr till söder - Vad händer på fjärrlåneområdet?* Under LIBRIS allmänna användarmöte i december presenterades aktuella utvecklingsprojekt.

Statusrapporter om LIBRIS-verksamheten har lämnats vid följande internationella konferenser: ELAGs (European Library Automation Group) 26. seminarium i Rom, april 2002 och NVBFs (Nordiska vetenskapliga biblioteksförningars förbund) 5. nordiska fjärrlånekonferens i Reykjavik, oktober 2002.

Information har även lämnats i skriftlig form via nyhetsbladet LIBRIS-nytt respektive tidskriften LIBRIS-meddelanden, båda tillgängliga via webb.

Utbildning i LIBRIS nya katalogsystem Voyager och MARC21-formatet genomfördes vid åtta tillfällen under året för sammanlagt 95 deltagare.

Kompetensutveckling

Under verksamhetsåret har fortbildningen för avdelningens anställda omfattat kurser i webbdesign, XML, Excel m.m. inför den fortsatta arbetet med att i webbmiljö tillgängliggöra och informera om LIBRIS olika system och tjänster. Vidareutbildningen inom ansvarsområdet teknisk drift och underhåll har innefattat utbildning i administration av E 10000 (hårdvaruplattform för katalogsystemet Voyager och LIBRIS webbsök) samt administrationskurser för Oracle, Unix och Windows 2000.

Internationellt arbete

LIBRIS-avdelningen har under det gångna året varit engagerad i de nordiska respektive europeiska samarbetsorganen SVUC (Scandinavian Union Catalogue) och ONE Association. Avdelningschefen innehar för närvarande ordförandeposten i ONE Association.

Samarbetet inom såväl SVUC som ONE syftar till att underlätta ömsesidigt utbyte av katalogposter i MARC21-format via internationella standarder (bl.a. Z39.50) som katalogiseringsstöd för deltagarländernas bibliotek. En långsiktig målsättning är att skapa publikt tillgängliga virtuella samkataloger för en skandinavisk respektive europeisk användarkrets.

BIBSAM

Mål och återrapportering för BIBSAM

Mål

Förbättra och effektivisera informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning.

Återrapportering

KB skall redovisa

- *hur informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning förbättrats och effektiviserats,*
- *vilka projekt som BIBSAM drivit och varit involverat i samt uppgifter angående medelsbidrag till ansvarsbiblioteken,*
- *hur kompensation för expeditionskostnader i samband med fjärrutlån från forskningsbibliotek har fördelats, samt*
- *en analys och bedömning av verksamhetsgrenens kvalitetsaspekter.*

Verksamhetsmål

- Kungl. biblioteket skall enligt sin instruktion bl.a. ”svara för samordning, utveckling och visst utredningsarbete inom biblioteksområdet samt utse ansvarsbibliotek”. KB skall också ”främja internationellt samarbete”, ”ha ett nationellt ansvar för frågor om samverkan mellan forskningsbibliotek”, samt ”vart tredje år till regeringen ge in en rapport med en analys av utvecklingen inom forskningsbiblioteken i landet”. BIBSAM, KB:s avdelning för nationell samordning och utveckling, inrättades 1988 för att fylla denna funktion.
- Målformuleringen säger att ”BIBSAM:s huvuduppgift är att förbättra och effektivisera informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning, främst genom att verka för
 - a) att de svenska forskningsbibliotekens resurser används och utvecklas väl, och
 - b) att tillgången till, och användningen av, information befrämjas.”

Kostnadsutveckling och resultat för aktivitet BIBSAM

(Verksamhetsgren Infrastruktur och informationsförsörjning)

	2002	2001	2000	1999	1998
Bidrag till ansvarsbibliotek	7 989	7881	8 087	8 007	7 872
Förvaltning ansvarsbibliotek	335	340	386	337	90
Utredningar	665	395	535	1 125	896
Kurser, konferenser	709	880	1 056	1 329	1 388
Verksamhetsbidrag	530	530	714	750	762
Projektstöd	1 778	1 372	1 533	1 775	1 880
Resebidrag	63	97	103	84	116
Statistik	581	464	349	331	225
Information	789	806	800	744	691
Allmänt (inkl utbildning)	1 310	1 220	1 175	1 145	1 249
Nettoutlån fjärrlån	9 903	9 760	9 753	10 227	10 282
Nationell databasupphandling	11 434	11 088	15 554	505	2 976
Summa, inkl transfereringar	36 086	34 833	40 045	26 359	28 427
Gemensamma kostnader	3 560	3 707	3 505	3 734	2946
Totalt	39 646	38 540	43 550	30 093	31 373

Inledning

Utvecklingen av ny informations- och kommunikationsteknik får omvälvande konsekvenser för informationsförmedlingen i samhället, inte minst inom det område till vilket BIBSAM i första hand riktar sina insatser. Detta ställer stora krav på anpassning och utveckling av verksamheten.

Under 2002 ägnades exempelvis mycket kraft åt framställningen av treårsrapporten över de svenska forskningsbibliotekens utveckling, åt förnyelsen av arbetet med de centrala licensavtalen för användning av elektroniskt publicerad information, samt åt kartläggningen av frågan om bibliotekstjänster för flexibelt lärande. Dessutom inleddes en utvärdering av ansvarsbibliotekssystemet i och med insamlingen av bibliotekens självvärderingar.

Av en total budgetomslutning på drygt 36 mkr utgick mer än 30 mkr som olika former av riktat stöd till externa mottagare (framför allt forskningsbiblioteken).

Ansvarsbibliotekssystemet

En av BIBSAM:s huvuduppgifter är att utveckla och förvalta det s.k. ansvarsbibliotekssystemet. Av måldokumenterna framgår att systemet, liksom BIBSAM:s insatser överhuvudtaget, skall *”förbättra och effektivisera informationsförsörjningen till forsknings- och utvecklingsverksamhet samt högre utbildning”*. De av BIBSAM utdelade bidragen skall bl.a. resultera i *”en förstärkning av mottagande biblioteks externt riktade verksamhet”*.

Under 2002 beviljades ansvarsbiblioteken sammanlagt 8,0 mkr med följande fördelning:

- **Medicin**/Karolinska institutets universitetsbibliotek (KIB): 1 500 tkr (Arbetslivsbiblioteket är s.k. associerat ansvarsbibliotek med särskilt ansvar för delområdet Arbetsmiljö. Arbetslivsbiblioteket har på egen begäran inte bedrivit några ansvarsbiblioteksprojekt under 2002 och har därför inte beviljats ansvarsbiblioteksmedel. Bibliotekets moderorganisation har under året genomgått en större organisationsförändring, och biblioteket har tvingats koncentrera sina resurser på ett byte av administrativt bibliotekssystem.)
- **Teknik med grundvetenskaper**/Kungl. Tekniska högskolans bibliotek (KTHB): 1 500 tkr
- **Lantbruk, skogsbruk, veterinärmedicin och miljövård**/Sveriges lantbruksuniversitets bibliotek (SLUB). (Naturvårdsverkets bibliotek är associerat ansvarsbibliotek för delområdet Miljövård): 1 020 tkr
- **Humaniora**/Uppsala universitetsbibliotek: 700 tkr
- **Samhällsvetenskap**/Göteborgs universitetsbibliotek: 650 tkr
- **Kvinno-, mans- och genusforskning**/Göteborgs universitetsbibliotek: 500 tkr (summan anges särskilt i regleringsbrev)
- **Biologi**/Lunds universitets bibliotek, Ekologiska biblioteket: 440 tkr
- **Juridik**/Stockholms universitetsbibliotek: 430 tkr
- **Ekonomi**/Handelshögskolans i Stockholm bibliotek: 420 tkr
- **Geovetenskap**/Uppsala universitetsbibliotek: 420 tkr
- **Psykologi, pedagogik och folkbildningsforskning**/Stockholms universitetsbibliotek: 420 tkr

Bidragen används i enlighet med de årliga överenskommelser om verksamhetens inriktning som görs mellan BIBSAM och de enskilda ansvarsbiblioteken. Verksamheten bedrivs till största delen i form av utvecklingsprojekt.

Arbetet med att sammanställa ämnesportaler till nätpublicerad, kvalitetsbedömd information har fortsatt. Den ekonomiska ämnesportalen RedPort har under 2002 gjorts offentligt tillgänglig och sökbar. GAIA, den nya ämnesportalen för geovetenskaperna, lanserades i samband med Geologins Dag i slutet av september.

Under våren presenterades en förstudie med en grov teknisk kravspecifikation för hur ansvarsbibliotekens ämnesportaler skulle kunna samordnas. Ett projekt som syftar till utvärdering av tänkbara tekniska lösningar för denna samordning påbörjades vid slutet av året.

Flera större, fleråriga projekt inom ansvarsbibliotekssystemet slutredovisades 2002. Som exempel kan nämnas projektet *Att marknadsföra bibliotekstjänster*, som har drivits av det ekonomiska ansvarsbiblioteket. Forskare och doktorander vid Centrum för konsumentmarknadsföring har undersökt forskares biblioteksanvändning och deras syn på biblioteket, samt försökt klarlägga hur biblioteken skulle kunna agera för att bättre svara mot forskarnas behov.

Ett projekt som syftade till att undersöka doktoranders användning av databaser inom området humaniora och teologi startades av det humanistiska ansvarsbiblioteket 2001 och slutredovisades våren 2002.

Sveriges lantbruksuniversitets bibliotek och Naturvårdsverkets bibliotek lanserade en gemensam webbplats, www.naturbibliotek.nu, i samband med Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg. SLUB:s projekt angående elektronisk publicering av examensarbeten lade grunden till ett samarbete kring denna fråga mellan fem av landets universitet och högskolor.

BIBSAM tog under året initiativ till en utvärdering av ansvarsbibliotekssystemet. Som ett första led i denna utvärdering gjorde samtliga ansvarsbibliotek en självvärdering av ansvarsbiblioteksverksamheten 1997-2001.

Övrig samordning och utveckling

Utredningar

I samråd med Utbildningsdepartementet satte BIBSAM vid början av året igång en omfattande kartläggning av bibliotekens möjligheter att stödja uppbyggnaden av det nyinrättade svenska Nätuniversitetet.

En s.k. aktionsgrupp bildades med uppgiften att före sommaren framställa ett förslag till hur detta stöd skulle kunna utformas. Den övergripande målsättningen var att så långt möjligt ge Nätuniversitetets studenter lika god tillgång till information som campusstudenterna, och detta skulle åstadkommas genom att ställa både existerande och nyskapade tjänster till förfogande genom en särskild biblioteksportal i anslutning till Nätuniversitetets webbplats. Förhoppningen var att särskilda medel skulle ställas till förfogande i höstens budgetproposition.

En inventering gjordes av vad biblioteken redan producerat/förvärvat i form av elektroniska informationsresurser. Samtidigt insamlades förslag till nya projekt som ytterligare skulle kunna bidra till att uppfylla målsättningen med aktionsgruppens arbete. Arbetet genomfördes i nära kontakt med Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet (MSN).

Vid slutet av maj lämnades förslaget över till Utbildningsdepartementet. Kostnaden beräknades till 10 mkr/år i tre års tid. Departementet såg emellertid inga möjligheter att i ett hastigt försämrat budgetläge tilldela särskilda medel för detta ändamål.

BIBSAM arbetar nu med sänkt ambitionsnivå, utifrån mera allmänna utgångspunkter men i fortsatt samverkan med MSN, vidare med frågan om biblioteksstöd till flexibelt lärande. Vissa av de projektförslag som inkom till aktionsgruppen har redan kunnat ges ekonomiskt stöd (se nedan Projektstöd utanför ansvarsbibliotekssystemets ram). Dessutom deltar BIBSAM i LIBRIS-avdelningens upphandling av ett system för samsökning av webbaserad information, vilken kommer att möjliggöra uppbyggnaden av en biblioteksportal med ingångar på såväl central som lokal nivå.

För övriga utredningsinsatser under året, se bl.a. ”Ansvarsbibliotekssystemet” och ”Centrala licensavtal för elektronisk information”.

Projektstöd utanför ansvarsbibliotekssystemets ram

Förutom de utvecklingsbidrag som utgick inom ansvarsbibliotekssystemets ram, betalades ca 2,5 mkr ut mot särskild ansökan. Insatserna riktas främst till landets forskningsbibliotek. Syftet är att möjliggöra genomförande av projekt som bidrar till att utveckla informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning och som knappast skulle komma till stånd med uteslutande lokal finansiering.

Medelsramen för 2002 var ungefär 1 mkr större än föregående år. Denna summa hade vid årets början reserverats för att under årets senare del kunna betalas ut som stöd till vissa av de projekt för vilka underlag inkommit inom ramen för den ovan nämnda aktionsgruppens arbete.

Bland de projekt som under 2002 fick ekonomiskt stöd kan nämnas:

- NordArk – Webbaserat utbildningshjälpmedel i ämnet nordisk arkeologi. Vitterhetsakademiens bibliotek. Etapp 2. 275 tkr.
- Svenskt resurscentrum för vetenskaplig kommunikation. Lunds universitets bibliotek. 247,5 tkr.
- NätBioteket – självstudiepaket för informationssökande på biologi- och lantbruksområdet. 250 tkr.
- ”Körkort” för informationssökning inom medicinområdet. Karolinska institutets universitetsbibliotek. 300 tkr.

Exempel på avrapporterade projekt är:

- *Förbättringsarbete på svenska universitets- och högskolebibliotek – ett kvalitetsprojekt.* Karlstad universitetsbibliotek. 162,5 tkr.

Centrala licensavtal för databaser

Ett sätt att befrämja effektiv återsökning och hantering av elektronisk information i kommersiellt tillhandahållna databaser är centrala licensavtal.

BIBSAM har sedan 1997, i spetsen för ett konsortium, slutit sådana avtal för de svenska universitetens och högskolornas räkning, samt för ett antal statligt finansierade forskningsinstitutioner utanför högskolans ram.

För användarna medför övergången från pappersbaserad till elektronisk information en rad fördelar:

- Tillgång till informationen ges, dygnet runt, var och en som har tillgång till universitetets/högskolans/institutionens eget datanät, oavsett var den informationssökande befinner sig.
- Möjligheterna att snabbt och effektivt hitta den information man söker ökar radikalt.
- När övergången väl fullbordats beräknas den medföra minskade förvärvs- och hanteringskostnader för universitetet/högskolan/institutionen.
- Vad gäller tidskriftsavtalen blir antalet tillgängliga titlar ojämförligt mycket större (så länge man, som hittills, sluter paketavtal avseende det enskilda förlagets samlade utgivning).

Det faktum att BIBSAM centralt sluter avtal med leverantörerna är synnerligen arbetsbesparande både för användare och leverantörer. Det ger också som regel både bättre priser och förmånligare villkor i övrigt än om varje institution skulle förhandla var för sig.

Konsortiedeltagarna väljer själva vilka avtal man vill ansluta sig till. År 2002 deltog 36 universitet och högskolor samt 15 statligt finansierade men icke-högskoleanknutna forskningsinstitutioner i ett eller flera av dessa avtal. Tabellerna Licenser 1-5 visar de aktuella databaserna 2002, samt antalet deltagande institutioner i varje avtal.

Nya avtal med tillgång fr.o.m. 2002 (databas, förlag, startdatum):

- *Keesing's Records of World Events*, Keesing's Worldwide, 2002-01-01
- *Kluwer Online*, Kluwer Academic Publishers, 2002-01-02
- *Lecture Notes in Computer Science*, Springer Verlag, 2002-01-01
- *Nature Journals Online*, Nature Publishing Group, 2002-01-01
- *Nationalencyklopedien*, NE AB, 2002-08-01
- *Oxford Reference Online*, Oxford University Press, 2002-06-01
- *STKE, Signal Transduction Knowledge Environment*, AAAS, 2002-07-01 (avtalet administreras av Karolinska institutets universitetsbibliotek inom ramen för ansvarsbiblioteksverksamheten).

Nya avtal med tillgång fr.o.m. 2003:

- *Harcourt Health Sciences*, Elsevier Science
- *Oxford University Press*, OUP
- *Nature Reference: Encyclopedia of Life Science, Encyclopedia of Astronomy and Astrophysics* och *Cancer Handbook*, Nature Publishing Group

Avtal som har förhandlats fram inom ramen för ansvarsbiblioteksverksamheten:

- *Thompson Faktas digitala rättsinformation*, Thompson Fakta (Stockholms universitetsbibliotek).
- *-EMBASE*, Elsevier Science (Karolinska institutets universitetsbibliotek).
- *Inspec* och *Compendex*, upphandling av gemensamt gränssnitt (Kungl. Tekniska Högskolans Bibliotek).

Fem av tidskriftsavtalen kunde 2002 subventioneras med 10 mkr genom ett öronmärkt bidrag från Utbildningsdepartementet. Detta motsvarar en subvention på 16 %. Subventionering har skett sedan de första centrala licensavtalen för elektroniska tidskrifter tecknades 1998. Syftet har varit att under ett initialskede underlätta övergången från pappersbaserad till elektronisk information.

Tabell, licenser 1 : Subventioner

Förlag	Databas	Subventioner (kr)
Academic Press/Elsevier Science	IDEAL	1 328 686
Kluwer Academic Publishers	Kluwer Online	898 305
Springer Verlag	LINK	1 033 423
Johns Hopkins UP	Project MUSE	218 348
Elsevier Science	ScienceDirect	6 521 238
Totalt		10 000 000

Under hösten påbörjades arbetet med en integration av e-tidskrifterna i LIBRIS' centrala katalog. Samtidigt inledde, som redan nämnts, LIBRIS-avdelningen (i samråd med bl.a. BIBSAM) upphandling av programvara för en biblioteksportal som kommer att möjliggöra enhetlig sökning på artikelnivå i de elektroniska tidskrifterna.

Enligt uppgifter som BIBSAM sammanställt har konsortiedeltagarna nu i stor omfattning sagt upp de tryckta versionerna av de tidskrifter som nu finns tillgängliga i elektronisk form genom BIBSAM-konsortiets licensavtal (Se Tabell, licenser 7).

De centrala licensavtalen ger, som ovan nämnts, universiteten och högskolorna stora fördelar i form av förbättrad kostnadseffektivitet. Biblioteken, som oftast inom befintliga budgetramar fått axla hela betalningsansvaret för dessa avtal, upplever emellertid denna börda som betungande. Anslags- och prisutveckling går inte parallellt. Kronkursens utveckling har förorsakat svåra problem. Bördan blir heller inte lättare av att all subventionering av tidskriftsavtalen upphör fr.o.m. 2003.

Konsortiesamverkan ger både kostnads- och prisdeltagare. Ett faktiskt problem är emellertid att de kommersiella, vetenskapliga förlagen verkar i en starkt monopolistisk bransch. I syfte att försvaga dessa förlags monopolställning försöker BIBSAM, liksom många andra licenskonsortier, att på olika sätt stimulera den icke-kommersiella akademiska publiceringen, nationellt och internationellt. Det är i

detta sammanhang man skall se det ovannämnda initialstödet till ett resurscentrum för vetenskaplig kommunikation med Lunds universitets bibliotek som huvudman.

För att göra prissättningen så ”rättvis” som möjligt försöker BIBSAM också att påverka förlagens prismodeller. Under 2002 har flera stora avtal omförhandlats. Fr.o.m. 2003 övergår avtalen med bl.a. Elsevier Science (inkl. Academic Press), Springer Verlag och Emerald till kostnadsfördelningsmodeller som bygger på populationsparametrar, dvs. antalet studenter och forskare vid deltagande institutioner.

Bland mötes- och konferensarrangemangen kan nämnas

- *Konsortiedagen 2002*: En informations- och diskussionsdag som samlade 90 kontaktpersoner vid institutioner som ingår i licenskonsortiet.
- *Licensavtal – i teori och praktik*: Kurs om licenser och licensarbete, inkl. juridiska aspekter. Två omgångar med sammanlagt 50 deltagare.
- *I Referensgruppen för licensverksamheten* ingår ett 20-tal bibliotekschefer. Ett möte avhölls 2002, med diskussion kring övergripande frågor rörande BIBSAM:s licensverksamhet.
- *Samrådsgruppen för prisfrågor* är ett diskussionsforum med fem bibliotekschefer och företrädare för licensverksamheten vid BIBSAM. Gruppen hade tre sammanträden under året.

Det nordiska samarbetet är av stor vikt och äger rum löpande. Möten mellan företrädare för BIBSAM-konsortiet och dess motsvarigheter i övriga nordiska länder har ägt rum vid ett flertal tillfällen under 2002. Internationell samverkan sträcker sig också utanför Nordens gränser. BIBSAM deltar regelbundet i internationella konferenser och möten tillsammans med företrädare för andra licenskonsortier, bl.a. inom ramen för den s.k. *International Coalition for Library Consortia (ICOLC)*.

Tabell, licenser 2: Förlagsavtal för tidskrifter i fulltext

Förlag	Databas	Antal institutioner i konsortiet år 2002	Antal tidskriftstitlar i fulltext ¹
American Chemical Society	ACS	24	26
MCB/Emerald	Emerald	35	140
Academic Press/Elsevier Science	IDEAL	35	190
Kluwer Academic Publishers	Kluwer Online	27	750
Springer Verlag	LINK	27	400
MacMillan Publishers	Nature Journals ²	12	15
Johns Hopkins UP	Project MUSE ²	23	167
Am. Assoc. Adv. Sci.	Science	17	1
Elsevier Science	ScienceDirect	33	1 200
Wiley	Wiley Interscience ³	25	300
Total			3 189

¹ Antalet titlar i databaserna ändras ständigt. Uppgift inhämtad maj 2002.

² Möjlighet att välja paket med olika antal tidskrifter

³ Administreras av Karolinska institutets universitetsbibliotek som ansvarsbiblioteksprojekt

Tabell, licenser 3: Aggregator-avtal (=avtal med förmedlare): Fulltext och abstracts

Utgivare	Databas	Antal institutioner i konsortiet år 2002	Antal tidskriftstitlar i fulltext ¹
EBSCOhost	Academic Search Elite	37	1 560
	Business Source Elite	6	1 078
ProQuest	ABI Inform/Global	16	800
	Applied Sci Tech Plus	4	140
Total			3 578

¹ Antalet titlar i databaserna ändras ständigt. Uppgift inhämtad maj 2002.

Tabell, licenser 4: Avtal för bibliografiska databaser

Utgivare	Databas	Antal institutioner i konsortiet år 2002
Cambridge Scientific Abstracts	Applied Social Sci Index and Abs	1
	ARTbibliography modern	1
	CSA's Worldwide Political Sci Abs	3
	Library & Information Sci Abs	1
	Linguistics & Language Behaviour	10
	Sociological Abstracts	25
Helsinki School of Economics and Business Administration	Helecon: ASIA, SCANP, SCIMA	14
ProQuest	PCI och PCI Full Text	11
Institute for Scientific Information, ISI	Web of Science: SCI, SSCI, AHCI	30

Tabell, licenser 5: Avtal för uppslagsverk

Förlag	Databas	Antal institutioner i konsortiet år 2002
Encyclopaedia Britannica	Encyclopaedia Britannica Online	36
MacMillan Publishers	Grove Dictionary of Art	12
	Grove Dictionary of Music	7
Oxford University Press	Oxford English Dictionary	19
	Oxford Reference Online	21
Nationalencyklopedin AB	Nationalencyklopedin	38

Tabell, licenser 6: Avtal för annat

Utgivare	Databas	Antal institutioner i konsortiet år 2002
Affärsdata	Affärsdata	32
Mediearkivet	Mediearkivet	44
	PressText	41
ProQuest	Digital Dissertations	10
Keesing's Worldwide	Keesing's Record of World Events	8
Institute for Scientific Information, ISI	Journal Citation Reports, JCR	16
Springer Verlag	Lecture Notes in Computer Science	8
Am. Assoc. Adv. Sci.	Science STKE ¹	5

¹ Administreras av Karolinska institutets universitetsbibliotek som ansvarsbiblioteksprojekt

Tabell, licenser 7: Uppsägning av tryckprenumerationer

Förlag/Databas	Startår	Antal tryckprenumerationer vid deltagande institutioners bibliotek:	
		vid avtalens början	och år 2002
Academic Press/IDEAL	1996	507	98
ACS	1999	181	44
Emerald	1999	107	36
Kluwer AP/Kluwer Online	2001	772	129
Springer/LINK	2000	566	89
Elsevier /ScienceDirect	1998/1999	2 628	524
TOTAL		4 761	920

Övergången från pappersbaserad till elektronisk information illustreras genom en uppföljning av de uppsägningar deltagande institutioners bibliotek gjort av tryckta tidskrifter från fem förlag som BIBSAM skrivit licensavtal med; tabellen visar utvecklingen från det år avtalen ingicks fram till 2002.

Rättsfrågor

En av BIBSAM:s viktigare uppgifter består i att påverka utformningen av, sprida kännedom om, samt uttolka de lagar, förordningar och avtal som är av särskild betydelse för informationsförsörjningen inom området högre utbildning och forskning. Målsättningen är att befärma tillgången till och utnyttjande av information i alla former. Uppgiften fullgörs bl.a. genom remissyttranden, tidnings- och tidskriftsartiklar, information på BIBSAM:s hemsida, samt anordnande av och deltagande i kurser och konferenser.

De avgörande besluten på informationsrättens område fattas numera till övervägande del på det internationella planet. Den 22 maj 2001 antogs direktivet 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället. För biblioteken ligger dess största betydelse i specifikationen av tillåtna inskränkningar i och undantag från upphovsrätten. Direktivet ger biblioteken goda möjligheter att hantera elektronisk information. Detta är till stor del ett resultat av de europeiska bibliotekariernas (inkl. BIBSAM:s) upplysnings- och opinionsarbete.

Implementeringen av direktivet i svensk lagstiftning har försenats. Den departementsskrivelse som aviserats till januari 2002 väntas nu inte förrän i februari 2003. KB är remissinstans i lagstiftningsarbetet, och BIBSAM kommer att fortsätta arbetet med denna fråga.

Det rättsliga arbetet innefattar även de centrala licensavtalen (se ovan).

Efterfrågan på juridiskt stöd från BIBSAM har ökat betydligt de senaste åren. Det är främst universitets- och högskolebiblioteken som behöver assistans med lag- och avtalstolkningar. Förfrågningar kommer också från folkbiblioteken och från allmänheten, samt emellanåt från privata företag. Stöd till dessa senare grupper ges endast i mån av tid, dock med beaktande av KB:s serviceskyldighet enligt förvaltningslagen.

Statistik och utvärdering

BIBSAM ansvarar för statistiken över de svenska forskningsbibliotekens verksamhet. Statistiken skall framför allt ge underlag för beslut nationellt och internationellt, men även på lokal nivå. Statistiska centralbyrån (SCB) anlitas för insamling och publicering. BIBSAM ansvarar för granskning, analys och kommentarer. Fr.o.m. 2002 publiceras statistiken endast i elektronisk form på SCB:s webbplats.

Verksamheten styrs i hög grad av internationell standard. 2002 genomfördes en anpassning till reviderad ISO-standard, vilket innebär att statistiken fr.o.m. 2003 bl.a. kommer att omfatta även de online-tjänster som forskningsbiblioteken erbjuder.

För att ge biblioteken möjlighet att redovisa användningen av sina webbsidor tillsattes en utredning med uppgift att analysera metoder och verktyg för framtagning av webbstatistik. Utredningen utfördes i samarbete med Karolinska institutets universitetsbibliotek.

KB skall enligt sin instruktion ”vart tredje år till regeringen inge en rapport med en analys av utvecklingen avseende de vetenskapliga biblioteken i landet.” Under våren publicerades en rapport för åren 1998-2000. Rapporten tar sin utgångspunkt i den statistik som varje år samlas in av BIBSAM/SCB. Det innebär att tyngdpunkten ligger på de mätbara aspekterna av forskningsbibliotekens utveckling.

Bibliotekens ekonomiska utveckling är avhängig moderorganisationernas, och reviderad statistik över den aktuella perioden visar att bibliotekens andel av högskolans kostnader i stort sett förblivit oförändrad. De mindre och medelstora högskolornas bibliotek hade en klart snabbare utveckling än universitetens.

Bibliotekens förvärvskostnader steg med i genomsnitt 34,5 %. Kostnadsökningen förklaras endast delvis av prishöjningar. Den under perioden radikalt försämrade kronkursen betydde mer. En annan

förklaring är uppbyggnaden av de mindre och medelstora högskolebibliotekens samlingar. För denna kategori bibliotek är ökningen hela 89%.

Under perioden skedde en ökning av användarnas tillgång till biblioteken, dels genom utökade öppettider, dels i form av utökat antal sittplatser i bibliotekslokalerna. Med hjälp av modern informationsteknik erbjuder biblioteken dessutom många tjänster dygnet runt, exempelvis är digitala kataloger och samlingar tillgängliga oavsett tid på dygnet.

Den utökade tillgängligheten var också delvis ett resultat av de omfattande ny- och utbyggnader av bibliotek som genomfördes. Bl.a. i Halmstad och Visby uppfördes nya biblioteksbyggnader.

Nybyggnation av bibliotek pågick i olika stadier även vid Karolinska institutet, Malmö högskola, Kungl. Tekniska högskolan, Mithögskolan och Karlstad universitet.

I oktober 2002 publicerades statistik avseende biblioteksverksamheten 2001. Av den framgick bl.a. att forskningsbibliotekens fjärrlån minskat väsentligt i antal från föregående år. Över en femårsperiod hade fjärrutlånen minskat med ca 26 %. Fjärrlån är en kostsam hantering och målsättningen inom bibliotekssystemet har varit att få ner antalet. Ett sätt har varit att sluta licensavtal för tillgång till förlagens samlade utgivning av elektroniska tidskrifter.

Även tillväxten i bestånden av tryckta tidskrifter har minskat. Detta beror till stor del på att många prenumerationer på tryckta tidskrifter sagts upp, vilket som nämnts är en följd av att biblioteken fått tillgång till titlarna i elektronisk form.

Forskningsbibliotekens lokala utlån fortsätter däremot att öka. 1990-talet uppvisade en dramatisk ökning och trenden håller i sig. Under 2002 uppgick antalet lokala lån till ca 7,2 miljoner på de 58 bibliotek som ingår i statistiken.

Kontakt har etablerats med Högskoleverket i syfte att stimulera dess intresse för kvalitetsgranskning av högskolans informationsförsörjning. Som en följd av dessa kontakter genomförde man under året en förstudie angående kvalitetsutveckling vid högskolans bibliotek. BIBSAM arbetar vidare med att etablera ett samarbete med verket även när det gäller forskningsbiblioteksstatistik och nyckeltal för utvärdering av bibliotekstjänster.

I samband med presentationen av årsstatistiken anfördes kritiska synpunkter på de mått som beskriver bibliotekens ekonomiska utveckling. Det ledde till tillsättandet av en arbetsgrupp med uppgift att göra en översyn av dessa mått.

Kompensation för expeditjonskostnader i samband med fjärrutlåning

KB har, sedan budgetåret 1995/96, av regeringen tilldelats särskilda medel avsedda som kompensation till de statliga forskningsbibliotek som lånar ut fler originaldokument än de lånar in i bibliotekens fjärrlånesamverkan. Syftet är att säkerställa att dessa bibliotek även i fortsättningen med oförmiskad ambition lämnar sitt bidrag till fjärrlånesystemet.

Under perioden 1 januari till 31 oktober 2002 lånade forskningsbiblioteken ut 208 260 originaldokument till andra svenska bibliotek, att jämföra med 215 746 år 2001. Inlånet av originaldokument till forskningsbiblioteken stannade vid 72 849 jämfört med 107 312 år 2001.

BIBSAM fördelade år 2002 totalt 10 130 tkr i ersättning till de nettoutlånande biblioteken. En del av kompensationen utbetalades redan under sommaren till Uppsala universitetsbibliotek som för 2001 fått för litet i kompensation till följd av felaktigt inrapporterad statistik. Den återstående delen av beloppet, 9 923 tkr utbetalades till biblioteken under december.

De stora universitetsbiblioteken och en del specialbibliotek får, liksom tidigare år, störst del av kompensationen. Av de 71 bibliotek som har rätt till ersättning har 52 ett större utlån än inlån. Kompensationen per nettoutlån för 2002 blev 75,72 kr.

Tabell Infrastruktur och informationsförsörjning.5:

Fjärrlånekompensation 2002	Antal lån totalt			Kompensation (kr)	
	Utlån	Inlån	Resultat	Per lån	Ers. totalt
Karolinska institutets universitetsbibliotek	20605	802	19 803	12%*	1 190 760
Arbetslivsbiblioteket	11 052	882	10 170	10%**	748 900
Göteborgs universitetsbibliotek	21 500	6 161	15 339	75,72	1 161 407
Uppsala universitetsbibliotek	17 471	7 037	10 434	75,72	997 020
Umeå universitetsbibliotek	14 369	4 531	9 838	75,72	744 894
Stockholms universitetsbibliotek	15 100	5 941	9 159	75,72	693 483
Statens musikbibliotek	8 195	95	8 100	75,72	613 299
Linköpings universitetsbibliotek	13 545	6 411	7 134	75,72	540 158
Lunds universitets bibliotek	14 673	9 906	4 767	75,72	360 938
Luleå Tekniska Universitet, biblioteket	9 375	4 932	4 443	75,72	336 406
Högskolan i Jönköping, biblioteket	5 432	1 556	3 876	75,72	293 475
Kungl. biblioteket	4 652	1 650	3 002	75,72	227 299
Hjälpmedelinstitutets bibliotek	2 518	24	2 494	75,72	188 836
Chalmers tekniska högskolas bibliotek	4 108	1 989	2 119	75,72	160 442
Riksdagsbiblioteket	2 185	298	1 887	75,72	142 876
Sveriges geologiska undersökning, biblioteket	1 801	78	1 723	75,72	130 459
Lärarhögskolan i Stockholm, biblioteket	1 903	236	1 667	75,72	126 219
Karlstads universitetsbibliotek	5 069	3 511	1 558	75,72	117 965
Väg- och transportforskningsinstitutets bibliotek	1 580	27	1 553	75,72	117 587
Naturvårdsverkets bibliotek	1 578	147	1 431	75,72	108 350
Kungl. Tekniska högskolans bibliotek	3 907	2 560	1 347	75,72	101 989
Vitterhetsakademiens bibliotek	1 332	169	1 163	75,72	88 058
Sveriges lantbruksuniversitetets bibliotek	3 219	2 224	995	75,72	75 337
Örebro universitetsbibliotek	4 557	3 562	995	75,72	75 337
Nordiska Afrikainstitutets bibliotek	1 026	39	987	75,72	74 732
Högskolan i Borås, biblioteket	2 590	1 621	969	75,72	73 369
Malmö högskola bibliotek och IT	2 163	1 258	905	75,72	68 523
Polishögskolan, biblioteket	988	126	862	75,72	65 267
Handelshögskolans bibliotek	1 635	870	765	75,72	57 923
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla, biblioteket	1 995	1 297	698	75,72	52 850
Idrottshögskolans bibliotek	644	158	486	75,72	36 798
Riksarkivets bibliotek (inkl Krigsarkivets bibliotek)	555	76	479	75,72	36 268
Utrikespolitiska institutets bibliotek	520	75	445	75,72	33 694
Konstfacks bibliotek	494	65	429	75,72	32 482
Nordiska museets bibliotek	560	145	415	75,72	31 422
Svenska filminstitutets bibliotek	399	2	397	75,72	30 059
Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek	416	24	392	75,72	29 681
Högskolan Kristianstad, biblioteket	2 155	1 777	378	75,72	28 621
Svenska barnboksinstitutets bibliotek	366	1	365	75,72	27 636
Kungl. Skogs- och lantbruksakademien, biblioteket	379	49	330	75,72	24 986
Statistiska centralbyråns bibliotek	428	132	296	75,72	22 412
Armémuseum, biblioteket	227	14	213	75,72	16 128
Patent- och registreringsverkets bibliotek	177	43	134	75,72	10 146
Statens sjöhistoriska museum, biblioteket	116	14	102	75,72	7 723
Konstbiblioteket	186	119	67	75,72	5 073
Statens strålskyddsinstitut, biblioteket	77	21	56	75,72	4 240
CAN:s bibliotek	61	7	54	75,72	4 089
Svenska emigrantinstitutet, biblioteket	56	6	50	75,72	3 786
Immigrantinstitutets bibliotek	45	0	45	75,72	3 407
Sveriges teatermuseum, biblioteket	40	0	40	75,72	3 029
Ajtte-biblioteket	204	175	29	75,72	2 196
Livrustkammaren, biblioteket	32	6	26	75,72	1 969
Summa	208 260	72 849	135 411		10 103 003

*Enligt beslut 2001-06-03 kan inget enskilt bibliotek erhålla ett belopp större än 12% av den totalsumma som avsätts för ändamålet.

**Enligt beslut 1997-09-25 fastställdes ett takbelopp som innebär att kompensationens andel av bibliotekets totala driftskostnader för närmast föregående år aldrig får överstiga 10%.

Kurser och konferenser

BIBSAM:s kurs- och konferensverksamhet syftar i huvudsak till att vidmakthålla och höja kunskapsnivån bland landets forskningsbiblioteksanställda. De flesta arrangemang är öppna även för andra kategorier bibliotekarier.

Från 2002 finns bl.a. följande att rapportera:

- En informationsdag för de BIBSAM-bibliotek som inte tillhör högskolan samlade ett 30-tal deltagare.
- *Det beror på* En höst- och en våromgång av tvådagarskursen i biblioteksjuridik hölls under året, i Farsta respektive Saltsjö-Boo. 25 deltagare vid vardera tillfälle.
- *Den strategiska dialogen - workshop för chefer vid universitets- och högskolebibliotek* handlade om svårigheterna att kommunicera mellan å ena sidan bibliotekens chefer och övriga personal och å den andra universitets- och högskoleledningarna. Seminariet samlade ett 20-tal aktiva deltagare.
- Den årliga högskolebibliotekskonferensen hölls i mitten av oktober. Årets tema var *Biblioteken och det svenska nätuniversitetet*. Konferensen som syftar till att förbättra kontakterna och förståelsen mellan bibliotekscheferna och deras huvudmän på olika nivåer, samlade ca 70 biblioteks- och högskoleföreträdare.

För ytterligare kurs- och konferensarrangemang, se övriga delar av BIBSAM:s årsredovisning.

Samverkan med partners utanför forskningsbibliotekssektorn

Den samverkan som äger rum med närbesläktade institutioner och organisationer har som allmänt mål att underlätta för BIBSAM att uppnå det övergripande målet med verksamheten.

Nationella bibliotekssamrådet (NABIS) bildades 1996 med KB och Statens kulturråd som huvudmän för att befärja samverkan mellan folk- och forskningsbibliotek. Rådet sammanträdde två gånger under 2002 och diskuterade bl.a. bibliotekens stöd till flexibelt lärande, licensavtal, LIBRIS' utveckling, samt möjliga effekter av det s.k. GATS-avtalet på de offentliga bibliotekens verksamhet.

BIBSAM har sedan 1991 ingått i den s.k. ABM-gruppen (ABM= Arkiv, Bibliotek och Museer i samverkan) som bildades på BIBSAM:s initiativ. Huvudmålet för gruppens arbete är att identifiera gemensamma intresseområden och stödja initiativ som kan skapa samordningsvinster för sektorerna och ökad tillgänglighet för användarna. Funktionen som sammankallande alternerar mellan KB/BIBSAM, Riksarkivet och Statens kulturråd.

Vid slutet av 2001 fick KB, RA och KuR av Kulturdepartementet i uppdrag att ”göra en kartläggning [och utvärdering] av de åtgärder som hittills har vidtagits då det gäller samverkan inom ABM-området.” I avvaktan på resultatet av denna kartläggning, som remissbehandlades under hösten 2002, låg gruppens arbete nere.

Ytterligare ett exempel på engagemang utanför forskningsbibliotekssektorn är KB:s/BIBSAM:s plats i styrelsen för universitetsdatanätet Sunet.

Under våren fick BIBSAM tillfälle att inför Universitets- och högskoleförbundets (SUHF) arbetsutskott presentera sitt arbete med licensavtal. Delvis som ett resultat av detta möte beslöt förbundet senare under året att tillsätta en biblioteksutredning med uppgift att särskilt belysa frågor rörande den vetenskapliga publiceringen samt bibliotekariernas pedagogiska roll. En BIBSAM-medarbetare ingår i utredningsgruppen.

Internationellt samarbete

BIBSAM ska i enlighet med det ursprungliga regeringsuppdraget delta i och understödja svenskt deltagande i internationellt samarbete på biblioteksområdet. Motiven är delvis desamma som för sektorsöverskridande samverkan. Därtill kommer ofta ett starkt inslag av kompetensutveckling.

BIBSAM:s eget deltagande hänför sig ofta till organisationer av generell karaktär. Företrädare för BIBSAM innehade förtroendeposter i IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) som 2002 höll sitt årliga möte i Glasgow. BIBSAM:s direkta engagemang var kanaliserat till de kommittéer som handhar frågor rörande informationsrätt, fjärrlånesamverkan resp. statistik.

BIBSAM är också representerat i EBLIDA:s (European Association of Library, Information, and Documentation Associations) expertgrupp för upphovsrättsliga frågor samt i dess arbetsgrupp för WTO-frågor, som framför allt granskar frågor i anslutning till GATS-avtalet.

Standardiseringskommissionen i Sverige ansvarar för ISO-kommittén TC46/SC 8, Statistics and Performance Evaluation, där chefen för BIBSAM är ordförande. BIBSAM är även representerat i de arbetsgrupper inom vilka det praktiska arbetet utförs.

BIBSAM frånträdde under 2001 sin uppgift som s.k. National Node för information och rådgivning till svenska arkiv, bibliotek och museer i frågor som rör EU:s femte ramprogram för forskning och utveckling. Fr.o.m. 2002 ges information och rådgivning i stället gemensamt av BIBSAM, Riksarkivet, Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet.

Rent allmänt kan konstateras att BIBSAM:s verksamhet genomgående kräver internationell utblick och samverkan.

Sammanfattande bedömning av kvalitetsaspekter

Ansvarsbibliotekssystemet utgör en av BIBSAM:s viktigaste insatser för att förbättra och effektivisera informationsförsörjningen till högre utbildning och forskning. Systemet är sedan ett par år tillbaka ämnesmässigt heltäckande.

Under 2002 fortsatte arbetet med en samordning av de ämnesportaler som i ett initialskede utformats på experimentell basis. En samordning till ett enda system kommer att underlätta såväl registrering som samsökning av de utvalda, kvalitetsbedömda informationsresurserna samtidigt som drift, underhåll och vidareutveckling effektiviseras. Urval och arbetsorganisation bestäms av de enskilda ansvarsbiblioteken.

Ansvarsbibliotekssystemet utvärderades senast 1995, efter sju år i BIBSAM:s regi. Nu, efter ytterligare sju år, aviseras en ny utvärdering. De självvärderingar som biblioteken inlämnade 2002 utgör därvidlag en början.

Kartläggningen av frågan om biblioteksstöd till flexibelt lärande resulterade i ett stort antal intressanta projektidéer. Trots frånvaron av riktade medel från Utbildningsdepartementet kunde BIBSAM lämna ekonomiskt stöd till vissa av dessa projekt. Detta kan ses som början på en långsiktig satsning till stöd för en form av lärande som blir mer och mer vanlig. Den upphandling som förbereds av programvara till en biblioteksportal är ett viktigt steg på vägen.

BIBSAM-konsortiets licensavtal har medfört en radikal höjning av kvalitén i forskningens och den högre utbildningens informationsförsörjning. Under 2002 har särskilda insatser gjorts för att åstadkomma en populationsbaserad kostnadsfördelning som står mer i överensstämmelse med den faktiska användningen utan att därför helt relateras till denna (vilket skulle kunna hämma användningen av informationsresurserna). Den påbörjade integreringen av e-tidskrifterna i LIBRIS' centrala katalog är sedan länge efterlängtat.

Kvalitén på den nationella biblioteksstatistiken har höjts betydligt i och med anpassningen till ny internationell standard som inkluderar bibliotekens online-tjänster. De mått som beskriver bibliotekens ekonomiska utveckling har bedömts som bristfälliga. Därför har en översyn inletts i syfte att komma fram till adekvata nyckeltal.

Efterfrågan på juridiskt stöd från BIBSAM ökar ständigt, vilket åtminstone delvis borde kunna ses som en indikation på kvalitén i denna del av verksamheten. Här är problemet snarast att efterfrågan nu börjar överstiga resurserna.

Samarbetet mellan BIBSAM och andra delar av KB, exempelvis LIBRIS och IDA, har avsevärt utvidgats under senare tid. Detta är en naturlig konsekvens av att frågor rörande elektronisk informationshantering allt oftare sträcker sig över avdelningsgränserna. Dessa kontakter är ömsesidigt kompetensutvecklande. Kombinationen av kompetenser är också av stor betydelse för kvalitén i verksamheten.

Slutligen kan konstateras att BIBSAM avsatt avsevärt större resurser än tidigare för direkt kompetensutveckling av den egna personalen.

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet (SBI)

Kungl. biblioteket har enligt regleringsbrev ur sitt anslag överfört 5 200 tkr till Svenska barnboksinstitutet. SBI avger egen årsredovisning men rapporterar ett urval inslag i verksamheten under år 2002:

- Utveckling av nationella ämnesord på barn/ungdomslitteratur i samarbete med Specialgruppen för indexering av skönlitteratur
- Deltagande (tillsammans med ett 50-tal svenska bibliotek) i ett treårigt samarbetsprojekt arrangerat av Svensk Biblioteksförnings specialgrupp för kvalitetsarbete och statistik
- I samband med uppgradering av Aleph-systemet: utveckling och anpassning av ny version av SBI:s on-linekatalog ELSA med helt nytt webbgränssnitt
- Omflyttning och magasinering av delar av den teoretiska boksamlingen
- Utställningar: "Europa – en dröm i bilder" (på Stockholms stadsbibliotek); "Taktila böcker för barn" i samarbete m TPB samt aktuella exponeringar av prisnominerade/prisvinnande och årstidsrelaterade barnböcker (i SBI:s bibliotek)
- Nationell nätverkskonferens om "Den nya barnboksforskningen" (samarbete med Stockholms universitet) och heldagsseminarium om "Att mäta barns läsning" under medverkan av landets expertis på lässtatistik
- Debattkväll om barnlitteraturkritik i Medborgarhuset med panel av massmedierepresentanter
- Den tionde årliga sk Bokprovingen (exponering av föregående års totala barnboksutgivning i Sverige, kombinerad med statistikframtagning, föreläsningar samt debutant- och förläggardag) genomförd i samarbete med Stockholms stads- och länsbibliotek
- Fortsatt verksamhet inom projektet LÄS 2000! (med stöd från Statens kulturråd) inklusive underhåll av webbsida och nätverk; 227 av landets kommuner anslutna vid årets slut
- Exponering av institutet och LÄS 2000! på Bok & Bibliotek i Göteborg (monter, deltagande i tidskriftsbiennalen "Journal 2002" med *Barnboken* och debattprogram "Barnbok och barnboksteori – kritikens styvbarn?")
- Personalmedverkan med föredrag på konferenser och studiedagar
- Nr 75–78 (inkl en avhandling) utgivna i den vetenskapliga skriftserien i samarbete med tre olika förlag
- En utgåva av den egna tidskriften *Barnboken* ägnad minnet av Astrid Lindgren och Tove Jansson
- Deltagande i internationellt nätverk om barnkulturtidskrifter
- Hemsidan utvidgad med bl a information om programverksamhet och aktualiteter samt fler fulltextfiler; besöksstatistik (via KB:s server) visar klart ökande siffror under året

Därutöver har SBI också fungerat som remiss- och referensorgan i förarbetet till Regeringens litteraturpris till Astrid Lindgrens minne.

Verksamhetsgemensamma funktioner

Gemensamma stöd- och servicefunktioner är organiserade i en avdelning, Administrationsavdelningen, som svarar för ekonomi, PR och information, intern service (kontorsservice), personal, IT, lokaler och säkerhet. Enheterna har olika uppgifter men arbetar i nära samarbete med varandra.

Lokaler och säkerhet

KB:s samtliga lokaler skall vara funktionsdugliga för sitt ändamål oberoende om de är kontorsutrymmen, lager, utbildningsrum etc. Alla lokaler och personal behöver ljus, inredning/utrustning, ofta fast eller mobil telefon, städning och larm/låsfunktion. Arbetet sker i nära samarbete med Statens Fastighetsverk, de av KB anlitate entreprenörerna samt branschfolk i övrigt. Utöver den löpande driften har man under året bl.a. arbetat med

- Förlängt kontrakt och höjda hyror för Bålsta, statens biblioteksdepå
- Anskaffning och installation av digitala kopiatorer och användarutbildning i kopiatorernas funktion
- tillkomsten av ”nya utbildningsrummet” plan 4 Ö som delvis har anpassats för LIBRIS utbildningsverksamhet, föranlett av avveckling av en del lokaler på Biblioteksgatan 25
- Utökad källsortering
- Uppgradering av säkerhetsskyddet på larmsidan
- Under 2002 har KB förhandlat med leverantörer av fast telefoni
- Stort omflyttningsprojekt på plan 8 genomfördes vid årsskiftet

Kontorsservice

Tjänsteutbudet fördelas mellan intern service och extern service till besökare och andra kunder. Den externa servicen består bl.a. i att underhålla och assistera i hörsalen med den tekniska utrustningen, bemanna KB-butiken med försäljning till låntagare samt via telefonväxeln ta emot beställningar på KB:s olika publikationer.

Regelbundna transporter görs till biblioteksdepån i Bålsta och fjärrlån körs till olika institutioner och högskolor mot en fastställd avgift.

Den interna servicen omfattar posthantering, paketering av fjärrlån, miljöåtervinning, iordningställande av arbetsplatser, diverse omflyttningar, service och underhåll av kontorsmaskiner m.m.

En för biblioteket helt ny tjänst har under året tillsatts, en biblioteksvärd/värdinna. Tjänsten innebär ett mer direkt arbete gentemot besökare i form av service och support till användare av hörsalen, assistans vid utställningsinvigningar och mottagande av och information till besöksgrupper. Arbetet innebär ett kontinuerligt samarbete med informationsenheten.

Under året har en ombyggnad genomförts: bl.a. har växeln flyttats till en mer central plats för att i ett ökat säkerhetstänkande sköta kontrollen av inpassering, ta emot besök och entreprenörer och samtidigt ge en bättre service.

Ekonomi

Ekonomistyrning

Arbetet med ett decentraliserat ekonomiskt ansvar har satt sig i organisationen. Arbetsuppgifter som budgetering och planering, budgetuppföljning och att göra prognoser har blivit en naturlig del i arbetet. Genom administrativt stöd från bl.a. affärs- och ekonomisystemet Agresso har samtliga budgetansvariga ständigt tillgång till senaste utfallsdata. Förändringar och förbättringar i planerings- och budgetarbetet bemöts positivt, med stort intresse och ett aktivt deltagande från enheternas sida.

Ekonomiadministration

Leverantörsfakturer

Antalet ankomna och betalade fakturer 2002 ligger kvar på samma nivå, cirka 5 200 svenska fakturer medan de utländska fakturorna har minskat till 1 600 (2 200). En av anledningarna till det minskade antalet resultatet av ett aktivt arbete för att få leverantörerna att samlingsfaktureras (t.ex. Dawson Books som har samlingsfakturerings har minskat hanteringen av antalet fakturer.)

Fakturering

Mycket av KB:s tillhandahållande är kopior och reproduktioner av KB:s samlingar och betalas genom fakturer till låntagarna. Under året har rapportanpassningar för samlingsfakturerings påbörjats. Detta är ett önskemål såväl externt som internt. Under 2002 skickades ca 4 300 kundfakturer mot 4 100 år 2001. Fakturabeloppen är många gånger små men arbetet med varje enskild betalning blir lika stort i alla fall. För att minska antalet småfakturer och uteblivna betalningar av dessa skickas nu många beställningar hos Repro/fotoenheten mot postförskott.

Kravrutiner

Under våren 2002 förbättrades kravrutinerna och hanteringen av fordringar ytterligare. Låneregler och försäljningsrutiner har förbättrats för att stämma överens med en effektiv hantering av fordringar och krav. KB sköter nu sin egen inkassoverksamhet och ärenden skickas löpande över till Kronofogdemyndigheten (KFM) för indrivning. De förbättrade rutinerna har lett till en kraftig minskning av antalet krav. Fordringarna härrör sig mestadels från icke återlämnade böcker.

Anläggningsredovisning

Under året har KB rensat ut mycket av den gamla datorutrustningen. Detta syns inte minst i den ekonomiska redovisningen not 9 Anläggningstillgångar.

Koncernrapportering, riksredovisning

Under 2002 har KB arbetat med förberedelser inför det nya rapporteringssystemet HERMES. Det nya systemet innebär förbättringar och förenklingar men också ökade krav på rapporteringen. Fördelning av anslaget på verksamhetsgrenar kräver att redovisningen förändras och anpassas. Detta för med sig större krav på att allt går att stämma av. Motpartsarbetet har förbättrats väsentligt, mycket tack vare goda rutiner och kontakter med andra myndigheter.

KB har haft en dialog och informerat motparterna om hur vi redovisar och hur rapportering av våra mellanhavanden skall ske t.ex. hanteringen av alla faktureringar av textdatabaser som administreras av KB.

Personal

Personalomsättning - Rekrytering – information – förhandling

Personalomsättningen, exklusive intern rörlighet, uppgick under året till 11%, varav ca 3% kan hänföras till pensionsavgångar. Under budgetåret handlade enheten totalt 27 ledigkungöranden av anställningar och 35 interna intresseanmälningar. Den interna rörligheten, som bl.a. framgår av antalet interna intresseanmälningar, är relativt stor och avser i första hand projektanställningar och vikariat.

83 informations- och förhandlingsmöten har hållits med de fackliga organisationerna angående information från chefsrådet, information om ledigkungöranden, alternativt intresseanmälningar samt samråd i rekryteringsärenden.

KB påbörjade under våren en inventering av på marknaden befintliga och lämpliga lönesystem i avsikt att under året komma fram till beslut om byte av lönesystem. Arbetet lades på is då ESV meddelade att man skulle göra en ramupphandling för den statliga sektorn. KB har aktivt deltagit i ESV:s framtagande av kravspecifikationer, för såväl konsulter som löne- och pa-system, genom deltagande i ESV:s personalchefsråd och i de workshops som anordnats.

Efter genomförda löneanalyser, som enligt det centrala avtalet (RALs 2002-2004) skall göras inför förhandlingarna om lönesättning, genomfördes årets löneförhandlingar i en positiv anda mellan arbetsgivaren och de fackliga organisationerna under oktober.

Arbetsgivarsamverkan

De externa kontakterna har framförallt skett genom arbetsgivarsamverkan. KB:s administrativa chef ingår som representant i Arbetsgivarverkets delegation för kultursektorn och har deltagit aktivt i denna verksamhet. Representanter för myndigheten har vidare deltagit i flertalet av de sektormöten som Arbetsgivarverket anordnat under året för kultursektorn. Deltagande har vidare skett i ESV:s personalchefsråd samt i ett par olika nätverk inom den statliga sektorn.

Kompetensutveckling

I enlighet med överenskommelsen angående användningen av de medel som erhållits genom sänkningen av avgiften till Trygghetsstiftelsen (bilaga 3 till RALs 2001), som träffades med de fackliga organisationerna i december 2001 inleddes under våren ett omfattande arbete med att genomföra verksamhets- och kompetensanalyser på samtliga organisationsnivåer och med deltagande av samtliga anställda. Arbetet inleddes med ett heldagsseminarium för samtliga chefer och därefter ett två-timmars seminarium för övriga medarbetare. Arbetet har resulterat i en genomlysning av enheternas och avdelningarnas verksamhetsmål som de ser ut idag och hur de förväntas bli under den närmaste framtiden. Kompetensutvecklingsplaner har tagits fram såväl på enhets- som individnivå.

Arbetsmiljöarbete

Arbetsmiljökommittén har under året strävat efter att finna nya arbetsformer och har i större utsträckning än tidigare försökt arbeta med mera övergripande frågor och att under vissa möten behandla ett speciellt tema. En expert från Arbetslivsinstitutet föreläste om besvären av långvarigt datoranvändande vid årets sista möte.

Företagshälsovårdens ergonom har utöver den hjälp hon tillhandahållit vid specifika problem under ett par halvdagar ställts till personalens förfogande för hjälp efter egna önskemål.

KB har under året bedrivit en försöksverksamhet med att erbjuda personalen att på egen bekostnad utnyttja en massör på arbetstid under två eftermiddagar i veckan. Försöksverksamheten har utfallit väl och verksamheten kommer att fortsätta under år 2003.

Personalsocialt arbete

Stöd till chefer och enskilda anställda har lämnats i personalsociala frågor. Rehabiliteringsfrågorna har blivit en allt viktigare fråga även om sjukfrånvaron fortfarande ligger på en konstant och relativt låg nivå. Konsulthjälp har utnyttjats såväl från företagshälsovården som från annat håll för att utreda den psykosociala arbetsmiljön på ett par enheter samt för att slutföra ett par arbetsgrupputvecklingsprogram som påbörjades föregående år.

PR- och information

Det övergripande målet för KB:s informationsverksamhet är att tillföra människor inom och utom KB ökade kunskaper om KB:s verksamhet och mål.

Intern information

Intranätet Spindeln är det självklara hjälpmedlet för den interna kommunikationen med löpande uppdatering och ständigt pågående utveckling. Snart sagt alla enheter och verksamheter har här sina egna informationssidor, oundgängliga i det dagliga arbetet. Såväl nyheter som rapporter och policydokument presenteras här. Arbeta med planering för en mer genomgripande förändring av strukturen har inletts (se vidare under Data och IT).

Fem s.k. KB-möten hölls under året, inklusive den s.k. KB-dagen. KB-mötena riktar sig till hela personalen och syftet är att internt sprida information om pågående verksamheter, såsom t.ex. projekt och utställningar.

Extern information och kommunikation

Extern information i form av pressmeddelanden och pressinbjudningar, totalt sjutton, har var gång nått drygt 200 mottagare. KB har under 2002 uppmärksammats i såväl tryckta media som i televisionen ett flertal gånger. Resultatet av mediabearbetningen presenteras också en gång i veckan för personalen genom KB i media på intranätet.

Den externa webbplatsen är synnerligen viktig som informationskälla mot omvärlden, se även under Verksamhetsgren Tillhandahålla och under Verksamhetsgemensamma funktioner, Data och IT.

I december ändrades startsidan där man nu kan presentera direkt information om utställningsaktiviteter och nyheter

Utställningsverksamhet

Under året har sex utställningar genomförts:

- Bokförlaget Atlantis 25 år,
- Med uppkavlade armar : bokhantverket under träpressens epok,
- Henk Rispens : bokomslag, målningar, teckningar,
- 750-50=1953 : Stockholms 700-årsjubileum speglat i pressen,
- Svensk Bokkonst 2001,
- Typographica : 1900-talets typografi och grafiska design i urval av Carl Fredrik Hultenheim.

Därtill har gjorts mindre presentationer av *Praktslott i praktband* : John Böttigers bok om Drottningholms slott och av rumänsk litteratur och avant-gard-konst. En monter i informationshallen har presenterat nobelpristagaren Imre Kertész. I samband med utställningarna Svensk Bokkonst och Typographica ordnades tre kvällsprogram och i samband med det rumänska kulturårets uppmärksammande ytterligare fem, alla väl besökta.

KB:s hörsal har använts ett flertal gånger av externa användare inom kultursektorn för seminarier och föredrag. Totalt har ca 3 000 personer besökt hörsal och annex i samband med seminarier, föreläsningar och utställningsinvigningar.

Ca 2 700 personer deltog i guidade visningar och presentationer av KB, organiserade av PR- och informationsenheten, genomförda av KB:s visningsguider.

Biblioteket har besökts av kollegor från olika länder, från bl.a. från Ryssland, Japan och Kina. En kollega från nationalbiblioteket i Reykjavik har inom ramen för Nordinfos mobilitetsstipendium arbetat en månad i Kungl. biblioteket och två studenter från bibliotekarieutbildningen i Uppsala har gjort sin praktik i biblioteket. Enheten har haft det samordnande ansvaret för dessa aktiviteter.

KB deltog i september i Bok- och biblioteksmässan i Göteborg med egen monter.

KB har varit behjälpligt vid filmningsärenden, med framtagning av material och bevakning vid filmningen. Till extern kommunikation kan även det pågående arbetet med att utveckla den lilla biblioteksshopen räknas.

Data- och IT

Switchar, nätverk och datorhall har uppgraderats på olika sätt

Nätverket byggdes ut under året, bl.a. i datorhallen.

2 st datarack för servrar installerades under året

Befintlig Cybexinstallation byggdes ut med ytterligare 3 chassin.

En första städning av datahallen utfördes, både under och över golv.

Nyservade UPS:er placerades ut i KK-skåp

2 st centrala 4007-switchar ersatte föråldrad 5000 OnCore, därmed flyttade även layer-3 routing in i centrala switcharna.

Samtliga KK-skåp har uppgraderats med minst en ny switch med GB-länk mot datorhallens centrala switchar.

3 nya 4400 serverswitchar installerades i datorhallen

Varje lokal- och/eller verksamhetsmässig förändring resulterar ofta i omdragningar t.ex. när LIBRIS lämnade gatuplanet på Biblioteksgatan vilket medförde omdragning av fiberkabel. När telefonväxeln flyttade vilket också medförde omdragningar och LIBRIS flyttade serverna från Biblioteksgatan till KB:s datorhall.

Förbindelsen mellan KB och Roggebiblioteket har uppgraderas till 2Mbit vilket betyder möjlighet för verksamheten att utföra nya arbetsuppgifter.

www.kb.se

Den externa webbplatsen har förutom normala uppdateringar haft två större förändringar.

I juli utökades huvudmenyn med ingångar till målgruppsanpassad presentation för länkar till information riktad till: Besökaren, bibliotek, förlag och utgivare, press och media, uppdragsgivaren.

I december ändrades startsidan där man nu kan presentera direkt information om utställningsaktiviteter och nyheter. Det genomsnittliga antalet besökare per dag på de externa webbsidorna var ca

3 250. Antal visningar av sidor ökade jämfört med föregående år och låg i genomsnitt på drygt

15 500/dag, en ökning med ca 25%

Besökarnas webbplats Webbhumlan

Under hösten inleddes arbete med en total förändring av grafiskt utseende, innehåll och rutiner för uppdateringar. Projektet planeras vara genomfört första kvartalet 2003.

Under året har arbete inletts för att utvärdera möjligheten att använda något publiceringsverktyg, CMS, Content Management System, för arbetet med webbplatserna och medel för upphandling av detta föreslås i kommande budget

PC och servrar

Under året köptes och installerades ca 110 PC, varav 13 bärbara och 2 MacIntosh. Ca 55 platta bildskärmar, 1 projektor, 4 skannern och 4 handskannern köptes. 10 skrivare köptes, varav 5 av typen

enklare bläckstråleskrivare och 3 färglasers. Microsoft godkände KB som institution tillhörande utbildningssektorn, vilket sänkte kostnaderna för licenser.

Under året köptes 9 servrar in. Flera var utbytesmaskiner för ersättning av äldre servrar. En ny ISDN-baserad fjärråtkomstserver och en server som underlättar PC-teknikernas med installationer (instdiskserver) installerades. En ny server för cd-rom databaser installerades. Flera webbserverar byttes ut och ersattes. Tre av servrarna var Linuxserverar, en för NWA, en för URN resolution service, en för Reginas system SFX. Diskutrymmet har utökats på backupservern.

E-postservern flyttades under året till en server med högre prestanda. I samband med detta uppdaterades e-postserverns programvara och alla e-postlådor konverterades till nytt format. Anti-spam filter till skydd för e-posten installerades.

Uno:s disksystem har byggts ut och operativsystemet uppdaterats. Förberedande utredningsarbete för uppdatering av brandväggen har skett. En ny management konsol köptes in.

De databaser som ligger i den gamla databashanteraren SQL-server 6.5 började under året flyttas till SQL-server 2000. Detta arbete är snart slutfört då bara en databas finns kvar att flytta. Databasen Svenska ämnesord uppdateras numera genom LIBRIS system. En applikation som kontinuerligt (varje vecka) konverterar från LIBRIS till KB:s databas för webben gjordes under året. Samtidigt uppdaterades databasen för att driftsättas på SQL server 2000. Ny maskin köptes in för att flytta Spindeln (KB:s intranät) från Novell till en Windows 2000-maskin.

Utbildning för att höja personalens kompetens inom IT har pågått regelbundet under året både externt och internt. Samarbetet med PC-ansvariga utökades. PC-ansvariga vidareutbildades och informationsträffar med DoIT skedde ca 1 gång i månaden.

Projekt

Tiden II

KB har tillsammans med de övriga nordiska nationalbiblioteken erhållit medel från Mellon Foundation, USA, för att förbereda en projektansökan av ett fortsättningsprojekt. Arbete med detta har pågått under hösten och kommer att slutföras under första kvartalet 2003.

Bilddatabaser och digitalisering – en plattform för ABM-samverkan

Projektet är ett samarbetsprojekt mellan KB, Riksarkivet, Nationalmuseum och Riksantikvarieämbetet. Projektet är delfinansierat av Riksbankens Jubileumsfond och har pågått under hela året. Resultat från projektet publiceras under första kvartalet 2003.

URN (Uniform Resource Name):

En resolution service för Uppsala universitet sattes upp för att tas i drift i början av år 2003. URN service togs i drift i början juni, men skriptet skall utvecklas vidare med ytterligare funktioner. *E-böcker*: integrering med Regina har gjorts, driftsättning är planerad till början av år 2003.

Elektroniska leveranser

Förutom e-böcker har Socialstyrelsen börjat leverera en del av sina pliktleveransexemplar i enbart digital form. Materialet tas emot med automatisk e-post-notering, versionshantering och lagring i det digitala arkivet.

Övrigt

Utöver ovanstående större projekt har DoIT deltagit flera interna utredningar och mindre projekt.

Styrelse

<p>Ordförande Riksdagsledamoten Inger Davidson, medlem av riksdagens utbildningsutskott Arvode: 34.800, varav 14800 från 2001</p>	<p>Överbibliotekarie Christer Knuthammar Linköpings universitetsbibliotek Arvode: 5 200</p>
<p>Generaldirektör Sven Allerstrand Statens ljud- och bildarkiv Övriga styrelseuppdrag: Statens ljud- och bildarkiv. Arvode: 6 500</p>	<p>Avdelningschef Birgitta Modigh Statens kulturråd Övriga styrelseuppdrag: Styrelsen för LL-stiftelsen/Centrum för lättläst Ledningsgruppen för Strindbergsutgivningen Arvode: 5 200</p>
<p>Författaren Majgull Axelsson Övriga styrelseuppdrag: Majgull Axelsson AB Arvode: 3 900</p>	<p>Professor Astrid Stedje Umeå universitet Arvode: 5 200</p>
<p>Fil dr Kristina Fjelkestam Litteraturvetenskapliga institutionen Stockholms universitet Arvode: 3 900</p>	<p>1:e bibliotekarie Britt Waara Örebro universitetsbibliotek Övriga styrelseuppdrag: Omnia Management AB Arvode: 6 500</p>
<p>Verkställande direktör Lars Grahn Bokförlaget Natur och Kultur Övriga styrelseuppdrag: Stiftelsen Bokförlaget Natur och Kultur, tillika VD för NoK LTs förlag AB Förlagsdistribution AB Böckernas Klubb AB eLib AB TV4 AB Svenska Förläggareföreningen Föreningen Svenska Läromedelsproducenter Svenska Förlags Kansli AB Bokbranschens Finansieringsinstitut AB Theeducation AB Dagens Forskning AB Arvode: 5 200</p>	<p>Riksbibliotekarie Tomas Lidman Kungl. biblioteket Bruttolön exkl. lkp: 733 209 Övriga styrelseuppdrag: Statens ljud- och bildarkiv Stiftelsen Kulturarvsrådet Högskolan i Borås, ordförande</p>

Ekonomisk redovisning

Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2002	2001	2000	1999	1998
Låneram					
Beviljad	40 000	40 000	40 000	58 000	55 000
Utnyttjad vid årets slut	29 323	26 038	30 808	36 770	30 506
Kontokredit hos Riksgäldskontoret					
Beviljad kontokredit	19 244	22 800	20 081	19 615	19 306
Maximalt utnyttjad under året	6 633	12 691	21 031	13 679	0
Räntekonto					
Räntekostnader	18	46	267	39	0
Ränteintäkter	621	622	97	333	2 140
Avgiftsintäkter					
Totala intäkter	6 326	7 094	6 029	6 831	6 706
Varav disponibla	6 326	7 094	6 029	6 831	6 706
Anslagskredit					
Beviljad	6 913	6 840	6 024	5 884	5 792
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslag					
Anslagssparande	2 360	5 377	13 113	12 965	27 604
Utgående reservation och tilldelade bemyndiganden	0	0	0	0	0
Reservation intecknad för framtida åtaganden	0	0	0	0	0
Antalet årsarbetskrafter					
Antal årsarbetskrafter	260	255	250	284	292
Medelantalet anställda	305	292	311	331	305
Driftkostnad					
Driftkostnad per årsarbetskraft	839	828	815	737	691
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-764	7 592	-11 435	-6 523	2 325
Balanserad kapitalförändring	-7 382	-16 504	-6 599	-2 476	-6 124

Resultaträkning

		2002	2001
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		207 611	201 021
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	not 1	6 326	7 094
Intäkter av bidrag	not 2	20 625	14 985
Finansiella intäkter	not 3	804	795
Summa		235 366	223 895
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	not 4	-105 339	-99 839
Kostnader för lokaler		-60 332	-59 300
Övriga driftkostnader		-52 432	-51 878
Finansiella kostnader	not 5	-1 738	-2 011
Avskrivningar		-16 739	-12 577
Summa		-236 580	-225 605
Verksamhetsutfall		-1 214	-1 710
Transfereringar			
	Not 6		
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		25 849	33 716
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		2 303	3 172
Lämnade bidrag		-27 702	-27 585
Saldo		450	9 302
Årets kapitalförändring	Not 7	-764	7 592

Noter till resultaträkningen återfinns på sidan 91

Balansräkning

Tillgångar		2002-12-31	2001-12-31
I. Immateriella anläggningstillgångar			
1. Balanserade utgifter för utvecklingsverksamhet	Not 8	6 804	5 383
II. Materiella anläggningstillgångar	Not 9		
2. Förbättringsutgifter på annans fastighet		2 011	844
3. Maskiner, inventarier installationer etc		27 239	34 672
Summa materiella anläggningstillgångar		29 250	35 516
VI. Fordringar			
1. Kundfordringar		523	648
2. Fordringar hos andra myndigheter		15 499	8 458
3. Övriga fordringar		19	10
Summa fordringar		16 040	9 117
VII. Periodavgränsningsposter	Not 10		
1. Förutbetalda kostnader		17 921	15 516
2. Upplupna bidragsintäkter		750	628
3. Övriga upplupna intäkter		212	208
Summa periodavgränsningsposter		18 883	16 352
VIII. Avräkning med statsverket			
1. Avräkning med statsverket	Not 11	-2 360	-5 377
X. Kassa och bank			
1. Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	Not 12	2 168	10 136
3. Kassa, postgiro och bank		22	22
Summa kassa och bank		2 190	10 158
SUMMA TILLGÅNGAR		70 807	71 149
KAPITAL OCH SKULDER			
I. Myndighetskapital			
1. Statskapital	Not 13	5 610	7 140
3. Gåvo och donationskapital		5	5
5. Balanserad kapitalförändring	Not 14	-7 382	-16 504
6. Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Not 7	-764	7 592
Summa myndighetskapital		-2 531	-1 767
IV. Skulder m.m.			
1. Lån hos Riksgäldskontoret	Not 15	29 323	26 038
5. Skulder till andra myndigheter	Not 16	15 772	8 583
6. Leverantörskulder		7 241	7 457
7. Övriga skulder		2 067	1 874
8. Depositioner		69	68
Summa skulder m.m.		54 474	44 020
V. Periodavgränsningsposter	Not 17		
1. Upplupna kostnader		7 740	8 454
2. Oförbrukade bidrag		8 271	20 443
3. Övriga förutbetalda intäkter		2 853	0
Summa periodavgränsningsposter		18 864	28 897
SUMMA SKULDER		73 338	72 916
SUMMA SKULDER OCH MYNDIGHETSKAPITAL		70 807	71 149

Noter till balansräkningen nr 8-17 återfinns på sidan 92 och framåt

Anslagsavräkning 2002

Anslag	Benämning	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
16 D 012	Ramanslag	5 377	230 443	235 820	233 460	2 360*
		5 377	230 443	235 820	233 460	2 360

Villkor

1. Kungl. biblioteket får utöver tilldelat anslag disponera en anslagskredit på högst 6 913 000 kr.
2. Av anslaget skall 5 200 000 kr användas för Stiftelsen Svenska Barnboksinstitutet.
3. Kungl. biblioteket skall fördela medel för expeditjonskostnader i samband med nettoutlåning av fjärlån med 10 130 000 kr.
4. Av anslaget skall 500 000 kr användas för ansvarsbiblioteket för kvinno-, mans- och genusforskning inom Göteborgs universitetsbibliotek.

Övriga bemyndiganden och ekonomiska villkor

1. Kungl. biblioteket har tillgång till ett räntekonto med kredit i Riksgäldskontoret. Kreditutrymmets storlek är 19 244 000 kr. Till kontot överförs varje månad en tolfedel av 230 443 000 kr avseende anslaget D12.

* Av det utgående överföringsbeloppet avser 1.750.000 kr periodiseringsposter på anslaget. 598 514 avser skuld TA-medel. Egentligt överföringsbelopp är 9 561 kr

Finansieringsanalys				
Drift	Not	2002	2001	
<i>Kostnader</i>	1		-219 841	-213 028
Finansiering av drift				
Intäkter av anslag	2	207 611		201 021
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	3	6 326		7 094
Intäkter av bidrag	4	19 262		14 508
Övriga intäkter	5	804		795
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av drift</i>			234 003	223 418
<i>Ökning (-) / minskning (+) av kortfristiga fordringar</i>			-9 455	-1 356
<i>Ökning (+) / minskning (-) av kortfristiga skulder</i>			-1 315	8 307
KASSAFLÖDE FRÅN/TILL DRIFT			3 392	17 342
Investeringar				
Investeringar i materiella tillgångar		6 611		6 654
Investeringar i immateriella tillgångar		5 282		5 139
<i>Summa investeringsutgifter</i>			11 893	11 793
Finansiering av investeringar				
Lån från Riksgäldskontoret		16 548		6 853
- amorteringar		-13 263		-11 623
Försäljning av anläggningstillgångar				
- därav medel som tillförts statsbudgeten				
Tillförda medel				
Bidragmedel som erhållits för investeringar				1 980
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar</i>			3 285	-2 790
<i>Förändring av kortfristiga fordringar och skulder</i>			-186	76
KASSAFLÖDE FRÅN/TILL INVESTERINGAR			8 794	14 506
Transfereringsverksamhet				
Lämnade bidrag		-28 152		-36 887
Förändringen av kortfristiga fordringar och skulder		450		9 302
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>			-27 702	-27 585
Finansiering av transfereringsverksamhet				
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag		25 849		33 716
Medel som erhållits från andra myndigheter för finansiering av bidrag		2 303		3 172
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag				
<i>Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet</i>			28 152	36 887
KASSAFLÖDE FRÅN/TILL TRANSFERERINGSVERKSAMHET			450	9 302
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL			-4 951	12 138

Specifikation av förändring av likvida medel

Likvida medel vid årets början	4 781	-7 357
Ökning (+) / minskning (-) av kassa, postgiro	0	12
Ökning (+) / minskning (-) av tillgodohavande RGK	-7 968	4 390
Ökning (+) / minskning (-) av avräkning med statsverket	3 017	7 736
Summa förändring av likvida medel	-4 951	12 138
Likvida medel vid årets slut	-170	4 781

Noter till finansieringsanalysen

	2002	2001
Not 1: Kostnader		
Kostnader	-236 580	-225 605
Avgår		
Avskrivningar	16 739	12 577
Realisationsförlust	0	0
Avsättninar	0	0
Kostnader enligt finansieringsanalysen	-219 841	-213 028
Not 2		
Intäkter av anslag	207 611	201 021
Inga justeringar		
Intäkter av anslag enligt finansieringsanalysen	207 611	201 021
Not 3		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	6 326	7 094
Räntekostnader i utlåningsverksamhet		
Finansiering av anläggningstillgång		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar enligt finansieringsanalysen	6 326	7 094
Not 4		
Intäkter av bidrag	20 625	14 985
Not 5		
Övriga intäkter	804	795
Justeringar	0	0
Övriga intäkter enligt finansieringsanalysen	804	795

Tilläggsupplysningar och noter

Kommentarer till noter

Belopp i tkr där annat ej anges.

Belopp som anges inom parentes avser föregående år.

Redovisning- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om Årsredovisning och budgetunderlag (FÅB).

Kungliga bibliotekets redovisning följer god redovisningssed såsom den kommer till uttryck i förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF)

Förändrade redovisningsprinciper

Kostnader för bevakning och lokalvård motsvarande 4 067 tkr (3 906 tkr 2001) har flyttats från lokalkostnader till driftkostnader, jämförtalen för tidigare år har justerats. Immateriella tillgångar redovisas under ny rubrik: nr 1 Balanserade utgifter för utveckling fr.o.m. 2002 i enlighet med nya redovisningsprinciper för immateriella anläggningstillgångar.

Periodavgränsningsposter

Som periodavgränsningspost bokförs belopp överstigande 10 tkr exkl. moms.

Brytdag

Löpande redovisning och anslagsavräkning avseende räkenskapsåret har gjorts fram till 2003-01-10.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp med det belopp varmed de beräknas inflyta.

Övriga tillgångar och skulder redovisas till nominellt belopp.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar med en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller mer och med ett anskaffningsvärde överstigande 10 tkr exkl. moms finansieras med lån hos Riksgäldskontoret. Avskrivning sker i förhållande till tillgångens ekonomiska livslängd och beräknas halvårsvis det år tillgången tagits i bruk. Den ekonomiska livslängden som fastställts för de olika grupperna av tillgångar framgår av not x.

Motsvarande principer för materiella anläggningstillgångar har använts för värdering av posten förbättringsutgifter på annans fastighet.

Statskapital

Från och med den 1 juli 1995 skall vissa medel som använts för finansiering av anläggningstillgångar redovisas som statskapital. För KB:s del avses de medel som undantagits från kravet att finansiera anläggningstillgångar genom lån hos Riksgäldskontoret. Utgångspunkten för beräkningen av storleken på de belopp som överförts till statskapital har varit de bokförda värdena 1994/95, samt anskaffningsbeloppet för 1995/96. 2001 års avskrivningar på dessa investeringar justeras mot statskapital året efter, dvs. år 2002.

Noter

	RESULTATRÄKNING	2002	2001
Not 1	Intäkter av avgifter enligt avgiftsförordningen 4§	6 326	7 094
	Intäkter LIBRIS	240	896
	Övrigt	6 086	6 199
		6 326	7 094
Not 2	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från statliga myndigheter	14 603	11 127
	Bidrag från övriga	6 021	3 858
		20 625	14 985
not 3	Finansiella intäkter		
	Ränta på räntekonto hos Riksgäldskontoret	621	622
	Övriga finansiella intäkter	184	173
		804	795
Not 4	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (utfall på s-kod 4111+4119) exkl arb.avgifter	71 451	65 445
not 5	Finansiella kostnader		
	Ränta på lån hos riksgäldskontoret RGK	-1 521	-1 519
	Räntekostnader för utnyttjad räntekontokredit hos RGK	-18	-46
	Valutakursförluster	-193	-439
	Övriga finansiella kostnader och räntekostnader	-6	-7
	Saldo finansiella kostnader	-1 738	-2 011
Not 6	Transfereringar		
	Lämnade bidrag		
	Fjärrlånekompensation *	9 903	9 760
	Bidrag genom BIBSAM **	9 976	9 434
	Svenska Barnboksinstitutet	5 200	5 000
	Sida-projekt	2 303	3 172
	Övrigt	320	219
		27 702	27 585
	* Av de 10.130 tkr som skall fördelas fick KB 227 tkr (243 tkr) och redovisas endast i intern redovisningen kontoklass 9		
	**) varav:		
	Bidrag till ansvarsbibliotek	7 989	7 881
	Verksamhetsstöd	480	450
	Projektstöd	1 385	937
	Resebidrag	63	61
	Bidrag för subvention av databaser	0	0
	Kurser, utredningar m.m.	60	105
Not 7	Årets kapitalförändring		
	Intäkt av anslag för amorteringar:	13 263	11 623
	Avskrivningar som påverkar kap.förändring	-15 376	-12 100
	Resultatpåverkande periodavgränsningsposter	1 350	8 069
	Investeringar finansierade med bidrag	0	0
		-764	7 592

BALANSRÄKNING		2002-12-31	2001-12-31
Not 8	Immateriella anläggningstillgångar		
	IB ackumulerade anskaffningar	7 822	2 683
	Årets anskaffning	5 282	5 139
	UB ackumulerat anskaffningsvärde	13 104	7 822
	IB ackumulerade avskrivningar	-2 439	-1 296
	Utrangering avskrivna tillgångar		
	Årets avskrivningar	-3 861	-1 143
	UB ackumulerade avskrivningar	-6 300	-2 439
Not 9	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	IB ackumulerade anskaffningar	871	0
	Årets anskaffning maskiner/inventarier	1317	871
	UB ackumulerat anskaffningsvärde	2188	871
		0	0
	IB ackumulerade avskrivningar	-27	0
	Utrangering avskrivna tillgångar		
	Årets avskrivningar	-150	-27
	UB ackumulerade avskrivningar	-177	-27
	UB bokfört värde förbättringsutgifter	2011	844
	Transportmedel, inventarier, övriga anläggningstillgångar		
	IB ackumulerade anskaffningar	101 030	96 145
	Utrangering avskrivna tillgångar	-9 938	-897
	Årets anskaffning maskiner/inventarier	5 294	5 783
	UB ackumulerat anskaffningsvärde	96 387	101 030
	IB ackumulerade avskrivningar	-66 358	-55 849
	Utrangering avskrivna tillgångar	9 938	897
	Justering av tidigare års avskrivningar	-1 372	0
	Årets avskrivningar	-11 356	-11 407
	UB ackumulerade avskrivningar	-69 149	-66 358
	UB bokfört värde materialla anläggningstillgångar	27 239	34 672
	Ekonomisk livslängd:		
	Immateriella anläggningstillgångar 3 år		
	Förbättringsutgifter på annans fastighet 10 år		
	Datautrustning 3 år, pc, skrivare m.m.		
	Datoranläggningar 5 år, LIBRIS och Regina		
	Transport/magasinsutrustning 5 år		
	Kontorsmaskiner 5 år		
	AV-utrustning 5 år		
	Bokbinderiutrustning 5 år		
	El-teleanläggningar 5 år		
	Inredningsinventarier 10 år		
	Cafeteria/ pentryutrustning 5 år		

	2002-12-31	2001-12-31
Not 10		
Periodavgränsningsposter		
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyreskostnader	14 896	14 880
Förutbetalda kostnader	3 025	635
	17 921	15 516
Upplupna bidragsintäkter		
Andra myndigheter	239	442
Övriga	511	186
	750	628
not 11		
Avräkning statsverket		
Ingående balans	-5 377	-13 113
Avräknat mot statsbudgeten		
16 D 012 Kungl biblioteket	233 460	234 737
17 D 009	0	0
Avräknat mot statsverkets checkräkning		
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	230 443	227 001
Årets avräkning statsverket	-3 017	-7 736
Avräkning statsverket UB	-2 360	-5 377
not 12		
Behållning på räntekonto i Riksgäldskontoret	2 168	10 136
Beviljad kredit på räntekontot 19 244 tkr		
Spec behållning räntekonto		
Anslagsmedel / perioavgränsningsposter	-9 024	-7 003
Bidrag från annan statlig myndighet	3 365	12 268
Donationer	0	0
Övriga icke statliga bidrag	4 906	4 798
Övriga medel	2 921	73
Summa behållning räntekonto	2 168	10 136
Likviditetsbehov på kort sikt: 17 500 tkr		0
Not 13		
Statskapital	2002-12-31	2001-12-31
Erhållna medel för investeringar:		
Kammarkollegiet 1994/95	9 000	9 000
Ackumulerade avskrivningar	-5 400	-4 500
Avskrivningar föregående år	-900	-900
Statskapital 2002	2 700	3 600
Kammarkollegiet 1995/96	2 403	2 403
Ackumulerade avskrivningar	-1 201	-961
Avskrivningar föregående år	-240	-240
Statskapital 2002	961	1 201
Kammarkollegiet 1997	3 898	3 898
Ackumulerade avskrivningar	-1 559	-1 169
Avskrivningar föregående år	-390	-390
Statskapital 2002	1 949	2 339
Totalt statskapital 2002	5 610	7 140

	2002-12-31	2001-12-31
Not 14		
Balanserad kapitalförändring		
Balanserad kapitalförändring IB		-6 599
Årets kapitalförändring föregående år		-11 435
Justering mot statskapital, avskrivning föregående år		1 530
Balanserad kapitalförändring UB		-16 504
Not 15		
Skuld Riksgäldskontoret		
Beviljad låneram:	40 000	40 000
Ingående balans	26 038	30 808
Under perioden nyupptagna lån:		
Lån 3 år	12 784	3 654
Lån 5 år	2 021	504
Lån 10 år	1 743	2 696
Löpande kredit	0	0
Årets amorteringar	-13 263	-11 623
	29 323	26 038
Not 16		
Skulder till andra myndigheter		
RSV, A-avgifter	1 975	1 881
Skuld till SPV	700	594
Övrigt	1 808	0
Leverantörsskulder till andra myndigheter	235	874
Utgående moms	11 054	5 233
	15 772	8 583
Leverantörsskulder		
Leverantörsskulder	6 955	6 865
Leverantörsskulder, utländska	286	592
	7 241	7 457
Not 17		
Periodavgränsningsposter		
Upplupna kostnader		
Upplupna löner och semesterlöner	4 411	4 358
Upplupna A-avgifter	2 111	2 035
Upplupen ränta RGK	47	22
Övriga interimsskulder	1 171	2 040
	7 740	8 454
Oförbrukade bidrag		
Från statliga myndigheter	3 365	12 268
Från övriga	4 906	8 175
	8 271	20 443
Övriga förutbetalda intäkter		
Från statliga myndigheter	2 853	0
Summa periodavgränsningsposter	18 864	28 897

Kungl. bibliotekets årsredovisning för år 2002 godkänns härmed

Stockholm den 19 februari 2003

Inger Davidson
ordförande

Sven Allerstrand

Majgull Axelsson

Kristina Fjelkestam

Lars Grahn

Christer Knuthammar

Birgitta Modigh

Astrid Stedje

Britt Waara

Tomas Lidman
riksbibliotekarie